

**UCHWAŁA NR XLII/264/2018
RADY MIEJSKIEJ W KAMIENIU KRAJEŃSKIM**

z dnia 16 października 2018 r.

w sprawie przyjęcia „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Kamień Krajeński”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 994, poz. 1000, poz. 1349 oraz poz. 1432) uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Kamień Krajeński” stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Kamienia Krajeńskiego

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miejskiej
w Kamieniu Krajeńskim

Kazimierz Warylak

Załącznik do uchwały Nr XLII/264/2018
Rady Miejskiej w Kamieniu Krajeńskim
z dnia 16 października 2018 r.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Kamień Krajeński

Październik, 2018 r.

Zamawiający:

Urząd Miejski w Kamieniu Krajeńskim
Plac Odrodzenia 3
89-430 Kamień Krajeński

Wykonawca:

Green Key Joanna Masiota-Tomaszewska
ul. Nowy Świat 10a/15
60 - 583 Poznań
www.greenkey.pl

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Kamień Krajeński

Kierownik projektu:

mgr Joanna Masiota - Tomaszewska

Autorzy opracowania:

mgr Kamil Nabagło
mgr Andrzej Karkowski

Październik, 2018 r.

SPIS TREŚCI

I.	Wstęp	14
1.1.	Podstawy prawne.....	14
1.2.	Metoda opracowywania Programu Rewitalizacji dla Gminy Kamień Krajeński.....	15
II.	Uproszczona diagnoza Gminy Kamień Krajeński z wnioskami	21
2.1.	Położenie geograficzne i podział administracyjny.....	21
2.2.	Podstawowe dane o sytuacji społecznej Gminy	22
2.3.	Podstawowe dane o sytuacji gospodarczej Gminy	26
2.4.	Podstawowe dane o stanie i potencjale środowiska przyrodniczego i kulturowego	28
2.5.	Uwarunkowania i bariery przestrzenno-funkcjonalne oraz techniczne Gminy Kamień Krajeński	29
2.6.	Wnioski	31
III.	Obszar zdegradowany Gminy	34
3.1.	Delimitacja obszaru zdegradowanego dla obszaru wiejskiego – metodologia oraz skala problemów	34
3.1.1.	Samowystarczalność ekonomiczna ludności i gospodarstw domowych	34
3.1.1.1.	Wskaźnik – Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze	35
3.1.2.	Wychowanie i edukacja przedszkolna dzieci w wieku 3-5 lat	36
3.1.2.1.	Wskaźnik – Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym.....	36
3.1.3.	Klimat aktywności gospodarczej	38
3.1.3.1.	Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze.....	38
3.1.4.	Stan techniczny urządzeń infrastruktury społecznej	39
3.1.4.1	Budynek byłej szkoły podstawowej w sołectwie Orzełek	41
3.1.4.2	Budynek szkoły w sołectwie Płocicz	42
3.1.4.3	Wskaźnik – Liczba budynków i przestrzeni, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie uniemożliwia ich wykorzystanie dla celów rozwoju społecznego na 100 ha danego obszaru	43
3.1.5.	Wyznaczenie obszaru zdegradowanego na obszarze wiejskim Gminy.....	44
3.2.	Delimitacja obszaru zdegradowanego dla miasta Kamień Krajeński – metodologia oraz skala problemów	46
3.2.1.	Samowystarczalność ekonomiczna ludności i gospodarstw domowych.....	47
3.2.1.1.	Wskaźnik – Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze	47
3.2.2.	Zaawansowanie procesu starzenia się ludności.....	48
3.2.2.1.	Wskaźnik – Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze	49
3.2.3.	Wychowanie i edukacja przedszkolna dzieci w wieku 3-5 lat	49
3.2.3.1	Wskaźnik – Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym.....	49
3.2.4.	Stan techniczny urządzeń infrastruktury społecznej	50
3.2.4.1	Budynek przy ulicy Sępoleńskiej 6 na obszarze JS2	52
3.2.4.2	Wskaźnik – Liczba budynków i przestrzeni, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie uniemożliwia ich wykorzystanie dla celów rozwoju społecznego na 100 ha danego obszaru	52
3.2.5.	Wyznaczenie obszaru zdegradowanego dla miasta Kamień Krajeński.....	54
IV.	Obszar rewitalizacji Gminy	57

4.1.	Wyznaczenie obszaru rewitalizacji dla obszaru wiejskiego Gminy.....	57
4.2.	Wyznaczenie obszaru rewitalizacji dla miasta Kamień Krajeński.....	59
4.3.	Podsumowanie.....	60
V.	Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji.....	63
5.1.	Podobszar rewitalizacji Orzełek	63
5.2.	Podobszar rewitalizacji Obkas	66
5.2.	Podobszar rewitalizacji Kamień Krajeński	67
VI.	Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji.....	72
VII.	Cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służące eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk	75
7.1.	Cel, kierunki działań oraz przedsięwzięcia rewitalizacyjne.....	75
7.2.	Wskaźniki realizacji celu	76
VIII.	Lista planowanych projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych	78
8.1.	Główne (podstawowe) projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne	78
8.2.	Uzupełniające (pozostałe) przedsięwzięcia rewitalizacyjne	89
IX.	Opis powiązań PR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi	90
9.1.	Opis powiązań lokalnego programu rewitalizacji z dokumentami na szczeblu ponadlokalnym	90
9.1.1.	Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 Plan modernizacji 2020+	90
9.1.2.	Strategia Obszaru Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Powiatu Sępoleńskiego.....	90
9.2.	Opis powiązań lokalnego programu rewitalizacji z dokumentami na szczeblu lokalnym	91
9.2.1.	Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność na lata 2016 – 2023	91
9.2.2.	Strategia rozwoju Gminy Kamień Krajeński	92
X.	Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym PR	92
10.1.	Komplementarność przestrzenna.....	93
10.2.	Komplementarność problemowa	94
10.3.	Komplementarność proceduralno-instytucjonalna	96
10.4.	Komplementarność źródeł finansowania	96
10.5.	Komplementarność międzyokresowa	96
XI.	Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców oraz innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji	99
XII.	Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych	103
XIII.	System zarządzania realizacją programu rewitalizacji.....	107
XIV.	System monitoringu i oceny skuteczności działań oraz system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu PR	108
XV.	Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko	110

SPIS TABEL	111
SPIS RYCIN	112
ZAŁĄCZNIKI	114
WYBRANA LITERATURA	115

WYKAZ SKRÓTÓW

DCISIEE – Diecezjalne Centrum Integracji Społecznej i Edukacji Ekologicznej w Orzełku

DPS – Dom Pomocy Społecznej

MGOK – Miejsko – Gminny Ośrodek Kultury

MGOPS – Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

MGZUO – Miejsko – Gminny Zespół Usług Oświatowych

GUS – Główny Urząd Statystyczny

PGR – Państwowe Gospodarstwo Rolne

RPO WK-P – Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

SOOnŚ – Strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko

SORS-G PS – Strategia Obszaru Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Powiatu Sępoleńskiego

PR lub **LPR** – Program Rewitalizacji lub Lokalny Program Rewitalizacji

ZPPR – „Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych...”

UE – Unia Europejska

UM WK-P – Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego

I. Wstęp

1.1. Podstawy prawne

Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. 2018 poz. 1398), określiła zasady oraz tryb przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji. Samorządy otrzymały podstawę prawną do podjęcia kompleksowych działań służących rewitalizacji obszarów zdegradowanych.

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

Zgodnie z art. 52 ustawy o rewitalizacji do dnia 31 grudnia 2023 r. dopuszcza się realizację przedsięwzięć wynikających z programu zawierającego działania służące wyprowadzeniu obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego, przyjmowanego uchwałą rady gminy, bez uchwalania gminnego programu rewitalizacji. W takim przypadku wyznaczenie w drodze uchwały obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, specjalnej strefy rewitalizacji, a także uchwalenie miejscowego planu rewitalizacji nie jest konieczne.

Prowadzenie rewitalizacji bez korzystania z rozwiązań ustawowych (bez uchwalania Gminnego Programu Rewitalizacji) nie jest jednak przeszkodą do aplikowania o środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej. W przypadku, w którym gmina chce się ubiegać o otrzymanie środków unijnych na projekty rewitalizacyjne musi opracować program rewitalizacji zgodny z wymaganiami wynikającymi z Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 (co do zasady – w aspekcie merytorycznym są to wymogi tożsame do ustawowych, jednak uproszczone są kwestie proceduralne) oraz z wymaganiami i wytycznymi, które zostały przyjęte przez Instytucję Zarządzającą RPO. Wszelkie prace związane z przygotowaniem i wdrożeniem **Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Kamień Krajeński** są więc zgodne z „Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko – Pomorskiego na lata 2014 – 2020”.

Przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie w zakresie właściwości gminy, stanowią jej zadania własne wobec czego Gmina Kamień Krajeński przystąpiła do opracowania **Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Kamień Krajeński**. W celu opracowania diagnozy służącej wskazaniu obszarów najbardziej narażonych na oddziaływanie negatywnych zjawisk społecznych na terenie Gminy Kamień Krajeński Burmistrz Kamienia Krajeńskiego przeprowadził analizy, w których wykorzystano obiektywne i weryfikowalne mierniki oraz metody badawcze dostosowane do lokalnych uwarunkowań. Podsumowaniem tych prac była „Diagnoza na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Kamień Krajeński”, a także konsultacje społecznego tak wyznaczonego obszaru w dniach 4-11 maja 2018 r.

Obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla

rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, wyznacza się jako obszar rewitalizacji.

Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy.

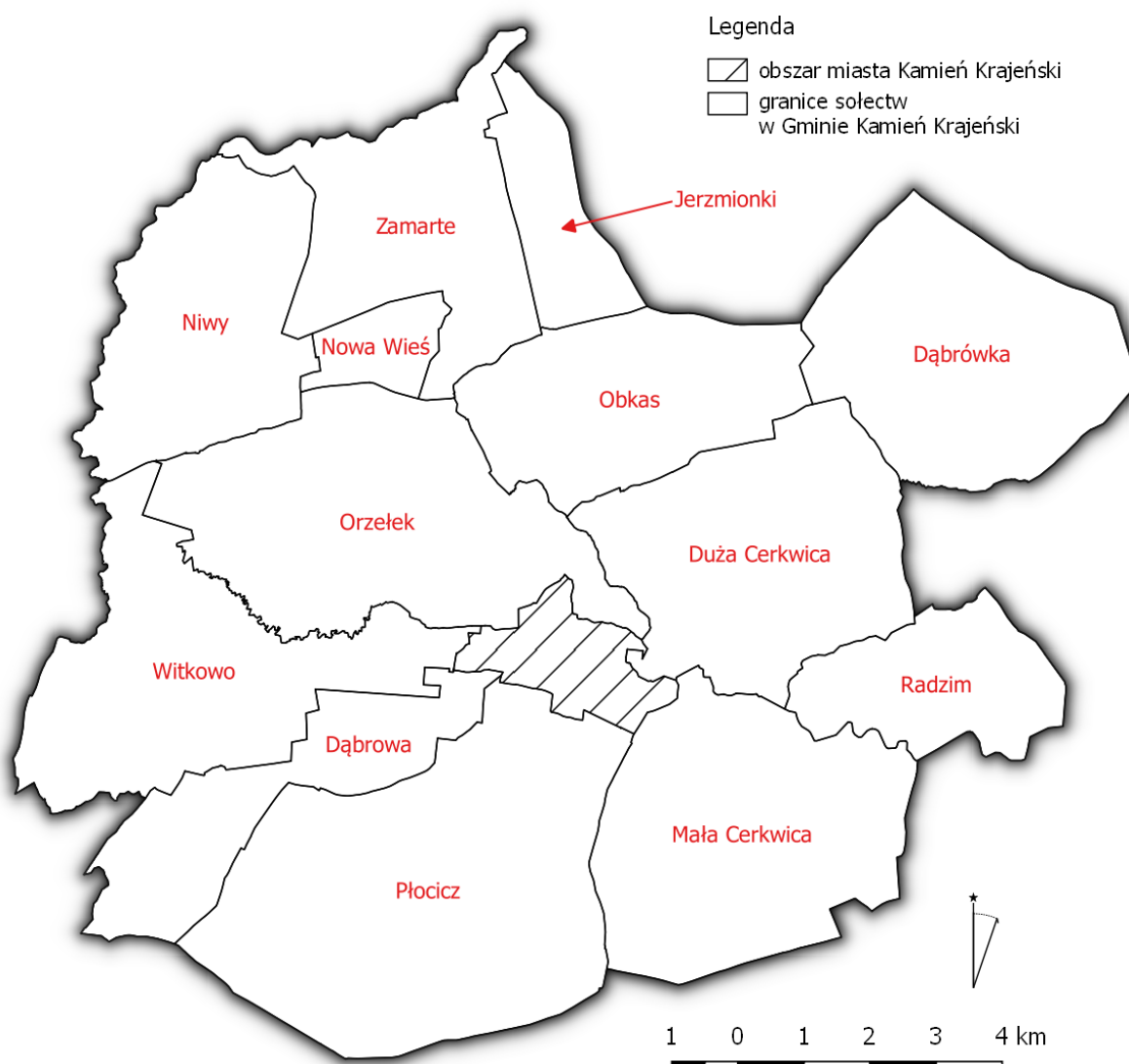
Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Kamień Krajeński został przygotowany w ścisłym nawiązaniu do „Zasad programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020”. W zakresie rewitalizacji stanowi zestaw informacji i reguł na potrzeby opracowywania programów rewitalizacji, mających wesprzeć gminy województwa kujawsko-pomorskiego w przygotowaniu wysokiej jakości programów rewitalizacji. Mają one prowadzić do faktycznej odnowy społecznej i przestrzennej obszarów problemowych, w sytuacji, gdy jednym ze źródeł finansowania jest Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko – Pomorskiego na lata 2014-2020.

1.2. Metoda opracowywania Programu Rewitalizacji dla Gminy Kamień Krajeński

W gminach miejsko-wiejskich, przyjmując zasadę prowadzenia rewitalizacji zarówno w mieście, jak i na obszarach wiejskich, analizą wewnątrzgminną objęto zarówno obszar miejski jak i wiejski. Mając na uwadze, że liczba mieszkańców miasta Kamień Krajeński przekracza 30% ludności Gminy, zgodnie z „Zasadami programowania...” delimitacja obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji została przeprowadzona według metody mieszanej, tj. osobno dla miasta i osobno dla obszaru wiejskiego.

Gmina Kamień Krajeński zamierza prowadzić proces rewitalizacji zarówno w mieście jak i na obszarach wiejskich, wobec czego konieczne było przeprowadzenie analiz służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji dwutorowo.

W przypadku części wiejskiej gminy miejsko-wiejskiej, identyfikację występowania stanu kryzysowego należało przeprowadzić w podziale na miejscowości lub sołectwa. Wybór pozostawia się pomiotowi sporządzającemu diagnozę w zależności od uznania, który podział uznaje za bardziej właściwy. Mając na uwadze szeroko partycypacyjny charakter PR, zdecydowano się przeprowadzić diagnozę w podziale na sołectwa. W części wiejskiej Gminy Kamień Krajeński znajduje się 13 sołectw, których zasięg przestrzenny został zaprezentowany na **Rycinie 1** i dla których przeprowadzono analizy służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Ryc. 1. Podział Gminy Kamień Krajeński na sołectwa będące przedmiotem analizy służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

Dodatkowo w **Tabeli** przedstawiono udział mieszkańców danego sołectwa w ogólnej liczbie mieszkańców oraz udział powierzchni sołectw w ogólnej powierzchni Gminy Kamień Krajeński. Dodano również wiersz z danymi o mieście, które to objęto osobną analizą.

Tabela 1. Powierzchnia i ludność poszczególnych sołectw w Gminie Kamień Krajeński

Lp.	Sołectwo	Liczba mieszkańców ogółem	Udział (%) mieszkańców w ludności ogółem Gminy Kamień Krajeński	Powierzchnia (ha)	Udział (%) powierzchni w ogólnej powierzchni Gminy Kamień Krajeński
1	Dąbrowa	248	3,54	848	5,19
2	Dąbrówka	689	9,83	1 477	9,04
3	Duża Cerkwica	371	5,29	1 502	9,20

Lp.	Sołectwo	Liczba mieszkańców ogółem	Udział (%) mieszkańców w ludności ogółem Gminy Kamień Krajeński	Powierzchnia (ha)	Udział (%) powierzchni w ogólnej powierzchni Gminy Kamień Krajeński
4	Jerzmionki	119	1,70	441	2,70
5	Mała Cerkwica	404	5,76	1 632	9,99
6	Niwy	152	2,17	1 180	7,23
7	Nowa Wieś	59	0,84	225	1,38
8	Obkas	347	4,95	1 109	6,79
9	Orzełek	383	5,47	1 774	10,86
10	Płocicz	780	11,13	2 423	14,84
11	Radzim	260	3,71	684	4,19
12	Witkowo	226	3,22	1 524	9,33
13	Zamarte	597	8,52	1 147	7,02
14	Kamień Krajeński	2 373	33,86	365	2,24
łącznie Gmina Kamień Krajeński		7 008	100,00	16 331	100,00

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych UM i GUS, stan na 31.12.2017 r.

W przypadku miasta Kamień Krajeński proces delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, według „Zasad programowania...” należało przeprowadzić w podziale na jednostki strukturalne, których sposób wyznaczenia jest dowolny, ale spełniać musi kilka obligatoryjnych warunków.

Zdecydowano się na podział miasta na dwie jednostki strukturalne (**JS1** i **JS2**), których podstawą wyznaczenia były:

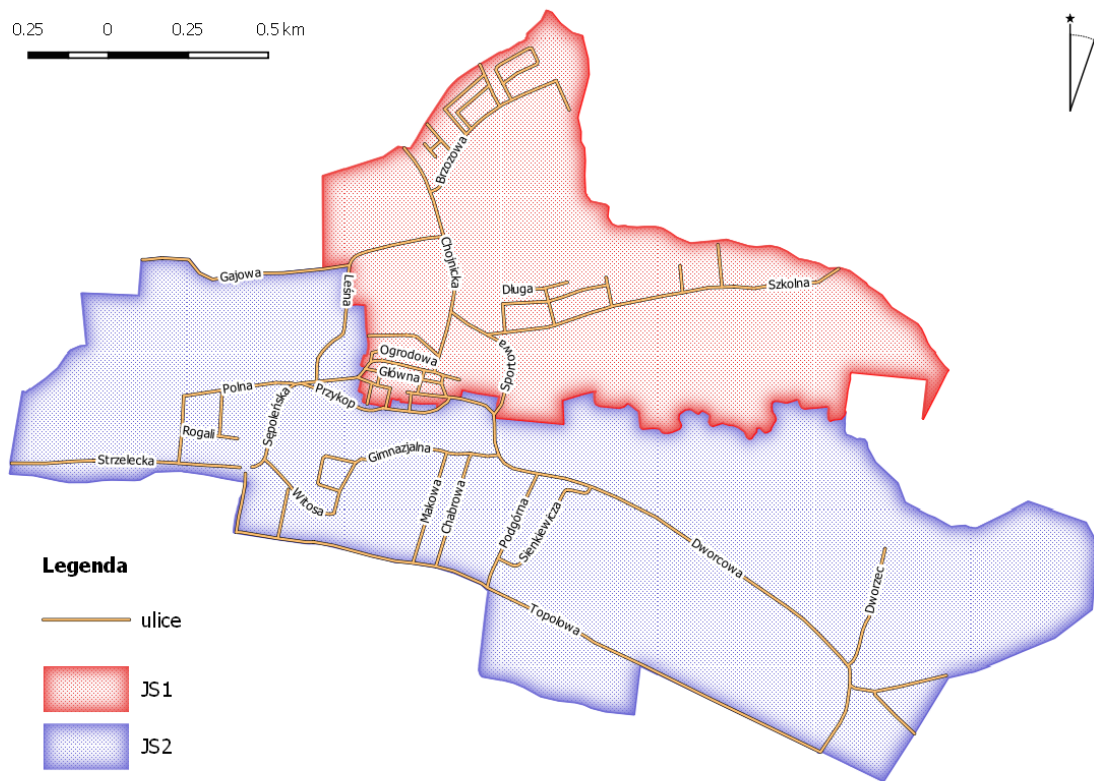
- czytelność i zwartość wyznaczanych jednostek rozumiana jako łatwość identyfikacji przestrzennej danej jednostki,
- możliwość pozyskania danych – dane służące identyfikacji problemów w danej jednostce pozyskiwane były od różnych podmiotów, wobec czego ustalono, iż możliwe jest ich zebranie do stopnia szczegółowości odpowiadającego ulicom¹.
- podobieństwa i powiązania danych przestrzeni w mieście.

Przy podziale miasta zagwarantowano, by żadna z jednostek nie koncentrowała więcej niż 30% mieszkańców Gminy. Zagadnienie dotyczące maksymalnej powierzchni wyznaczanych jednostek strukturalnych w przypadku miasta Kamień Krajeński również zostało zagwarantowane.

Zasięg przestrzenny wyznaczonych jednostek strukturalnych przedstawiono na **Rycinie 2**.

¹ jedyny wyjątek stanowiła ulica Leśna, która została podzielona w następujący sposób:

1. **JS2** – numery 9, 11 i 18 (od ulicy Sępoleńskiej do rzeki Kamionki)
2. **JS1** – pozostałe numery

Ryc. 2. Podział miasta Kamień Krajeński na jednostki strukturalne

Źródło: opracowanie własne

Mając na uwadze, iż nie dla każdego odbiorcy przedstawienie wyznaczonych jednostek strukturalnych w formie graficznej jest wystarczająco czytelne, poniżej w **Tabeli 2** zestawiono wszystkie ulice w mieście przyporządkowując im odpowiednią jednostkę strukturalną. Zaprezentowano również podstawowe dane o wyznaczonych jednostkach strukturalnych.

Tabela 2. Podstawowe dane o wyznaczonych jednostkach strukturalnych w mieście Kamień Krajeński

Nazwa jednostki strukturalnej	Liczba mieszkańców	Udział (%) mieszkańców w ludności ogółem Gminy Kamień Krajeński	Powierzchnia (ha)	Udział (%) powierzchni w ogólnej powierzchni Gminy Kamień Krajeński	Ulice wchodzące w skład danej jednostki strukturalnej
JS1	1 156	16,495	127	0,78	ul. 14 Lutego 1942, ul. Adama Mickiewicza, ul. Brzozowa, ul. Chojnicka, ul. Cisowa, ul. Długa, ul. Główna, ul. Janusza Kusocińskiego, ul. Jesionowa, ul. Jeziorna, ul. Klonowa, ul. Krótka, ul. Kwiatowa, ul. Leśna ² , ul. Młyńska, ul. Modrzewiowa, ul. Ojca Maksymiliana Kolbego, Plac Odrodzenia, ul. Ogrodowa, ul. Poległych w Radzimiru, ul. Przesmyk, ul. Ratuszowa, ul. Rybacka, ul. Sielankowa, ul. Słoneczna, ul. Sosnowa, ul. Spokojna, ul. Sportowa, ul. Szkolna, Plac Szkolny, ul. Świerkowa, ul. Wąska, ul. Wojska Polskiego, ul. Wrzosowa, ul. Wspólna, ul. Zbożowa
JS2	1 217	17,365	238	1,46	ul. Chabrowa, ul. Dworcowa, ul. Dworzec, ul. Franciszka Rogali, ul. Gajowa, ul. Gimnazjalna, ul. Henryka Sienkiewicza, ul. Jana Matejki, ul. Jana Pawła II, ul. Leśna ³ , ul. Makowa, ul. Podgórna, ul. Polna, ul. Przemysłowa, ul. Przykop, ul. Rodziny Seydów, ul. Sępoleńska, ul. Stanisława Wyspiańskiego, ul. Stefana Wyszyńskiego, ul. Strzelecka, ul. Topolowa, ul. Wincentego Witosa, Rondo 650-lecia Kamienia Krajeńskiego
Ogółem	2 373	33,86	365	2,24	-

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych UM i GUS, stan na 31.12.2017 r.

² wszystkie numery poza numerami: 9, 11 i 18

³ numery 9, 11 i 18

Dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji Burmistrz Kamienia Krajeńskiego sporządził Lokalny Program Rewitalizacji (LPR). Niniejszy dokument, zgodnie z założeniami ZPPR, zawiera minimalny zestaw elementów, tj.:

1. opis powiązań LPR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi,
2. uproszczona diagnoza gminy z wnioskami,
3. obszar zdegradowany gminy,
4. obszar rewitalizacji gminy,
5. szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji,
6. wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji,
7. cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służące eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk,
8. lista planowanych projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
9. mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym LPR,
10. mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców oraz innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji,
11. szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
12. system zarządzania realizacją programu rewitalizacji,
13. system monitoringu i oceny skuteczności działań oraz system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu LPR.

II. Uproszczona diagnoza Gminy Kamień Krajeński z wnioskami

Mając na uwadze zakres interwencji możliwej do zidentyfikowania i przeciwdziałania w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji dokonano syntetycznej diagnozy Gminy pod kątem występowania stanu kryzysowego biorąc pod uwagę następujące aspekty społeczno-gospodarcze:

- zaawansowanie procesu starzenia się ludności,
- problemy rynku pracy,
- samowystarczalność ekonomiczna ludności i gospodarstw domowych,
- bezpieczeństwo funkcjonowania rodzin,
- przestępczość,
- wychowanie i edukacja przedszkolna dzieci w wieku 3-5 lat,
- zagrożenie przestępczością,
- klimat aktywności gospodarczej,
- sposób użytkowania terenów.

Za poziom odniesienia przyjęto analogiczną sytuację w powiecie i województwie kujawsko-pomorskim.

Wskazano również:

- istotne aspekty związane ze środowiskiem przyrodniczym i kulturowym,
- uwarunkowania i bariery przestrzenno-funkcjonalne oraz techniczne Gminy Kamień Krajeński.

2.1. Położenie geograficzne i podział administracyjny

Gmina Kamień Krajeński zajmuje powierzchnię 16 331 ha (163 km²)⁴ i na koniec roku 2017 zamieszkiwało ją 7 008 osób⁵. Położona jest północno-zachodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, w powiecie sępoleńskim. Graniczy z następującymi gminami:

- od północy z gminami: Człuchów (gmina wiejska) i Chojnice (gmina wiejska),
- od zachodu z gminą Debrzno,
- od południa z gminą Sępólno Krajeńskie,
- od wschodu z gminą Kęsowo.

Sieć osadniczą tworzy 14 miejscowości. Miasto Kamień Krajeński ma zwarty charakter i zlokalizowane jest w centralnej części Gminy. Wsie pod względem zabudowy są natomiast bardzo zróżnicowane. W niektórych (Obkas, Niwy, Dąbrówka, Duża Cerkwica, Radzim i Zamarte) funkcjonowały w przeszłości państwowe gospodarstwa rolne, a osiedla je tworzące są w niektórych wsiach wyraźnie oddzielone od właściwej części. Najlepszym tego przykładem jest zabudowa miejscowości Obkas, której to części oddalone są od siebie o 2,8 km. Występuje także duża rozpiętość w liczebności poszczególnych wsi. Przykładowo Nowa Wieś zamieszkała jest przez 59 osób, natomiast – Płocicz – przez 780 osób⁶.

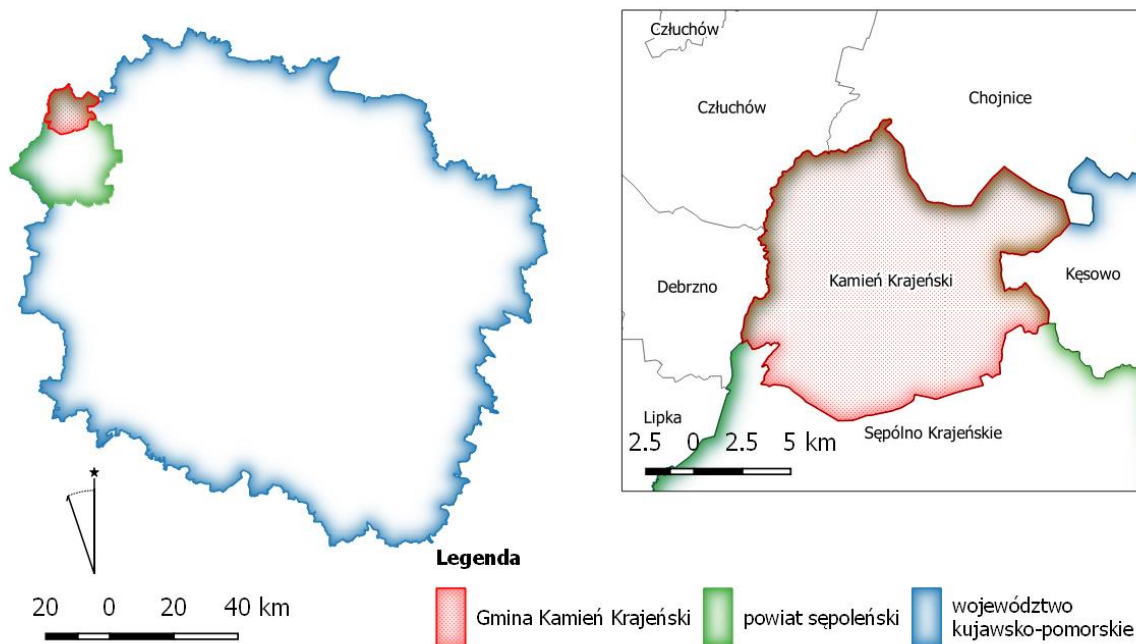
⁴ GUS

⁵ dane UM w Kamieniu Krajeńskim (stan na koniec 2017 roku)

⁶ dane UM w Kamieniu Krajeńskim (stan na koniec 2017 roku)

Na **Rycinie 3** przedstawiono położenie Gminy na tle województwa kujawsko-pomorskiego, powiatu sępoleńskiego oraz sąsiednich gmin.

Ryc. 3. Położenie Gminy Kamień Krajeński na tle województwa, powiatu i sąsiednich gmin

Źródło: opracowanie własne

2.2. Podstawowe dane o sytuacji społecznej Gminy

W skali Gminy, porównując dane GUS za rok 2017⁷ do powiatu sępoleńskiego i województwa kujawsko-pomorskiego (**Tabela 3**), nie odnotowuje się szczególnego nasilenia procesu starzenia się ludności, jednak w odniesieniu tylko do miasta można mówić o niepokojących sygnałach. Będą one przedmiotem dalszej analizy. Tym bardziej, że grupa osób wieku poprodukcyjnym 10 lat wcześniej stanowiła w mieście zaledwie 12,3% ogółu mieszkańców⁸, a obecnie jest to 18%⁹.

⁷ dane za rok 2017 (dostęp: 29.05.2018 r.)

⁸ dane GUS za rok 2007

⁹ dane GUS są rozbieżne, pomiędzy danymi uzyskanymi bezpośrednio od Urzędu Miejskiego w Kamieniu Krajeńskim

Tabela 3. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem dla wybranych skal odniesienia

Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem	Ekonomiczna grupa wieku	Skala odniesienia			
		miasto Kamień Krajeński*	Gmina Kamień Krajeński	powiat sępoleński	województwo kujawsko-pomorskie
	w wieku przedprodukcyjnym	19,4	20,6	19,6	18,1
	w wieku produkcyjnym	62,5	62,3	61,8	61,5
	w wieku poprodukcyjnym	18,0	17,1	18,6	20,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS za rok 2017

*suma udziałów ludności wg grup ekonomicznych nie daje 100,0% - tak zaprezentowane są dane GUS

Biorąc pod uwagę problemy rynku pracy, na **Rycinie 4** zestawiono dane dotyczące udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym za rok 2017 porównując je do powiatu i województwa¹⁰.

Ryc. 4. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym dla wybranych skal odniesienia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS za rok 2017

Jak widać to na **Rycinie 4**, udział osób bezrobotnych w wieku produkcyjnym jest najwyższy spośród zaprezentowanych skal odniesienia wskazując, iż jest to istotny problem w Gminie Kamień Krajeński. Z uwagi na brak możliwości pozyskania danych dotyczących bezrobocia w poszczególnych sołectwach Gminy Kamień Krajeński i jednostkach strukturalnych miasta Kamień Krajeński, nie jest jednak możliwe zbadanie tego problemu dokładniej, tj. w podziale na poszczególne sołectwa czy jednostki strukturalne¹¹. Dane GUS dotyczące poszczególnych miejscowości również nie prezentują danych dotyczących liczby osób bezrobotnych. Nie mniej jednak problem bezrobocia w Gminie Kamień Krajeński zostanie poruszony poprzez inne wskaźniki, a dotyczące np. przedsiębiorczości mieszkańców.

Samowystarczalność ekonomiczną ludności i gospodarstw domowych ujęto poprzez zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej (wyrażony w %) stosując podobne

¹⁰ brak danych GUS dla miasta Kamień Krajeński

¹¹ ZAŁĄCZNIK NR 1

porównanie jak w przypadku bezrobocia. Podobna jest również interpretacja zebranych danych. W odniesieniu do powiatu sępoleńskiego i województwa kujawsko-pomorskiego, Gminę Kamień Krajeński cechuje wyższy zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej, który wskazuje na występowanie stanu kryzysowego w Gminie (**Rycina 5**), dlatego też problem ten zostanie poruszony przy identyfikacji stanu kryzysowego w Gminie.

Ryc. 5. Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej dla wybranych skal odniesienia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS za rok 2016¹²

Kolejnym zagadnieniem, któremu przyjrano się w ujęciu ogólnogminnym jest wychowanie i edukacja przedszkolna dzieci w wieku 3-5 lat. Odniesiono ją do analogicznych skal odniesienia jak w przypadku poprzednich zagadnień, a jako wymiar oceny przyjęto wskaźnik „dzieci w wieku 3-5 lat przypadających na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego”. Wyniki zaprezentowano w formie graficznej (**Rycina 6**).

Ryc. 6. Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego dla wybranych skal odniesienia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS za rok 2016¹³

Analiza zebranych danych pozwala stwierdzić, iż dostępność dzieci w wieku 3-5 lat do placówek wychowania przedszkolnego jest w Gminie Kamień Krajeński na niższym poziomie niż w powiecie czy województwie. Problem ten zatem również zostanie poruszony w dalszej części Programu.

¹² brak danych za rok 2017 (dostęp: 29.05.2018 r.)

¹³ brak danych za rok 2017 (dostęp: 29.05.2018 r.)

Z uwagi na brak danych GUS na szczeblu gminnym, a dotyczących bezpieczeństwa funkcjonowania rodzin i porządku publicznego, zaprezentowano dane dla powiatu sępoleńskiego oraz województwa kujawsko-pomorskiego za miarę przyjmując wskaźnik „przestępstwa stwierdzone przez Policję przeciwko rodzinie i opiece na 1 000 mieszkańców”. Przedstawiono je w formie ryciny (**Rycina 7**).

Ryc. 7. Przestępstwa stwierdzone przez Policję przeciwko rodzinie i opiece na 1000 mieszkańców dla wybranych skal odniesienia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS za rok 2016¹⁴

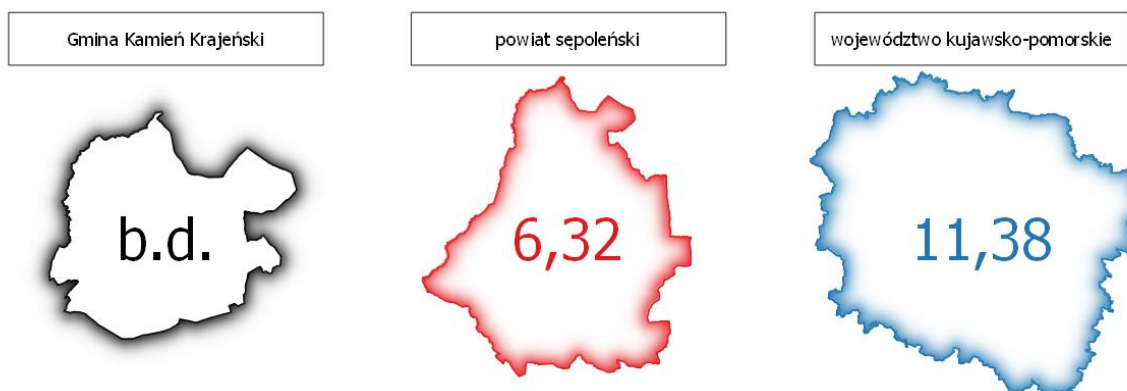
Powiat sępoleński, którego część stanowi Gmina Kamień Krajeński, charakteryzuje wyższa wartość wskaźnika „liczby przestępstw stwierdzonych przez Policję przeciwko rodzinie i opiece na 1 000 mieszkańców” niż wartość dla województwa kujawsko-pomorskiego. Z uwagi, iż nie jest zasadne dokonywanie oceny sytuacji w powiecie czy województwie, a następnie przenoszenie niepewnych wniosków na poziom gminy, zwrócono się bezpośrednio do Komendy Powiatowej Policji w Sępólnie Krajeńskim z prośbą o określenie skali tego problemu w ujęciu wewnątrzgminnym. Problem zbadano poprzez wskaźnik „Stosunek interwencji służb porządkowych (policji, straży) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze”.

Zgodnie z zebranymi od Komendy Powiatowej Policji w Sępólnie Krajeńskim w roku 2017 danymi, odnotowano 39 takich interwencji. Skala problem nie jest więc na tyle duża, by móc uznać ją za problem społeczny – tym bardziej, że w rozbiciu na poszczególne sołectwa i jednostki strukturalne zdarzenia te mają charakter incydentalny.

Aby określić stopień zagrożenia przestępczością, przywołano także dane GUS dotyczące przestępstw stwierdzonych przez Policję o charakterze kryminalnym na 1 000 mieszkańców w analogicznych skalach odniesienia¹⁵. Wyniki zaprezentowano na **Rycinie 8**.

¹⁴ brak danych za rok 2017 (dostęp: 29.05.2018 r.)

¹⁵ brak danych GUS na szczeblu gminnym

Ryc. 8. Przestępstwa stwierdzone przez Policję o charakterze kryminalnym na 1000 mieszkańców dla wybranych skal odniesienia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS za rok 2016¹⁶

W przypadku niniejszego wskaźnika, można mówić o korzystnej sytuacji, a potwierdzeniem są dane zebrane bezpośrednio od Komendy Powiatowej w Sępólnie Krajeńskim. Obejmują one dane za 2017 rok i zgodnie z nimi na 1 000 mieszkańców przypadało w Gminie średnio 3,14 przestępstw o charakterze kryminalnym – a więc wyraźnie poniżej średniej dla Powiatu¹⁷. Zjawisko przestępczości również nie jest istotnym problemem w Gminie i zagadnienie to nie będzie poruszane w dalszej części opracowania.

2.3. Podstawowe dane o sytuacji gospodarczej Gminy

Wymiarem oceny sfery gospodarczej w Gminie Kamień Krajeński są dwa wskaźniki prezentowane przez GUS:

- podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności,
- podmioty na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym.

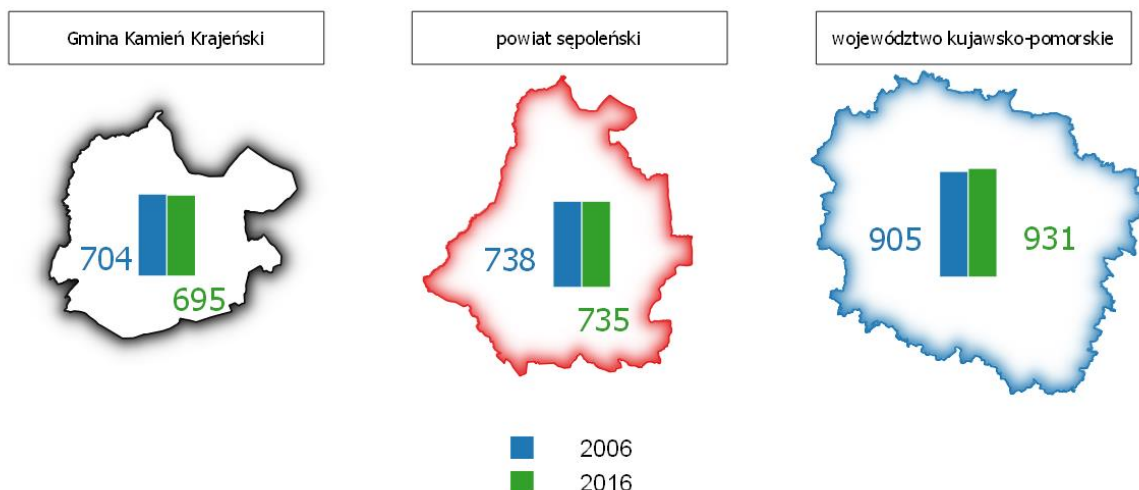
Dane przeanalizowano w wymiarze gminnym porównując ją do powiatu sępoleńskiego i województwa kujawsko-pomorskiego. Za rok bazowy przyjęto 2006¹⁸.

Porównując wskaźnik „podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności” w okresie 10 lat, zauważa się w Gminie Kamień Krajeński spadek wartości wskaźnika, co związane być może albo ze spadkiem liczby podmiotów, albo spadkiem liczby mieszkańców – oba powody będą przedmiotem wnikliwszej analizy w dalszej części Programu. Podobna sytuacja charakteryzuje powiat sępoleński. Jedynie dane dotyczące województwa prezentują tendencję wzrostową, która świadczy o poprawie klimatu gospodarczego. Ogólnie, ze wszystkich skal odniesienia, Gminę Kamień Krajeński charakteryzuje najmniej korzystna sytuacja gospodarcza. Na **Rycinie 9** zestawiono zebrane dane.

¹⁶ brak danych za rok 2017 (dostęp: 29.05.2018 r.)

¹⁷ dane dla powiatu obejmują rok 2016, natomiast dla Gminy – 2017

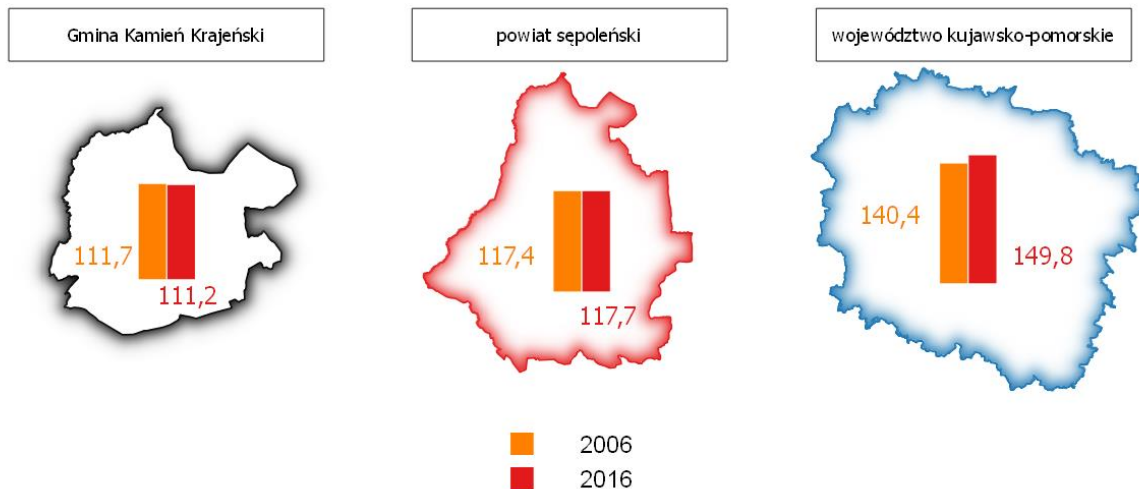
¹⁸ podyktowane było to możliwością porównania danych ze stanem w roku 2016. Brak danych GUS dla lat późniejszych (dostęp 24.04.2018)

Ryc. 9. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w roku 2006 i 2016 dla wybranych skal odniesienia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS za rok 2006 i 2016

Drugim wymiarem analizy sytuacji gospodarczej w ujęciu ogólnogminnym jest prezentowany przez GUS wskaźnik podmiotów na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym. Jest on miarą przedsiębiorczości najliczniejszej grupy ekonomicznej mieszkańców, która w największym stopniu buduje dobrobyt ogółu mieszkańców. Zebrane dane zaprezentowano na **Rycinie 10**.

Ryc. 10. Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w roku 2006 i 2016 dla wybranych skal odniesienia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS za rok 2006 i 2016

W przypadku powiatu sępoleńskiego i województwa kujawsko-pomorskiego na przestrzeni lat 2006-2016 można mówić o wzroście stopnia przedsiębiorczości osób w wieku produkcyjnym. Gminę Kamień Krajeński natomiast cechuje spadek wartości analizowanego wskaźnika, świadczący o występowaniu stanu kryzysowego w tej sferze funkcjonalnej Gminy, dlatego też jest zasadne przeanalizowanie tego problemu w ujęciu wewnątrzgminnym.

2.4. Podstawowe dane o stanie i potencjale środowiska przyrodniczego i kulturowego

Pod względem wykorzystania powierzchni dominują użytki rolne (blisko 70% ogółu powierzchni), a więc Gmina ma charakter typowo rolniczy. Istotnymi elementami krajobrazu Gminy są jednak także lasy oraz jeziora: Niwskie, Zamarte, Mochel, Radzim, Zaręba, Mała Cerkwica, Brzuchowo i Tylniak. Stwarzają one duży potencjał turystyczny. Baza turystyczna jest w Gminie stopniowo rozwijana poprzez zagospodarowywanie terenów przyjeziornych np. nad Jeziorem Mochel, gdzie organizowane są imprezy kulturalne i sportowe Gminy.

Cały obszar wiejski Gminy znajduje się w granicach Krajeńskiego Parku Krajobrazowego, który oprócz dużych walorów przyrodniczych, posiada również walory kulturowe, np. pałac w Zamartem czy neogotycki dwór w Radzimi z 1867 r. W mieście natomiast na uwagę zasługują zachowane mury miejskie z XIV w. czy kościół parafii pod wezwaniem św. Apostołów Piotra i Pawła z lat 1720-1726.

Z wymienionych w Ustawie o ochronie przyrody¹⁹ form ochrony przyrody, na obszarze Gminy znajdują się również użytki ekologiczne.

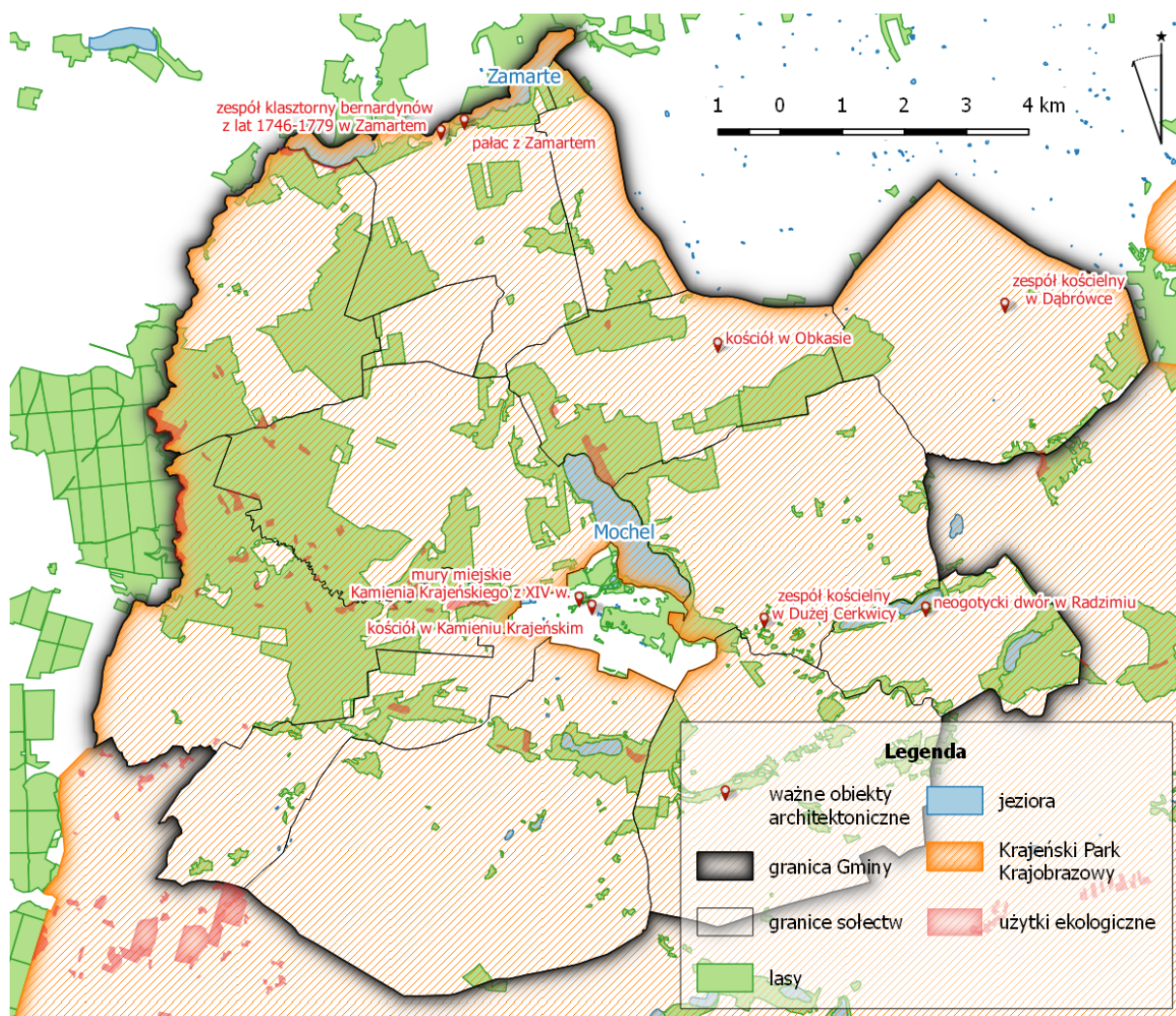
W **Tabeli 4** przedstawiono sposób wykorzystania powierzchni w Gminie Kamień Krajeński, a na **Rycinie 11** przedstawiono uwarunkowania środowiskowo-kulturowe Gminy.

Tabela 4. Kierunki wykorzystywania powierzchni w Gminie Kamień Krajeński

Kierunek wykorzystania powierzchni	Powierzchnia (ha)	% udział w ogóle powierzchni w Gminie
użytki rolne	11 331	69,38
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	3 659	22,41
grunty pod wodami	376	2,30
grunty zabudowane i zurbanizowane	488	2,99
użytki ekologiczne	19	0,12
nieużytki	453	2,77
tereny różne	5	0,03
Powierzchnia Gminy ogółem	16 331	100,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (stan na rok 2014)

¹⁹ Dz. U. 2018 poz. 142 ze zm.

Ryc. 11. Uwarunkowania środowiskowo-kulturowe Gminy Kamień Krajeński

Źródło: opracowanie własne

2.5. Uwarunkowania i bariery przestrzenno-funkcjonalne oraz techniczne Gminy Kamień Krajeński

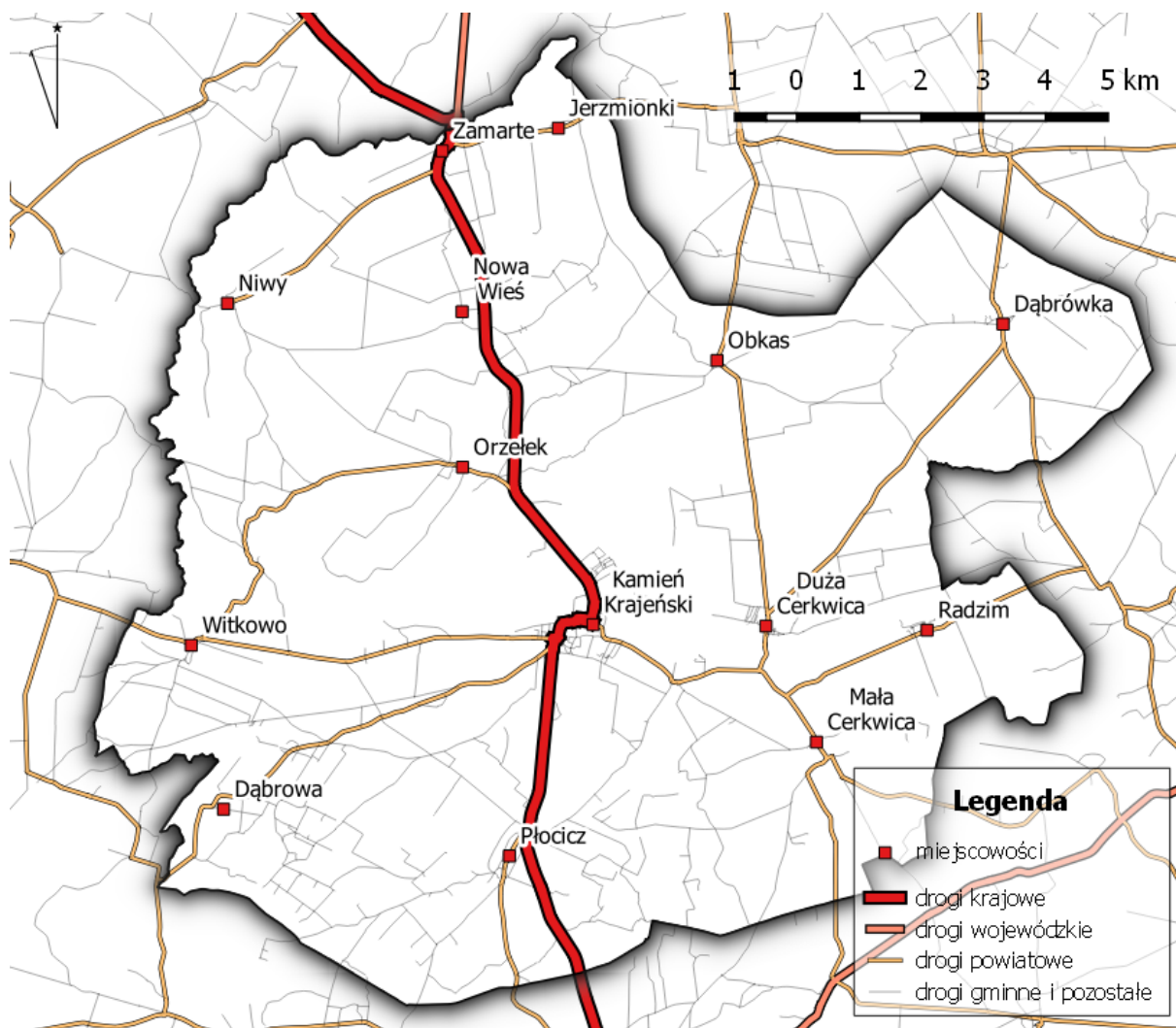
Przebiegająca przez obszar Gminy droga krajowa nr 25 zapewnia odpowiednią dostępność komunikacyjną. Rozbudowana sieć dróg gminnych cechuje się jednak złym lub bardzo złym stanem technicznym.

Przez obszar Gminy przebiega także linia kolejowa nr 281 relacji Oleśnica – Chojnice, ale w chwili obecnej nie obsługuje przewozów pasażerskich. To duża bariera dla mieszkańców Gminy, ponieważ w istotnym stopniu ogranicza dostęp do większych ośrodków miejskich:

- Chojnic – oddalonych o 22 km,
- Nakła nad Notecią – oddalonych o 55 km,
- Bydgoszczy – oddalonych o 70 km od Kamienia Krajeńskiego.

Na **Rycinie 12** przedstawiono główny układ drogowy w Gminie Kamień Krajeński.

Ryc. 12. Układ drogowy Gminy Kamień Krajeński

Źródło: opracowanie własne

Obsługę instytucjonalną Gminy Kamień Krajeński zapewniają:

- Urząd Miejski w Kamieniu Krajeńskim,
- Miejsko – Gminny Zespół Usług Oświatowych w Kamieniu Krajeńskim,
- Zespół Szkolno-Przedszkolny Szkoły Podstawowej i Przedszkola Samorządowego w Kamieniu Krajeńskim,
- Szkoła Podstawowa w Dużej Cerkwicy,
- Szkoła Podstawowa w Zamartem,
- Miejsko – Gminny Ośrodek Kultury w Kamieniu Krajeńskim,
- Miejsko – Gminna Biblioteka Publiczna w Kamieniu Krajeńskim,
- Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kamieniu Krajeńskim,
- Samodzielna Publiczna Miejsko – Gminna Przychodnia w Kamieniu Krajeńskim,
- Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Kamieniu Krajeńskim Sp. z o.o. w Kamieniu Krajeńskim.

Na terenie Gminy Kamień Krajeński działa 9 ochotniczych straży pożarnych. Ponadto w Gminie funkcjonują:

- Dom Pomocy Społecznej w Kamieniu Krajeńskim (jednostka powiatowa),

- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Małej Cerkwicy (jednostka powiatowa),
- Dom Pomocy Społecznej dla Dzieci i Młodzieży w Kamieniu Krajeńskim (prowadzona przez Zgromadzenie Sióstr Świętej Elżbiety).

Budynki i przestrzenie pełniące funkcje społeczne charakteryzuje często zły stan techniczny. Przykładowo, budynek po byłej szkole podstawowej w Orzełku w chwili obecnej nie jest wcale wykorzystywany. Poszczególne bariery zostaną opisane w dalszej części Programu.

2.6. Wnioski

Zaawansowanie procesu starzenia się ludności w Gminie Kamień Krajeński dotyczy w szczególności części miejskiej Gminy. Relacje pomiędzy poszczególnymi grupami ekonomicznymi stają się coraz bardziej istotne z uwagi na zmniejszającą się liczbę ludności w wieku produkcyjnym oraz zmniejszającą się liczbę urodzeń. Należy nadmienić, że społeczeństwo polskie cieszy się coraz dłuższym życiem. Wypadkowa tych zjawisk sprawia, że w najbliższych latach niezwykle istotnymi wyzwaniami stanie się zachowanie zdrowia i sprawności osób starszych, potrzeba stworzenia warunków aktywności pozazawodowej osób starszych czy potrzeba wspomagania modelu rodziny wielopokoleniowej.

Jeśli chodzi o zagadnienie bezrobocia, w **Rozdziale 2.2.** ujawniono występowanie stanu kryzysowego. Bezrobocie jest istotnym problemem w Gminie Kamień Krajeński, jednak z uwagi na brak możliwości pozyskania szczegółowych danych, nie jest możliwe zbadanie problemów rynku pracy w podziale na sołectwa czy jednostki strukturalne w mieście, a zatem nie było możliwe zbadanie tego zjawiska przy delimitacji obszaru zdegradowanego²⁰. Zagadnienie to będzie poruszane w dalszej części Programu pośrednio, gdyż z problemem bezrobocia wiążą się także inne problemy społeczne i gospodarcze takie jak niska samowystarczalność ekonomiczna ludności oraz niski poziom przedsiębiorczości.

Mając na uwadze sprawy związane z szeroko rozumianą oświatą należy zaznaczyć, iż w przypadku miasta Kamień Krajeński placówki wychowania przedszkolnego napotykać problem z niedostateczną liczbą miejsc przedszkolnych.

Zagadnienia: bezpieczeństwa funkcjonowania rodzin oraz przestępczości w Gminie Kamień Krajeński nie wykazuje stanu kryzysowego, ponieważ dane zebrane bezpośrednio od Komendy Powiatowej w Sępólnie Krajeńskim za rok 2017, na tle powiatu sępoleńskiego i województwa kujawsko-pomorskiego stawiają ją w korzystnym świetle. To duży atut Gminy. Gmina Kamień Krajeński nie zamierza w tym względzie podejmować działań naprawczych.

Sferę gospodarczą, którą na potrzebę uproszczonej diagnozy zbadano dwoma wskaźnikami, charakteryzuje występowanie stanu kryzysowego. Mieszkańców Gminy Kamień

---

²⁰ ZAŁĄCZNIK NR 1

Krajeński cechuje niższa od zaprezentowanych skal odniesienia²¹ przedsiębiorczość i aktywność zawodowa. Sfera ta będzie przedmiotem dalszej analizy.

Gmina Kamień Krajeński jest atrakcyjnym miejscem na wypoczynek. Położona w granicach Krajeńskiego Parku Krajobrazowego oprócz walorów krajobrazowych posiada także istotny potencjał kulturowy. Istnieje jednak wiele barier, które uniemożliwiają zrównoważony rozwój Gminy – począwszy od społecznych po infrastrukturalne takich jak np. niedoinwestowanie czy postępująca degradacja budynków i przestrzeni pełniących funkcje społeczne.

Poniżej, w **Tabeli 5**, zestawiono syntetycznie najważniejsze zdiagnozowane w uproszczonej problemy społeczno-gospodarcze, które były podstawą identyfikacji stanu kryzysowego w Gminie. Wstępnie określono również przyczyny zaobserwowanych negatywnych zjawisk. Wiedza ta została poszerzona na etapie wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w Gminie Kamień Krajeński i ma swoje odzwierciedlenie w szczegółowej diagnozie obszaru rewitalizacji, tak aby móc reagować na przyczyny, a nie tylko na objawy kryzysu.

Tabela 5. Zdiagnozowane na terenie Gminy Kamień Krajeński problemy społeczno-gospodarcze wraz z wstępnym określeniem przyczyn

Lp.	Zjawisko / problem	Obszar problemowy	Możliwe przyczyny
1.	zaawansowanie procesu starzenia się ludności	Miasto Kamień Krajeński	<ul style="list-style-type: none"> – malejąca liczba urodzeń, – odpływ osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym do innych gmin, miast, – wzrost długości życia osób w wieku poprodukcyjnym
2.	problemy rynku pracy	Gmina Kamień Krajeński	<ul style="list-style-type: none"> – brak miejsc pracy, – zjawisko „dziedziczenia” bezrobocia (głównie obszary popegeerowskie)
3.	niska samowystarczalność ekonomiczna ludności i gospodarstw domowych	Gmina Kamień Krajeński	<ul style="list-style-type: none"> – wysokie bezrobocie, – bierność zawodowa, – traktowanie świadczeń pomocy społecznej jako źródła dochodu
4.	wychowanie i edukacja przedszkolna dzieci w wieku 3-5 lat na niskim poziomie	Gmina Kamień Krajeński	<ul style="list-style-type: none"> – niska świadomość rodziców, – możliwość zapewnienia opieki dzieci w domu (specyfika pracy w rolnictwie), – niskie dochody osiągnięte przez gospodarstwa domowe
5.	bezpieczeństwo funkcjonowania rodzin, porządek publiczny	nie zdiagnozowano na obszarze Gminy	
6.	zagrożenie przestępczością	nie zdiagnozowano na obszarze Gminy	

²¹ powiat sępoleński i województwo kujawsko-pomorskie

Lp.	Zjawisko / problem	Obszar problemowy	Możliwe przyczyny
7.	klimat aktywności gospodarczej	Gmina Kamień Krajeński	<ul style="list-style-type: none"> – problemy z finansowaniem startu i poszerzania działalności przez inwestycje, – bariery prawne (np. zmienność i niepewność prawa) – bariery wynikające ze stosunków pracy i rynku pracy (np. brak elastyczności w zatrudnianiu i zwalnianiu pracowników, zbyt wysokie i łatwe do otrzymania zasiłki dla bezrobotnych, trudne do spełniania standardy <i>bezpieczeństwa i higieny pracy</i>), – <i>bariery w wykorzystywaniu funduszy strukturalnych</i>
8.	sposób użytkowania terenów / bariery przestrzenne	Gmina Kamień Krajeński	<ul style="list-style-type: none"> – niedoinwestowanie, – postępująca degradacja

Źródło: opracowanie własne

III. Obszar zdegradowany Gminy

Delimitacja obszaru zdegradowanego w Gminie Kamień Krajeński została przeprowadzona osobno dla obszaru wiejskiego i osobno dla miasta. W obu przypadkach posłużono się metodą wskaźnikową.

3.1. Delimitacja obszaru zdegradowanego dla obszaru wiejskiego – metodologia oraz skala problemów

Mnogość dróg służących delimitacji obszaru zdegradowanego na obszarach wiejskich zgodnie z „Zasadami programowania...”, niosła za sobą konieczność prostego przedstawienia jednej z nich, dzięki której możliwe było wyznaczenie obszaru zdegradowanego.

Dla wybranych negatywnych zjawisk zdiagnozowanych na etapie uproszczonej diagnozy określono średnią wartość dla Gminy Kamień Krajeński i za znajdujące się w stanie kryzysowym sołectwa uznawano te, w których wartość wskaźnika danego zjawiska przyjmowała wartość mniej korzystną od średniej dla Gminy. Dzięki zsumowaniu liczby przekroczeń wszystkich badanych negatywnych zjawisk, możliwe stało się wytypowanie sołectw, które cechuje ich koncentracja.

Analiza została przeprowadzona o wskaźniki ze sfery społecznej, gospodarczej oraz poszerzona została o autorski wskaźnik.

Aby zaliczyć dane sołectwo do obszaru zdegradowanego, zgodnie z wytycznymi „Zasad programowania...” konieczne było jednoczesne spełnienie dwóch warunków:

- na terenie sołectwa identyfikuje się co najmniej 2 problemy społeczne, które zdefiniowane są poprzez wskaźniki wymienione w liście wskaźników stanu kryzysowego na obszarach wiejskich²²,
- na terenie sołectwa identyfikuje się także co najmniej jedno negatywne zjawisko z pozostałych sfer, o których mowa przy definicji stanu kryzysowego (sfera środowiskowa lub/i gospodarcza lub/i przestrzenno-funkcjonalna lub/i techniczna)²³.

3.1.1. Samowystarczalność ekonomiczna ludności i gospodarstw domowych

Jednym z istotnych problemów Gminy Kamień Krajeński jest niska samowystarczalność ekonomiczna ludności i gospodarstw domowych, co potwierdza uproszczona diagnoza Gminy Kamień Krajeński. Zwrócono się więc do Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kamieniu Krajeńskim z prośbą określenie w podziale na sołectwa i biorąc pod uwagę dane na stan 31.12.2017 r. liczby osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej.

²² Załącznik 3, Tabela 5 „Zasad programowania...”

²³ za: „Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” oraz „Zasady programowania...”

3.1.1.1. Wskaźnik – Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze

Dzięki odniesieniu liczby osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej do średniej wartości dla Gminy możliwe było określenie sołectw, które cechuje stan kryzysowy, tj. udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej był wyższy niż średnia wartość dla Gminy.

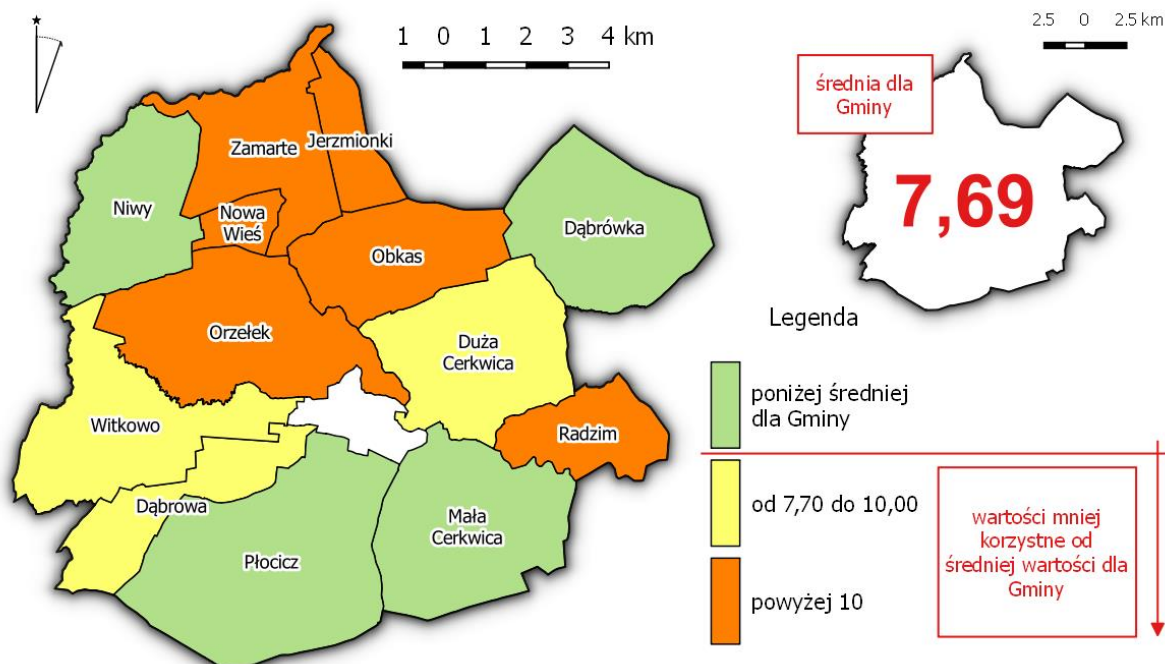
Wyniki przeprowadzonej analizy zaprezentowano w tabeli (**Tabela 6**) oraz na rycinie (**Rycina 13**).

Tabela 6. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze – wyniki analizy wskaźnikowej

Lp.	Sołectwo	Liczba osób ogółem	Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze ²⁴
1	Dąbrowa	248	23	9,27
2	Dąbrówka	689	42	6,10
3	Duża Cerkwica	371	33	8,89
4	Jerzmionki	119	19	15,97
5	Mała Cerkwica	404	6	1,49
6	Nowa Wieś	59	11	18,64
7	Niwy	152	9	5,92
8	Obkas	347	41	11,82
9	Orzełek	383	49	12,79
10	Płocicz	780	43	5,51
11	Radzim	260	50	19,23
12	Witkowo	226	19	8,41
13	Zamarte	597	69	11,56
WARTOŚĆ ŚREDNIA				
Gmina Kamień Krajeński		7 008	539	7,69
wartości mniej korzystne od średniej dla Gminy				

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych UM i MGOPS w Kamieniu Krajeńskim, stan na 31.12.2017 r.

²⁴ wartość wskaźnika wyrażona w %

Ryc. 13. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze – ujęcie graficzne

Źródło: opracowanie własne

3.1.2. Wychowanie i edukacja przedszkolna dzieci w wieku 3-5 lat

Wykluczenie społeczne przyjmować może różne formy i dotyczyć może różnych grup społecznych, w tym dzieci. Zwrócono się więc do Urzędu Miejskiego z prośbą o określenie liczby dzieci w wieku 3-5 lat, które objęte są wychowaniem przedszkolnym w poszczególnych sołectwach biorąc pod uwagę stan na 31.12.2017 r.

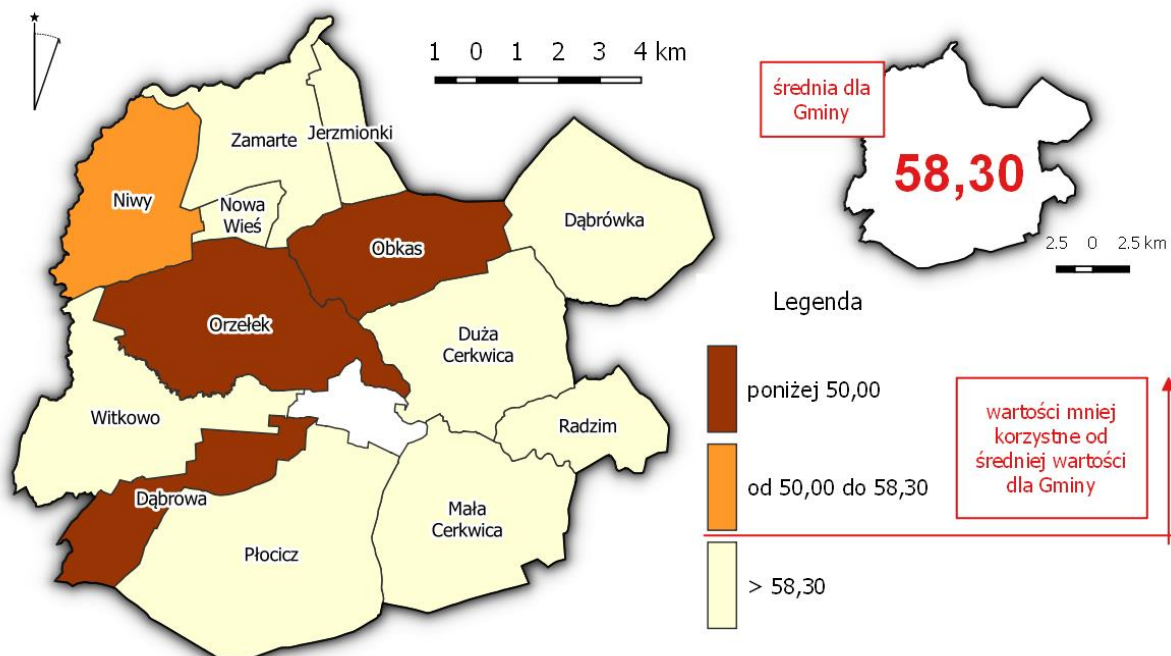
3.1.2.1. Wskaźnik – Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym

Dzięki odniesieniu liczby dzieci w wieku 3-5 lat, które objęte są wychowaniem przedszkolnym do ogółu dzieci w tym przedziale wiekowym na danym obszarze możliwe było określenie sołectw, które charakteryzuje koncentracja negatywnego zjawiska, tzn. procentowy udział dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym był niższy niż średnia dla Gminy. Wyniki przeprowadzonej analizy wewnątrzgminnej zostały zaprezentowane w tabeli oraz na rycinie (**Tabela 7, Rycina 14**).

Tabela 7. Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym – wyniki analizy wskaźnikowej

Lp.	Sołectwo	Liczba dzieci w wieku 3-5 lat	Liczba dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym	Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym ²⁵
1	Dąbrowa	11	5	45,45
2	Dąbrówka	24	15	62,50
3	Duża Cerkwica	17	11	64,71
4	Jerzmionki	7	5	71,43
5	Mała Cerkwica	12	8	66,67
6	Nowa Wieś	1	1	100,00
7	Niwy	7	4	57,14
8	Obkas	12	2	16,67
9	Orzełek	15	7	46,67
10	Płocicz	38	24	63,16
11	Radzim	10	6	60,00
12	Witkowo	7	5	71,43
13	Zamarte	20	15	75,00
WARTOŚĆ ŚREDNIA				
Gmina Kamień Krajeński		259	151	58,30
wartości mniej korzystne od średniej dla Gminy				

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Kamieniu Krajeńskim, stan na 31.12.2017 r.

Ryc. 14. Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym – ujęcie graficzne

Źródło: opracowanie własne

²⁵ wartość wskaźnika wyrażona w %

3.1.3. Klimat aktywności gospodarczej

Aby określić klimat aktywności gospodarczej w sołectwach Gminy Kamień Krajeński, zwrócono się do Urzędu Miejskiego z prośbą o określenie liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych w podziale na sołectwa, biorąc pod uwagę stan na 31.12.2017 r. Dane te odniesiono do liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym.

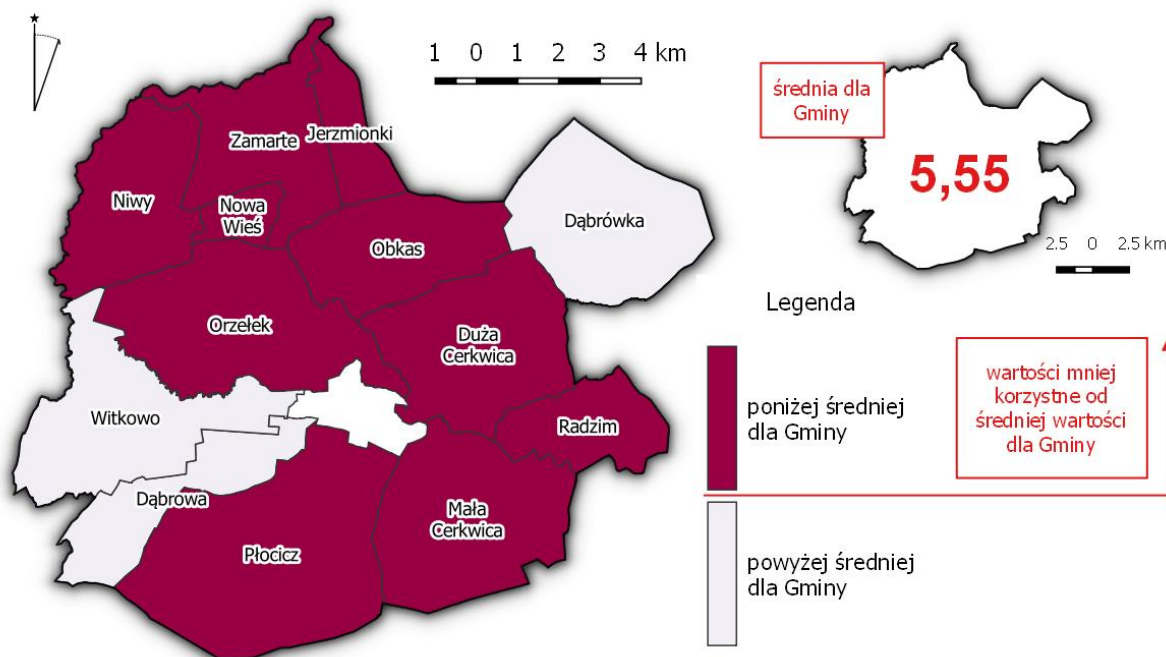
3.1.3.1. Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze

Tak sformułowany wskaźnik pozwolił na określenie aktywności gospodarczej osób w wieku produkcyjnym w sołectwach Gminy Kamień Krajeński. Wartości niższe od średniej dla Gminy Kamień Krajeński oznaczają mniejszą aktywność gospodarczą i są tym samym mniej korzystne. Wyniki przeprowadzonej analizy przedstawiono w tabeli oraz na rycinie (Tabela 9, Rycina 15).

Tabela 8. Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze – wyniki analizy wskaźnikowej

Lp.	Sołectwo	Liczba osób w wieku produkcyjnym	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych	Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze
1	Dąbrowa	151	11	7,28
2	Dąbrówka	397	24	6,05
3	Duża Cerkwica	200	6	3,00
4	Jerzmionki	63	2	3,17
5	Mała Cerkwica	258	13	5,04
6	Nowa Wieś	35	1	2,86
7	Niwy	94	3	3,19
8	Obkas	221	8	3,62
9	Orzełek	242	8	3,31
10	Płocicz	487	18	3,70
11	Radzim	146	5	3,42
12	Witkowo	151	9	5,96
13	Zamarte	355	14	3,94
WARTOŚĆ ŚREDNIA				
Gmina Kamień Krajeński		4 238	235	5,55
wartości mniej korzystne od średniej dla Gminy				

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Kamieniu Krajeńskim, stan na 31.12.2017 r.

Ryc. 15. Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze – ujęcie graficzne

Źródło: opracowanie własne

3.1.4. Stan techniczny urządzeń infrastruktury społecznej²⁶

Infrastruktura społeczna definiowana jest jako zespół instytucji i usług zaspokajających w zorganizowany sposób ludzkie potrzeby w dziedzinie prawa, bezpieczeństwa, kształcenia, oświaty, kultury, opieki społecznej, służby zdrowia i budownictwa mieszkalnego²⁷. Należy mieć na uwadze, że nie jest ona ograniczona tylko do samych urządzeń, ale składa się również instytucji świadczących usługi społeczne, zatrudnionych w nich pracowników, stosowanych rozwiązań organizacyjnych i obowiązujących prawnych uregulowań ich działalności.

Problemy społeczne są podstawą definiowania stanu kryzysowego na danym obszarze, ale ważnym problemem danego obszaru są również ograniczenia infrastrukturalne (techniczne) budynków i przestrzeni pełniących te funkcje. Niekorzystne właściwości elementów infrastruktury społecznej²⁸ mogą uniemożliwić podjęcie działań o charakterze rewitalizacyjnym.

Należy jednak nadmienić, że niski standard lokalowy czy niska jakość przestrzeni nie jest jeszcze podstawą uznania, że obecny stan uniemożliwia ich wykorzystanie do celów rozwoju społecznego, dlatego konieczne było wyselekcjonowanie takich obiektów i przestrzeni, które obiektywnie spełniają warunek „złego stanu”. Przeprowadzono w tym celu wywiad i inwentaryzację terenową, łącznie z dokumentacją fotograficzną. Pod uwagę wzięto następujące obiekty i przestrzenie:

1. Budynek tzw. „Zielonej Szkoły” w sołectwie Dąbrowa,

²⁶ wyjaśnienie użycia wskaźnika do delimitacji zostało wyjaśnione w **rozdziale 3.2.4**

²⁷ Wielka Encyklopedia PWN pod red. Jana Wojnowskiego, Wydawnictwo Naukowe PWN SA, Warszawa 2001

²⁸ lub mogących pełnić takie funkcje

2. Teren placu przy świetlicy w sołectwie Dąbrowa,
3. Teren placu zabaw i świetlicy w sołectwie Jerzmionki,
4. Teren przy placu zabaw w sołectwie Nowa Wieś,
5. Budynek świetlicy wiejskiej w sołectwie Nowa Wieś,
6. Teren przy placu zabaw w sołectwie Obkas (bloki),
7. Teren przy placu zabaw w sołectwie Obkas (wieś),
8. Budynek byłej szkoły podstawowej w sołectwie Orzełek,
9. Budynek szkoły w sołectwie Płocicz,
10. Budynek remizy OSP w sołectwie Radzim,
11. Budynek świetlicy wiejskiej w sołectwie Witkowo,
12. Niezagospodarowana działka za szkołą podstawową przeznaczona pod budowę świetlicy w sołectwie Zamarte,
13. Niezagospodarowany teren przy Kościele Rzymskokatolicki pw. św. Apostołów Piotra i Pawła na obszarze JS1,
14. Budynek na stadionie na obszarze JS1,
15. Niezagospodarowany teren przy placu zabaw na ulicy Henryka Sienkiewicza na obszarze JS2
16. Teren kortów przy ulicy Leśnej na obszarze JS2,
17. Budynek Miejsko – Gminnej Biblioteki Publicznej na obszarze JS2,
18. Park wokół Miejsko – Gminnego Ośrodka Kultury na obszarze JS2,
19. Boiska szkolne przy Zespole Szkolno – Przedszkolnym im. I Armii Wojska Polskiego na obszarze JS1,
20. Budynek przy ulicy Sępoleńskiej 6 na obszarze JS2,
21. Teren przy budynku Domu Pomocy Społecznej na obszarze JS2,
22. Budynek MGOK na obszarze JS2.

Wyselekcjonowano trzy obiekty, które posiadają wspólny mianownik w postaci całkowitego niewykorzystania, potrzeby kapitalnego remontu oraz możliwości wykorzystania na cele rozwoju społecznego. Są to:

1. Budynek byłej szkoły podstawowej w sołectwie Orzełek,
2. Budynek szkoły w sołectwie Płocicz,
3. Budynek przy ulicy Sępoleńskiej 6 na obszarze JS2.

W związku, że dwa budynki znajdują się na obszarze wiejskim, przedstawiono podstawę zakwalifikowania ich do analizy wskaźnikowej²⁹.

Pozostałe obiekty również posiadają ograniczenia oraz bariery i dlatego też zostały zinwentaryzowane, natomiast są obecnie wykorzystywane, a wizja lokalna ujawniła tylko ich niski standard, niemniej jednak niski standard lokalowy nie jest jeszcze podstawą do uznania, że obecny stan uniemożliwia ich wykorzystanie do celów rozwoju społecznego.

---

²⁹ kolejne dwa są opisane w dalszej części Programu

3.1.4.1 Budynek byłej szkoły podstawowej w sołectwie Orzełek

Budynek po byłej szkole przez kilka lat służył jako dom wypoczynkowy. Odbywały się w nim spotkania oraz zorganizowane dni odpoczynku dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Rekreacja przybierała charakter zajęć w grupach, zabawy, wzajemnego kształcenia się, czynnego wypoczynku, sportu itp.

Stan obecny uniemożliwia niemal całkowicie korzystanie z obiektu. Wymagany jest remont kapitalny wraz z przebudową i nadbudową oraz dostosowanie ośrodka do obecnych standardów i wymogów bezpieczeństwa.

Planowane jest przywrócenie pełnego działania ośrodka i dostosowanie go do aktualnych potrzeb społecznych w ramach Diecezjalnego Centrum Integracji Społecznej i Edukacji Ekologicznej.

Ryc. 16. Budynek byłej szkoły podstawowej w sołectwie Orzełek – dokumentacja fotograficzna

Źródło: Urząd Miejski w Kamieniu Krajeńskim

3.1.4.2 Budynek szkoły w sołectwie Płocicz

Obecnie poddasze jest niewykorzystywane ze względu na zły stan techniczny większej jego części. Zły stan więźby dachowej, nieszczelny wykonany z płyty eternitowej dach. Zły stan techniczny kominów. Zły stan podłogi. Niebezpieczne, strome i w złym stanie technicznym schody.

Po wyremontowaniu dachu na poddaszu można stworzyć pomieszczenia z przeznaczeniem dla uczniów i rodziców, np. świetlica z czytelnią i zapleczem biblioteczki, gabinety specjalistyczne dla logopedy, pedagoga, higienistki.

Ryc. 17. Budynek szkoły w sołectwie Płocicz – dokumentacja fotograficzna

Źródło: Urząd Miejski w Kamieniu Krajeńskim

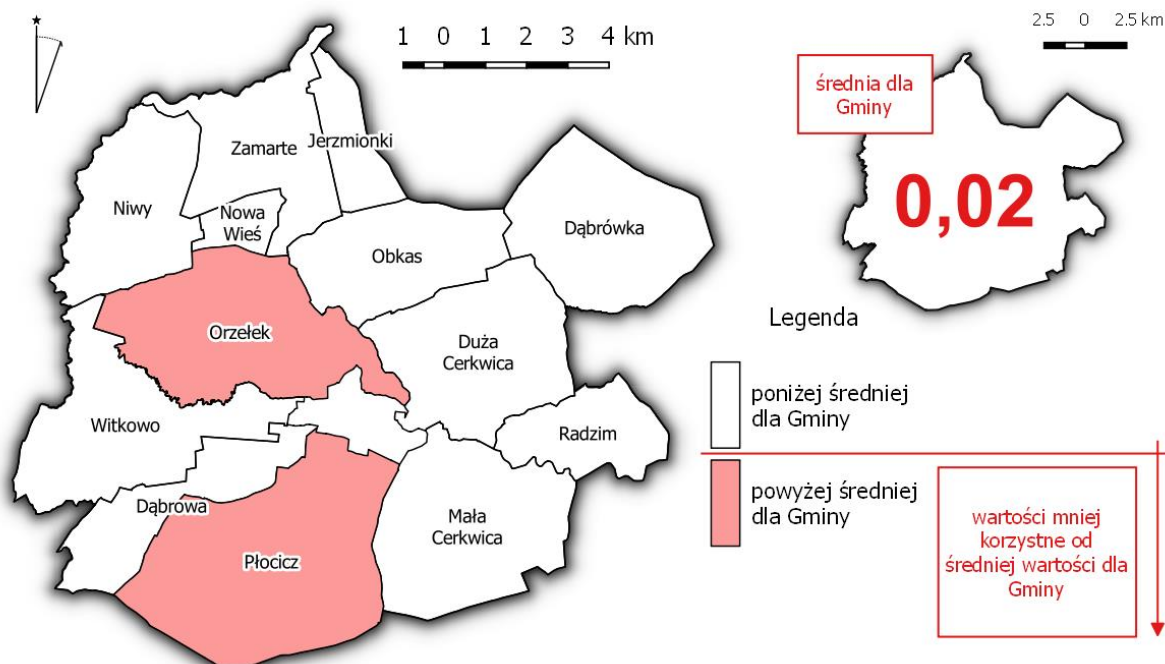
3.1.4.3 Wskaźnik – Liczba budynków i przestrzeni, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie uniemożliwia ich wykorzystanie dla celów rozwoju społecznego na 100 ha danego obszaru

Wskaźnik liczby budynków i przestrzeni w złym stanie technicznym – uniemożliwiający ich wykorzystanie dla celów rozwoju społecznego – przypadających na każde 100 ha danego sołectwa informuje o jakości przestrzeni w swym infrastrukturalnym (technicznym) wymiarze. Za znajdujące się w stanie kryzysowym sołectwo uznano te, w których wskaźnik przyjął wartość mniej korzystną od średniej dla Gminy.

Tabela 9. Liczba budynków i przestrzeni, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie uniemożliwia ich wykorzystanie dla celów rozwoju społecznego na 100 ha danego obszaru – wyniki analizy wskaźnikowej

Lp.	Sołectwo	Liczba budynków i przestrzeni, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie uniemożliwia ich wykorzystanie dla celów rozwoju społecznego	Powierzchnia (ha)	Liczba budynków i przestrzeni, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie uniemożliwia ich wykorzystanie dla celów rozwoju społecznego na 100 ha danego obszaru
1	Dąbrowa	0	848	0,00
2	Dąbrówka	0	1 477	0,00
3	Duża Cerkwica	0	1 502	0,00
4	Jerzmionki	0	441	0,00
5	Mała Cerkwica	0	1 632	0,00
6	Nowa Wieś	0	225	0,00
7	Niwy	0	1 180	0,00
8	Obkas	0	1 109	0,00
9	Orzełek	1	1 774	0,06
10	Płocicz	1	2 423	0,04
11	Radzim	0	684	0,00
12	Witkowo	0	1 524	0,00
13	Zamarte	0	1 147	0,00
WARTOŚĆ ŚREDNIA				
Gmina Kamień Krajeński		3	16 331	0,02
wartości mniej korzystne od średniej dla Gminy				

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Kamieniu Krajeńskim

Ryc. 18. Liczba budynków i przestrzeni, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie uniemożliwia ich wykorzystanie dla celów rozwoju społecznego na 100 ha danego obszaru – ujęcie graficzne

Źródło: opracowanie własne

3.1.5. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego na obszarze wiejskim Gminy

Dla wszystkich sołectw Gminy Kamień Krajeński przeprowadzono diagnozę mającą na celu identyfikację występowania stanu kryzysowego. Użyto następujących wskaźników:

1. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze,
2. Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym,
3. Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze,
4. Liczba budynków i przestrzeni, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie uniemożliwia ich wykorzystanie dla celów rozwoju społecznego na 100 ha danego obszaru.

Dwa wskaźniki (wskaźniki 1 i 2) definiowały skalę problemów społecznych, jeden (wskaźnik 3) odnosił się do sfery gospodarczej, a jednej do sfery technicznej (wskaźnik 4).

Zgodnie z przyjętą zasadą delimitacji obszaru zdegradowanego, do obszaru zdegradowanego należy zaliczyć sołectwa spełniające jednocześnie warunki wymienione w **podrozdziale 3.1.**

W **Tabeli 10** zestawiono wszystkie wskaźniki użyte do delimitacji obszaru zdegradowanego.

Tabela 10. Podsumowanie analizy wskaźnikowej obszaru wiejskiego w Gminie Kamień Krajeński

Lp.	Sołectwo	SFERA SPOŁECZNA		SFERA GOSPODARCZA	SFERA TECHNICZNA	Na terenie sołectwa identyfikuje się <u>co najmniej 2 problemy społeczne</u> mierzone wskaźnikami stanu kryzysowego	Liczba przekroczeń wskaźników użytych do delimitacji (szczególna koncentracja negatywnych zjawisk społecznych)	Na terenie sołectwa identyfikuje się także <u>co najmniej jedno negatywne zjawisko z pozostałych sfer</u> , o których mowa przy definicji stanu kryzysowego (sfera środowiskowa lub/i gospodarcza lub/i przestrzenno-funkcjonalna lub/i techniczna)	Czy dane sołectwo można zaliczyć do obszaru zdegradowanego zgodnie z „Zasadami programowania..” ?
		Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze	Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym	Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze	Liczba budynków i przestrzeni, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie uniemożliwia ich wykorzystanie dla celów rozwoju społecznego na 100 ha danego obszaru				
1	Dąbrowa	9,27	45,45	7,28	0,00	TAK	2	NIE	NIE
2	Dąbrówka	6,10	62,50	6,05	0,00	NIE	0	NIE	NIE
3	Duża Cerkwica	8,89	64,71	3,00	0,00	NIE	1	TAK	NIE
4	Jerzmionki	15,97	71,43	3,17	0,00	NIE	1	TAK	NIE
5	Mała Cerkwica	1,49	66,67	5,04	0,00	NIE	0	TAK	NIE
6	Nowa Wieś	18,64	100,00	2,86	0,00	NIE	1	TAK	NIE
7	Niwy	5,92	57,14	3,19	0,00	NIE	1	TAK	NIE
8	Obkas	11,82	16,67	3,62	0,00	TAK	2	TAK	TAK
9	Orzełek	12,79	46,67	3,31	0,06	TAK	2	TAK	TAK
10	Płocicz	5,51	63,16	3,70	0,04	NIE	0	TAK	NIE
11	Radzim	19,23	60,00	3,42	0,00	NIE	1	TAK	NIE
12	Witkowo	8,41	71,43	5,96	0,00	NIE	1	NIE	NIE
13	Zamarte	11,56	75,00	3,94	0,00	NIE	1	TAK	NIE
WARTOŚĆ ŚREDNIA									
-	Gmina Kamień Krajeński	7,69	58,30	5,55	0,02	-	-	-	-
wartości mniej korzystne od średniej dla Gminy									

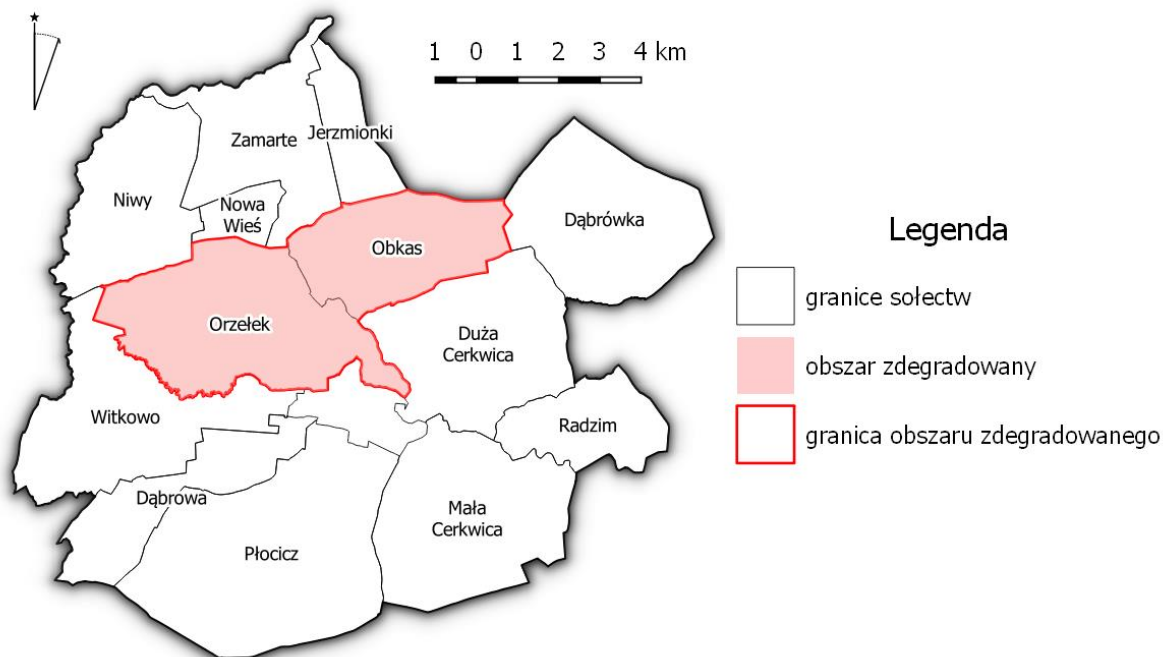
Źródło: opracowanie własne

Zgodnie z przyjętą metodą delimitacji obszaru zdegradowanego na obszarze wiejskim Gminy do obszaru zdegradowanego zalicza się więc następujące sołectwa:

1. Obkas,
2. Orzełek.

Tak wyznaczony obszar zdegradowany na obszarze wiejskim zajmuje powierzchnię **2 883** ha (**17,65%** ogółu powierzchni w Gminie) i zamieszkały jest przez **730** osób (**10,42%** ogółu mieszkańców w Gminie). Na **Rycinie 19** przedstawiono graficznie granice obszaru zdegradowanego obszaru wiejskiego Gminy Kamień Krajeński.

Ryc. 19. Granice obszaru zdegradowanego obszaru wiejskiego Gminy Kamień Krajeński na tle Gminy

Źródło: opracowanie własne

3.2. Delimitacja obszaru zdegradowanego dla miasta Kamień Krajeński – metodologia oraz skala problemów

Zgodnie z „Zasadami programowania...” miasto podzielono na jednostki strukturalne (**podrozdział 1.2.**). Następnie dokonano diagnozy jednostek strukturalnych dla identyfikacji stanu kryzysowego.

Za obszar zdegradowany mogły być uznane te jednostki strukturalne, w których:

1. co najmniej 2 z 4 wskaźników wybranych wskaźników przyjmują wartości mniej korzystne od średnich wartości dla Gminy.
2. przynajmniej jednym ze wskaźników ze wskaźników przyjmujących wartość mniej korzystną od średniej dla Gminy musi być wskaźnik ze sfery społecznej i przynajmniej jednym ze wskaźników przyjmujących wartość mniej korzystną od średniej wartości dla Gminy musi być wskaźnik spoza sfery społecznej.

W kolejnych podrozdziałach określono wskaźniki użyte do delimitacji obszaru zdegradowanego w mieście Kamień Krajeński.

Wybrano 3 wskaźniki z listy wskaźników stanu kryzysowego dla małych miast i jeden autorski wskaźnik.

3.2.1. Samowystarczalność ekonomiczna ludności i gospodarstw domowych

Jak wspomniano wcześniej, jednym z istotnych problemów Gminy Kamień Krajeński jest niska samowystarczalność ekonomiczna ludności i gospodarstw domowych, co potwierdza uproszczona diagnoza Gminy Kamień Krajeński. Zwrócono się więc do Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kamieniu Krajeńskim z prośbą określenie w podziale na jednostki strukturalne i biorąc pod uwagę dane na stan 31.12.2017 r. liczby osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej.

3.2.1.1. Wskaźnik – Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze

Dzięki odniesieniu liczby osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej do średniej wartości dla Gminy możliwe było określenie jednostek strukturalnych, które cechuje stan kryzysowy, tj. udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej był wyższy niż średnia wartość dla Gminy.

Wyniki przeprowadzonej analizy zaprezentowano w **Tabeli 11**.

Żadna z jednostek nie odnotowała wartości mniej korzystnej od średniej dla Gminy.

Tabela 11. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze – wyniki analizy wskaźnikowej

Lp.	Jednostka strukturalna	Liczba osób ogółem	Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze ³⁰
1	JS1	1 156	68	5,88
2	JS2	1 217	57	4,68
WARTOŚĆ ŚREDNIA				
Gmina Kamień Krajeński		7 008	539	7,69
wartości mniej korzystne od średniej dla Gminy				

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych UM i MGOPS w Kamieniu Krajeńskim, stan na 31.12.2017 r.

³⁰ wartość wskaźnika wyrażona w %

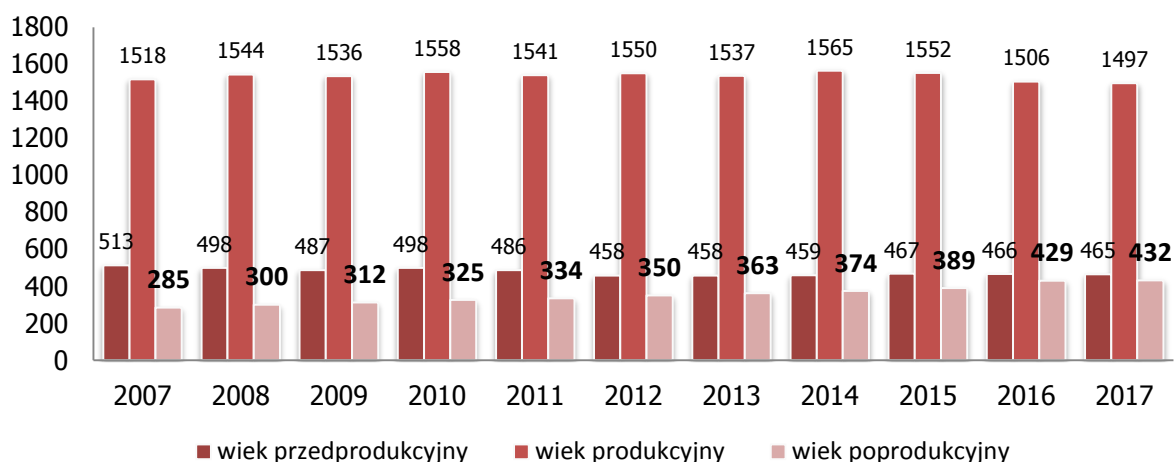
3.2.2. Zaawansowanie procesu starzenia się ludności

Uproszczona diagnoza Gminy Kamień Krajeński ukazała, iż starzenie się ludności dotyczy w szczególności miasta Kamień Krajeński. Potwierdzają to dane GUS za lata 2007-2017 ukazujące zmianę liczebności poszczególnych grup ekonomicznych w mieście (Tabela 12, Rycina 20).

Tabela 12. Zmiana liczebności poszczególnych grup ekonomicznych w Kamieniu Krajeńskim na przestrzeni lat 2007-2017

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	513	498	487	498	486	458	458	459	467	466	465
Udział (%) osób w wieku przedprodukcyjnym względem ogółu mieszkańców	22,15	21,26	20,86	20,92	20,58	19,42	19,42	19,14	19,39	19,41	19,42
liczba osób w wieku produkcyjnym	1 518	1 544	1 536	1 558	1 541	1 550	1 537	1 565	1 552	1 506	1 497
Udział (%) osób w wieku produkcyjnym względem ogółu mieszkańców	65,54	65,93	65,78	65,43	65,27	65,73	65,18	65,26	64,45	62,72	62,53
liczba osób w wieku poprodukcyjnym	285	300	312	325	334	350	363	374	389	429	432
Udział (%) osób w wieku poprodukcyjnym względem ogółu mieszkańców	12,31	12,81	13,36	13,65	14,15	14,84	15,39	15,60	16,15	17,87	18,05

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS za lata 2007-2017

Ryc. 20. Liczebność poszczególnych grup ekonomicznych w Kamieniu Krajeńskim na przestrzeni lat 2007-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analiza zebranych danych pozwala stwierdzić, iż proces starzenia się ludności w mieście nasila się i ma trwały charakter. Osoby w wieku poprodukcyjnym to najdynamiczniej powiększająca się grupa ekonomiczna. Jak wspomniano wcześniej, grupa ta stanowić będzie w najbliższych latach duże wyzwanie dla samorządu lokalnego. Zwrócono się więc do Urzędu Miejskiego z prośbą o dane dotyczące liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w podziale na jednostki strukturalne biorąc pod uwagę stan na 31.12.2017 r.

3.2.2.1. Wskaźnik – Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze

Dzięki odniesieniu udziału ludności w wieku poprodukcyjnym w danej jednostce strukturalnej do średniej dla Gminy, możliwe było określenie stanu kryzysowego. Wyniki przeprowadzonej analizy przedstawiono w tabeli (**Tabela 13**).

Zgodnie z przeprowadzoną analizą obie jednostki przyjęły wartości mniej korzystne od średniej dla Gminy.

Tabela 13. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze – wyniki analizy wskaźnikowej

Lp.	Jednostka strukturalna	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	Liczba ludności ogółem	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze ³¹
1	JS1	205	1 156	17,73
2	JS2	224	1 217	18,41
WARTOŚĆ ŚREDNIA				
Gmina Kamień Krajeński		1 173	7 008	16,74
wartości mniej korzystne od średniej dla Gminy				

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Kamieniu Krajeńskim, stan na 31.12.2017 r.

3.2.3. Wychowanie i edukacja przedszkolna dzieci w wieku 3-5 lat

Podobnie jak w przypadku obszaru wiejskiego Gminy Kamień Krajeński, zwrócono się do MGZUO w Kamieniu Krajeńskim z prośbą o określenie liczby dzieci w wieku 3-5 lat, które objęte są wychowaniem przedszkolnym. Uzyskane dane podzielono według jednostek strukturalnych i prezentują stan na koniec roku 2017.

3.2.3.1 Wskaźnik – Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym

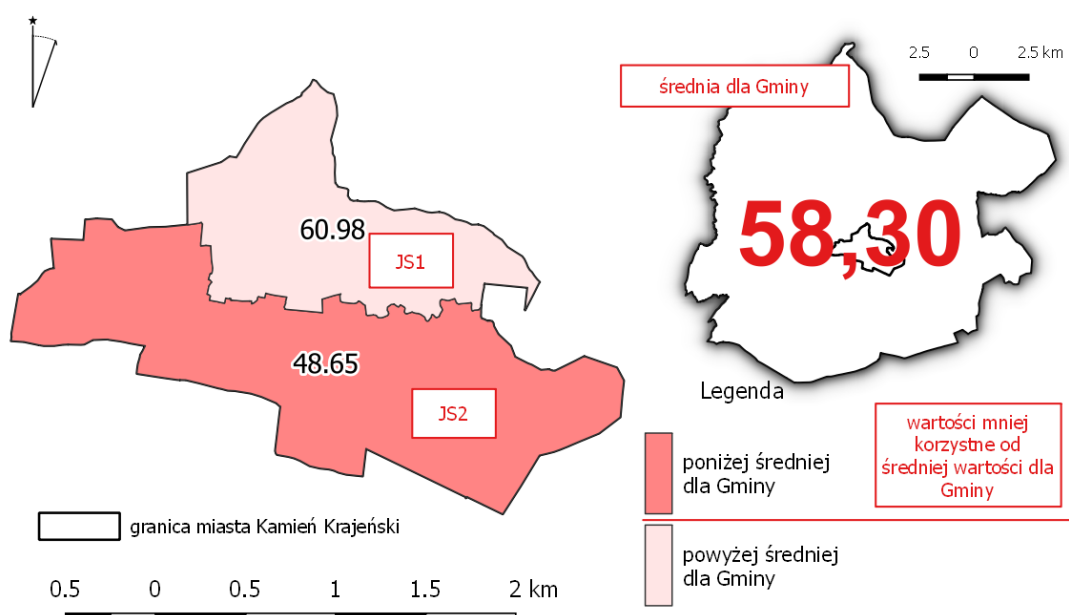
Zgodnie z zebranymi danymi jednostka strukturalna „JS2” przyjęła wartość wskaźnika mniej korzystną od średniej dla Gminy. Jednostka strukturalna „JS1” plasowała się natomiast powyżej średniej. W **Tabeli 14** oraz na **Rycinie 21** zaprezentowano wyniki przeprowadzonej analizy.

³¹ wartość wyrażona w %

Tabela 14. Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym – wyniki analizy wskaźnikowej

Lp.	Jednostka strukturalna	Liczba dzieci w wieku 3-5 lat	Liczba dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym	Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym ³²
1	JS1	41	25	60,98
2	JS2	37	18	48,65
WARTOŚĆ ŚREDNIA				
Gmina Kamień Krajeński		259	151	58,30
wartości mniej korzystne od średniej dla Gminy				

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Kamieniu Krajeńskim, stan na 31.12.2017 r.

Ryc. 21. Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym – ujęcie graficzne

Źródło: opracowanie własne

3.2.4. Stan techniczny urządzeń infrastruktury społecznej

Wyjaśnienie dotyczące użycia wskaźnika zamiennego

Podstawą uznania jednostki strukturalnej za obszar zdegradowany jest konieczność zdefiniowania stanu kryzysowego w sferze społecznej przy jednoczesnym współwystępowaniu co najmniej jednego negatywnego zjawiska spoza sfery społecznej.

Logiczną konsekwencją uproszczonej diagnozy było zbadanie jednostek strukturalnych w sferze gospodarczej. Do dyspozycji, zgodnie z Tabelą 5 „Zasad programowania...” są dwa wskaźniki:

1. Wskaźnik dynamiki liczby podmiotów gospodarczych na danym obszarze w okresie minionych 10 lat (ujawnienie tendencji regresu lub stagnacji) lub
2. Wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze.

³² wartość wskaźnika wyrażona w %

Pozyskane dane z Urzędu Miejskiego w Kamieniu Krajeńskim, nie ujawniły występowania negatywnego zjawiska. W przypadku pierwszego wskaźnika, obie jednostki odnotowały wzrost liczby podmiotów gospodarczych, a w przypadku drugiego wskaźnika obie jednostki prezentują wartość bardziej korzystną od średniej dla Gminy i tak:

1. Liczba podmiotów gospodarczych w JS1 na koniec roku 2007 wynosiła 39, natomiast na koniec roku 2017 – 70, a wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze na koniec roku 2017 wyniósł 9,72 – a więc wyraźnie powyżej średniej dla Gminy³³,
2. Liczba podmiotów gospodarczych w JS2 na koniec roku 2007 wynosiła 32, natomiast na koniec roku 2017 – 43, a wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze na koniec roku 2017 wyniósł 5,99 – a więc również powyżej średniej dla Gminy.

Nie można zatem mówić o stanie kryzysowym w sferze gospodarczej.

Następnie przebadano jednostki strukturalne pod kątem sfery przestrzenno-funkcjonalnej. W tym względzie do dyspozycji Gminy jest następujący wskaźnik: Udział przestrzeni zdegradowanej w powierzchni ogólnej danego obszaru. Przeanalizowano w tym celu zapisy definicji przestrzeni zdegradowanej (Rozdział 3 „Zasad programowania...”). Zgodnie z zawartą definicją na obszarze miasta nie ma terenu ani obiektu, który spełniałby definicję przestrzeni zdegradowanej.

W następnej kolejności przebadano jednostki pod kątem problemów natury środowiskowej, zgodnie z wskaźnikami z Tabeli 5 „Zasad programowania...”:

- Udział gospodarstw domowych użytkujących tradycyjne piece na paliwa stałe, będące źródłem tzw. niskiej emisji gazów spalinowych względem ogółu gospodarstw domowych danego obszaru oraz
- Udział nieruchomości budowlanych zbierających ścieki sanitarne w zbiornikach wybieralnych (inaczej w szambach) względem ogółu nieruchomości danego obszaru.

W przypadku pierwszego wskaźnika, Urząd Miejski dysponuje danymi, które zostały zebrane na potrzeby opracowania Planu Gospodarki Niskoemisyjnej. Niestety obarczone są one błędem, gdyż nie wszystkie gospodarstwa domowe objęte były inwentaryzacją, a zgodnie z „Zasadami programowania...” przy delimitacji konieczne korzystanie tylko z wiarygodnych źródeł, ponadto na etapie badania efektów rewitalizacji nie byłoby możliwe rzetelne badanie efektów rewitalizacji.

W przypadku drugiego wskaźnika, zgodnie z zebranymi od Urzędu Miejskiego danymi, na obszarze Gminy znajduje się 457 zbiorników wybieralnych (inaczej szamb). W samym mieście jest ich zaledwie 16. Wskaźnik dla JS1 wynosi 0%, a dla JS2 wynosi 4,64%, a więc wskaźnik ten również nie definiuje stanu kryzysowego w sferze pozaspółecznej³⁴.

Następnie przebadano miasto w sferze technicznej. W tym względzie próbowano przebadać obszar miejski za pomocą dwóch wskaźników:

- Udział budynków podłączonych do sieci: wodociągowej, kanalizacji sanitarnej, gazowej, (podłączonych do zbiorczej sieci ciepłowniczej, sieci teleinformatycznej itp.) względem ogółu budynków danego obszaru,
- Liczba budynków, budowli, których stan konstrukcji ogranicza lub uniemożliwia ich użytkowanie względem ogółu tych obiektów danego obszaru.

Pierwszy wskaźnik sformułowany jest w nieczytelny sposób. Nie wiadomo dokładnie, co należałoby do takiej analizy włączyć: tylko sieć wodociągową, kanalizacyjną, gazową czy też wszystkie elementy infrastruktury sieciowej razem. Dodatkowo, uzyskane wartości wskaźników należałoby odnieść do średniej dla Gminy, co również powoduje niemożność zdefiniowania stanu kryzysowego w tej sferze, gdyż zarówno sieć wodociągowa, kanalizacyjna jak i gazowa jest o wiele bardziej rozwinięta w mieście aniżeli w Gminie ogółem.

Wobec konieczności zdefiniowania stanu kryzysowego w sferze pozaspółecznej, skonsultowano się z Departamentem Rozwoju Regionalnego UMWKP o możliwość użycia wskaźnika zamiennego. Wskaźnik konsultowany był dwukrotnie, aby jasno określić kryteria doboru elementów ujętych w analizie wewnątrzgminnej. Za pierwszym razem zastosowano zbyt łagodne kryteria, dlatego też doprecyzowano je i przyjęto następujące:

- całkowite niewykorzystanie,

³³ Tabela 8

³⁴ Średnia dla Gminy wynosi 24,46%, stan na koniec roku 2017

- potrzeba kapitalnego remontu,
- możliwość wykorzystania dla celów rozwoju społecznego.

Warunek kwalifikowalności spełniły trzy budynki na obszarze Gminy Kamień Krajeński – jeden z nich znajduje się na obszarze wiejskim Gminy, a dwa na obszarze wiejskim. Aby zachować pełną transparentność wyboru tych obiektów, zdecydowano się na użycie wskaźnika zamiennego również na obszarze wiejskim, w którym to opisano kryteria doboru obiektów do analizy wskaźnikowej.

Użycie wskaźnika zamiennego na obszarze wiejskim nie stoi w sprzeczności z „Zasadami programowania...” i jest dopuszczalne. Dodatkowo, dzięki niemu możliwe jest szersze spojrzenie na problemy z jakimi boryka się obszar wiejski Gminy Kamień Krajeński³⁵ - także te w wymiarze infrastrukturalnym.

W kolejnym podrozdziale przedstawiono podstawę zakwalifikowania obiektu do analizy wskaźnikowej w mieście Kamień Krajeński, popartą dokumentacją fotograficzną. W **podrozdziale 3.2.4.2** przeprowadzono analizę wskaźnikową.

3.2.4.1 Budynek przy ulicy Sępoleńskiej 6 na obszarze JS2

Obecnie piętro i poddasze budynku przy ul. Sępoleńskiej 6 jest niewykorzystane. Część ta wymaga kapitalnego remontu. Jak widać na zdjęciach jest to prawie stan surowy pomieszczeń. Do wejścia na piętro służy klatka schodowa, która również wymaga remontu.

Aby umożliwić wejście do góry osobom starszym i niepełnosprawnym należy zamontować windę zewnętrzną, która stanowi bardzo ogromny koszt. W tej części budynku planowane jest utworzenie Domu Dziennego Pobytu.

Ryc. 22. Budynek przy ulicy Sępoleńskiej 6 na obszarze JS2 – dokumentacja fotograficzna

Źródło: Urząd Miejski w Kamieniu Krajeńskim

3.2.4.2 Wskaźnik – Liczba budynków i przestrzeni, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie uniemożliwia ich wykorzystanie dla celów rozwoju społecznego na 100 ha danego obszaru

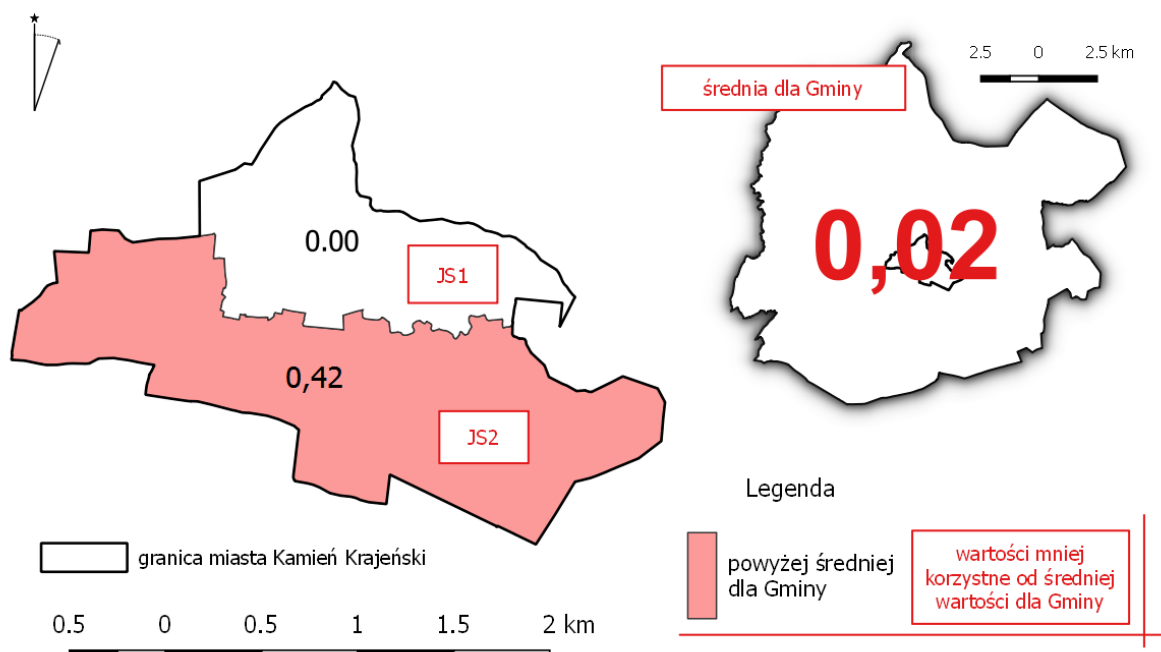
³⁵ rozdział 3.1.4. i podrozdziały

Wskaźnik liczby budynków i przestrzeni w złym stanie technicznym – uniemożliwiający ich wykorzystanie dla celów rozwoju społecznego – przypadających na każde 100 ha jednostki strukturalnej informuje o jakości przestrzeni miejskiej w swym infrastrukturalnym (technicznym) wymiarze. Za znajdujące się w stanie kryzysowym jednostki strukturalne uznano te, w których wskaźnik przyjął wartość mniej korzystną od średniej dla Gminy.

Tabela 15. Liczba budynków i przestrzeni, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie uniemożliwia ich wykorzystanie dla celów rozwoju społecznego na 100 ha danego obszaru – wyniki analizy wskaźnikowej

Lp.	Jednostka strukturalna	Liczba budynków i przestrzeni, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie uniemożliwia ich wykorzystanie dla celów rozwoju społecznego	Powierzchnia (ha)	Liczba budynków i przestrzeni, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie uniemożliwia ich wykorzystanie dla celów rozwoju społecznego na 100 ha danego obszaru
1	JS1	0	127	0,00
2	JS2	1	238	0,42
WARTOŚĆ ŚREDNIA				
Gmina Kamień Krajeński		3	16 331	0,02
wartości mniej korzystne od średniej dla Gminy				

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Kamieniu Krajeńskim

Ryc. 23. Liczba budynków i przestrzeni, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie uniemożliwia ich wykorzystanie dla celów rozwoju społecznego na 100 ha danego obszaru – ujęcie graficzne

Źródło: opracowanie własne

3.2.5. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego dla miasta Kamień Krajeński

Dla wszystkich jednostek strukturalnych miasta Kamień Krajeński przeprowadzono diagnozę mającą na celu identyfikację występowania stanu kryzysowego. Użyto następujących wskaźników:

1. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze,
2. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze,
3. Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym,
4. Liczba budynków i przestrzeni, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie uniemożliwia ich wykorzystanie dla celów rozwoju społecznego na 100 ha danego obszaru.

Trzy wskaźniki (wskaźniki 1-3) definiowały skalę problemów społecznych, jeden (wskaźnik 4) odnosił się do sfery technicznej. Zgodnie z przyjętą zasadą delimitacji obszaru zdegradowanego, do obszaru zdegradowanego należy zaliczyć jednostki strukturalne spełniające jednocześnie warunki wymienione w **rozdziale 3.2.**

W **Tabeli 16** zestawiono wszystkie wskaźniki użyte do delimitacji obszaru zdegradowanego.

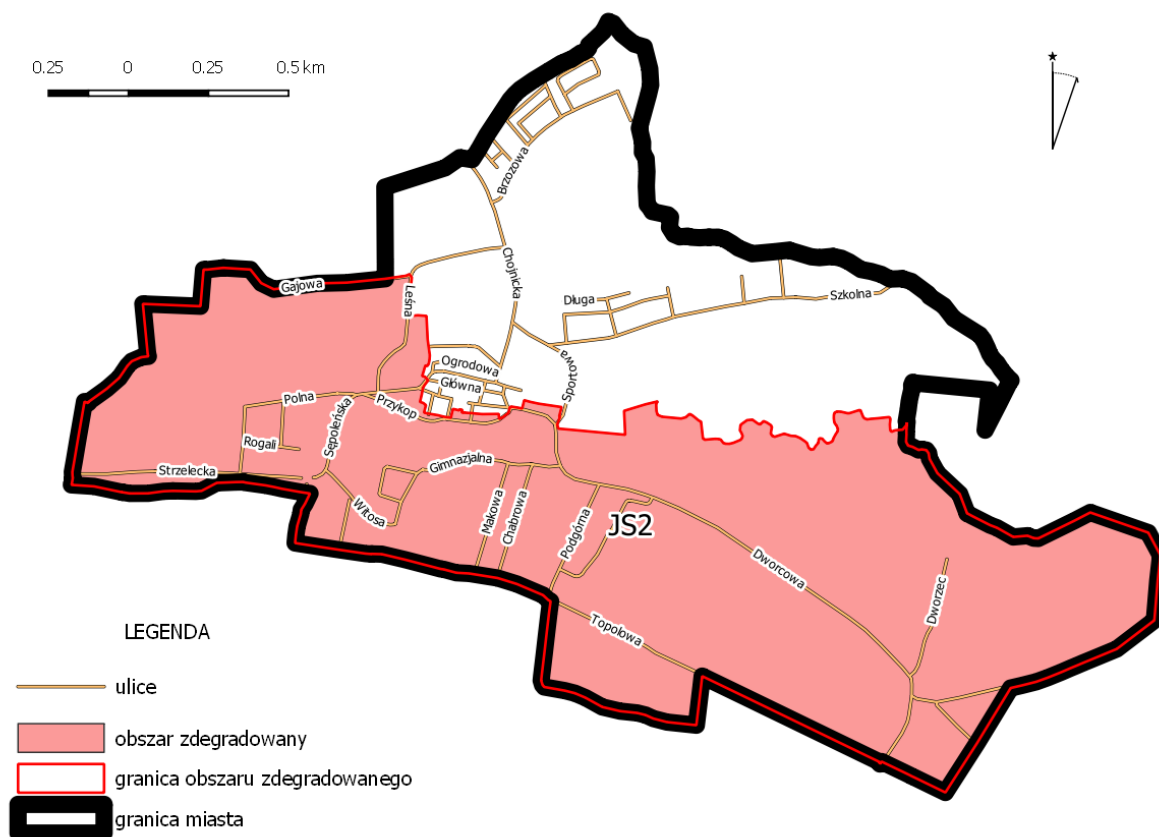
Tabela 16. Podsumowanie analizy wskaźnikowej dla miasta Kamień Krajeński

Lp.	Jednostka strukturalna	SFERA SPOŁECZNA			SFERA TECHNICZNA	Na terenie sołectwa identyfikuje się <u>co najmniej 2 problemy społeczne</u> mierzone wskaźnikami stanu kryzysowego	Liczba przekroczeń wskaźników użytych do delimitacji (szczególna koncentracja negatywnych zjawisk społecznych)	Na terenie jednostki strukturalnej identyfikuje się także <u>co najmniej jedno</u> negatywne zjawisko z pozostałych sfer, o których mowa przy definicji stanu kryzysowego (sfera środowiskowa lub/i gospodarcza lub/i przestrzenno-funkcjonalna lub/i techniczna)	Czy daną jednostkę strukturalną można zaliczyć do obszaru zdegradowanego zgodnie z „Zasadami programowania..”?
		Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze	Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym	Liczba budynków i przestrzeni, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie uniemożliwia ich wykorzystanie dla celów rozwoju społecznego na 100 ha danego obszaru				
1	JS1	5,88	17,73	60,98	0,00	NIE	0	NIE	NIE
2	JS2	4,68	18,41	48,65	0,42	TAK	2	TAK	TAK
WARTOŚĆ ŚREDNIA									
Gmina Kamień Krajeński		7,69	16,74	58,30	0,02	-	-	-	-
		wartości mniej korzystne od średniej dla Gminy							

Źródło: opracowanie własne

Zgodnie z przyjętą metodą delimitacji obszaru zdegradowanego dla miasta Kamień Krajeński, do obszaru zdegradowanego zaliczono **JS2**.

Tak wyznaczony obszar zdegradowany dla miasta zajmuje powierzchnię **238 ha (1,46%** ogółu powierzchni w Gminie) i zamieszkały jest przez **1 217 osób (17,365%** ogółu mieszkańców w Gminie). Na **Rycinie 24** przedstawiono graficznie granice wyznaczonego obszaru zdegradowanego dla miasta Kamień Krajeński.

Ryc. 24. Granice wyznaczonego obszaru zdegradowanego dla miasta

Źródło: opracowanie własne

IV. Obszar rewitalizacji Gminy

4.1. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji dla obszaru wiejskiego Gminy

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego na obszarze wiejskim Gminy Kamień Krajeński przeprowadzono według metody opisanej w podrozdziale 6.4.2 „Zasad programowania...”. Do obszaru zdegradowanego zaliczono sołectwa, w których zidentyfikowano co najmniej dwa problemy społeczne oraz występowanie negatywnego zjawiska ze sfery pozaspołecznej.

Obszarem rewitalizacji na obszarach wiejskich może zostać obszar zdegradowany w całości lub jego część jeśli łącznie nie przekracza 20% powierzchni Gminy i 30% ludności³⁶. Wyznaczony obszar zdegradowany dla obszaru wiejskiego Gminy Kamień Krajeński mógł być w całości włączony do obszaru rewitalizacji, gdyż obszar ten zajmuje 17,65% powierzchni w Gminie i zamieszkały jest przez 10,42% ogółu mieszkańców.

Ponieważ jednak w dalszej części „Zasad programowania...” zapisano, co następuje: „do powierzchni obszaru rewitalizacji należy zaliczyć rzeczywistą powierzchnię, na której planowana jest interwencja w ramach programu rewitalizacji (a nie powierzchnię geodezyjną miejscowości/sołectw). Jednocześnie do ludności obszaru rewitalizacji należy zaliczyć osoby mieszkające na terenie wskazanym jako obszar rewitalizacji” dokonano zawężenia obszaru rewitalizacji do obszaru zabudowanego. Podyktowane to było faktem, iż projekty, które zostaną wskazane w dalszej części Programu skierowane są do mieszkańców obszaru rewitalizacji. Podstawą wyznaczenia obszaru zdegradowanego były przede wszystkim problemy społeczne mieszkańców danych sołectw, a więc konieczne było więc włączenie wszystkich mieszkańców obszaru zdegradowanego do obszaru rewitalizacji, gdyż to oni definiowali skalę kryzysu w danym sołectwie. Jeśli wyłączono by z obszaru zdegradowanego część mieszkańców, mogłoby się okazać, iż tak wyznaczony obszar rewitalizacji nie charakteryzuje się stanem kryzysowym.

Wyznaczenie obszaru rewitalizacji zależne jest również zamierzonego celu rewitalizacji³⁷. Gmina musi spełnić wybrać i spełnić przynajmniej jeden z 4 zestawów kryteriów w odniesieniu do obszaru zdegradowanego lub jego części i tym samym zdecydować się na określony kierunek³⁸ działań rewitalizacyjnych:

1. Cel rewitalizacji: przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej,
2. Cel rewitalizacji: przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji gospodarczej,
3. Cel rewitalizacji: rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych,
4. Cel rewitalizacji: zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej.

³⁶ zgodnie z „Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020”

³⁷ zgodnie z „Zasadami programowania...”

³⁸ lub kierunki

Aby dokonać wyboru określonego celu rewitalizacji należy spełnić określone w „Zasadach programowania...” warunki. Obszar zdegradowany wyznaczony dla obszaru wiejskiego spełnia tylko jeden z nich, tzn. **zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej**, gdyż:

- a) sołectwa wchodzące w skład obszaru zdegradowanego wykazują wyższy od przeciętnej w Gminie wskaźnik osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej³⁹,
- b) lokalny samorząd wykazuje udokumentowane zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących⁴⁰.

Gmina Kamień Krajeński spełniła 4 cel rewitalizacji i tym samym mogła wyznaczyć obszar rewitalizacji. Gmina Kamień Krajeński wybrała „zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej” jako kierunek działań rewitalizacyjnych dla wyznaczonego na obszarze wiejskim obszaru rewitalizacji.

Zgodnie z „Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.

Z uwagi na brak ciągłości przestrzennej wyznaczonego obszaru rewitalizacji na obszarze wiejskim Gminy Kamień Krajeński⁴¹ podzielono wyznaczony obszar na dwa podobszary:

1. podobszar rewitalizacji Obkas,
2. podobszar rewitalizacji Orzełek.

Łącznie tak wyznaczony obszar rewitalizacji na obszarze wiejskim Gminy Kamień Krajeński – składający się z dwóch podobszarów – zajmuje powierzchnię **231** ha (**1,41%** ogółu powierzchni w Gminie) i zamieszkały jest przez **730** osób (**10,42%** ogółu mieszkańców w Gminie).

Podobszar rewitalizacji Obkas zajmuje powierzchnię 76 ha i zamieszkały jest przez 347 osób, natomiast podobszar rewitalizacji Orzełek zajmuje powierzchnię 155 ha i zamieszkały jest przez 383 osoby.

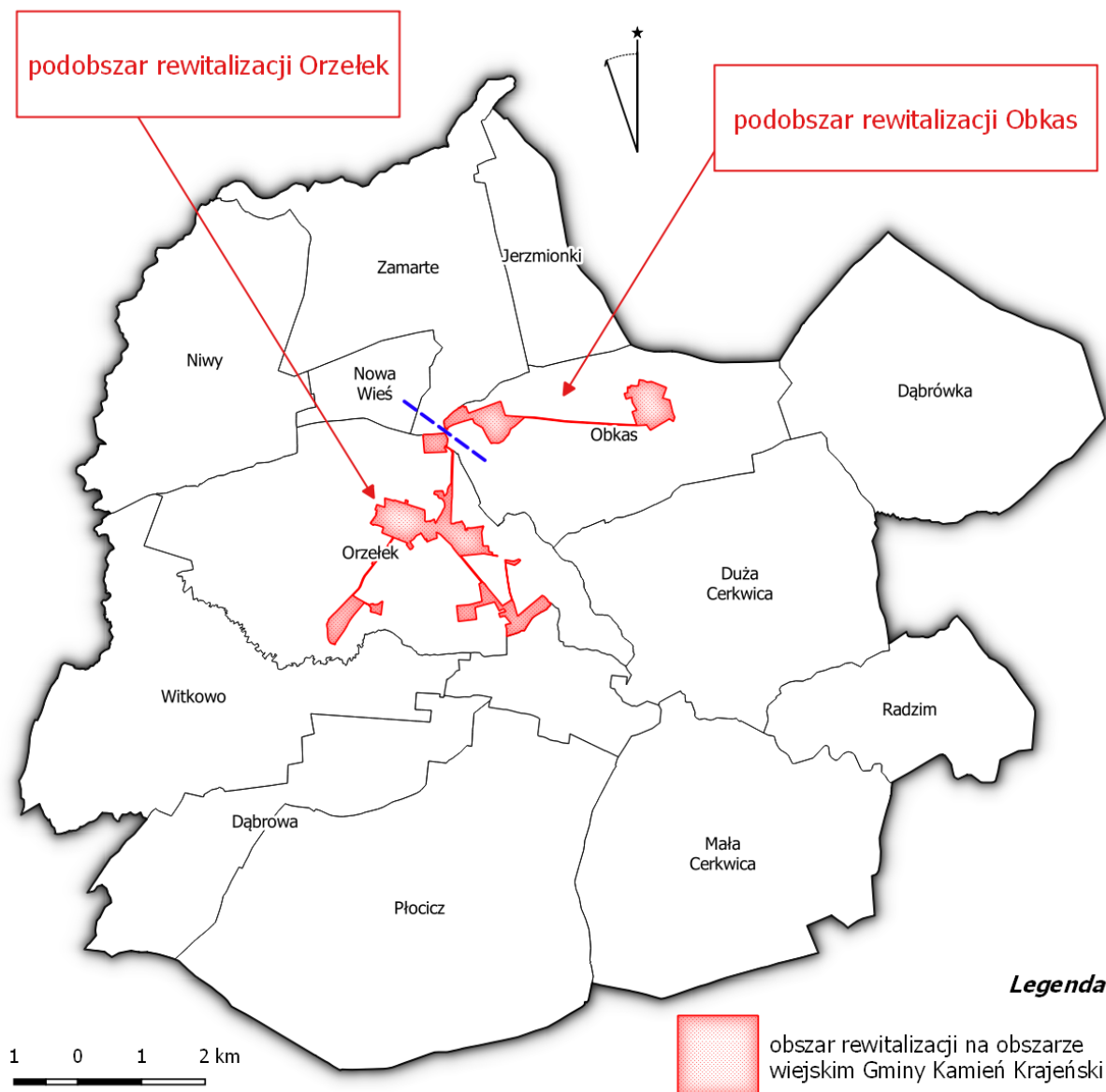
Na **Rycinie 25** przedstawiono wyznaczony obszar rewitalizacji⁴² dla obszaru wiejskiego Gminy Kamień Krajeński.

³⁹ podrozdział 3.1.1.1.

⁴⁰ patrz: szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji

⁴¹ obszary zabudowane wyznaczonego dla części wiejskiej Gminy Kamień Krajeński obszaru zdegradowanego

⁴² w podziale na podobszary rewitalizacji

Ryc. 25. Obszar rewitalizacji wyznaczony dla obszaru wiejskiego Gminy Kamień Krajeński

Źródło: opracowanie własne

4.2. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji dla miasta Kamień Krajeński

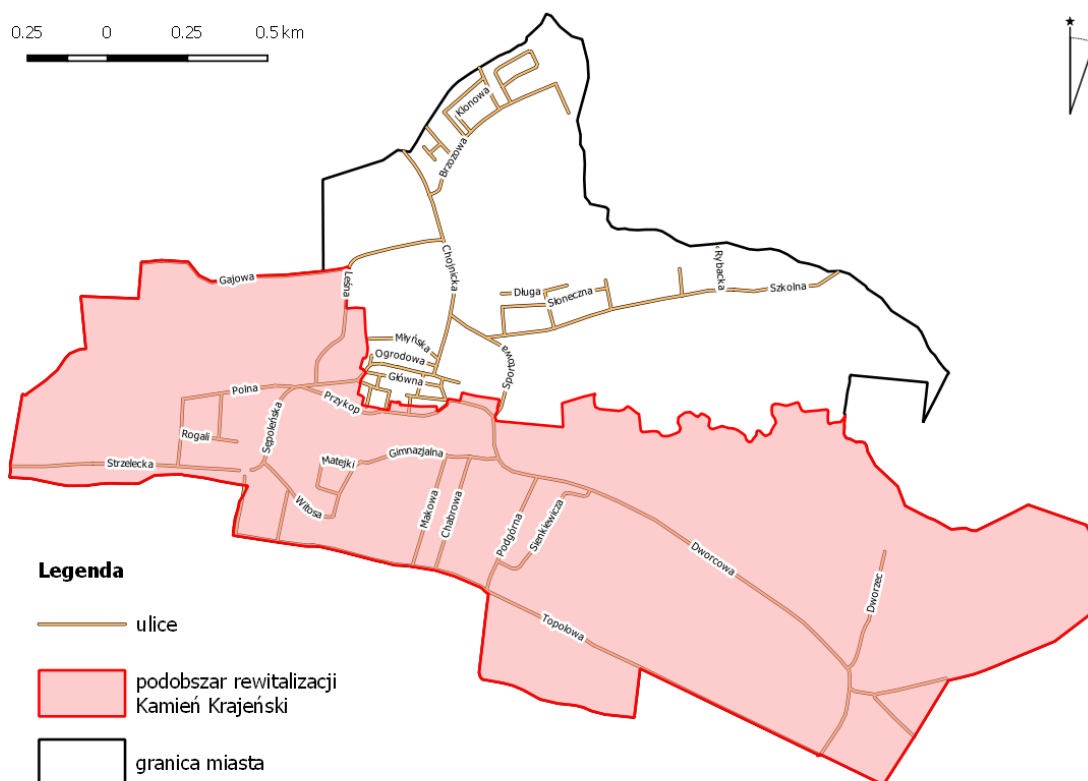
Zgodnie z „Zasadami programowania...” obszar zdegradowany gminy lub jego część⁴³ mogą być uznane za obszar rewitalizacji jeśli łącznie nie przekraczają 20% powierzchni gminy i 30% ludności gminy. Ponieważ wyznaczony obszar zdegradowany dla miasta nie przekracza wspomnianych progów do obszaru rewitalizacji można włączyć wyznaczony obszar zdegradowany.

Wyznaczono zatem obszar rewitalizacji obejmujący jednostkę strukturalną **JS2**, która to jest obszarem zdegradowanym.

⁴³ w tym przypadku obszar zdegradowany miasta

W związku, iż dla obszaru wiejskiego również wyznaczono obszar rewitalizacji podzielony na podobszary, dla czytelności identyfikacji obszaru rewitalizacji dla miasta, wyznaczony obszar rewitalizacji nosić będzie nazwę „podobszaru rewitalizacji Kamień Krajeński”.

Tak wyznaczony obszar rewitalizacji zajmuje powierzchnię **238 ha (1,46%** ogółu powierzchni w Gminie) i zamieszkały jest przez **1 217 osób (17,37%** ogółu mieszkańców w Gminie). Na kolejnej **Rycinie** przedstawiono wyznaczony obszar rewitalizacji dla miasta.

Ryc. 26. Obszar rewitalizacji miasta Kamień Krajeński

Źródło: opracowanie własne

4.3. Podsumowanie

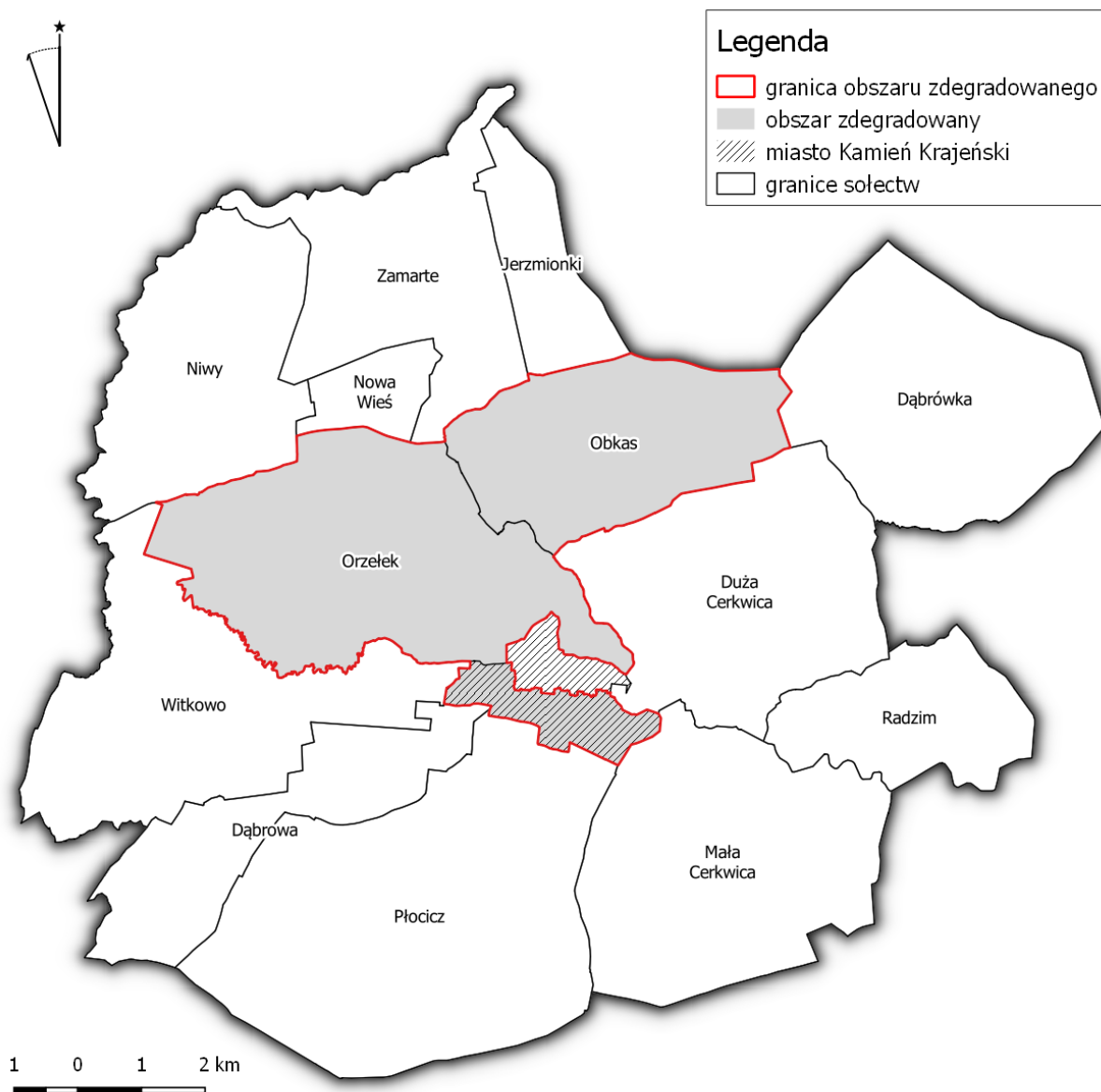
Na obszarze Gminy Kamień Krajeński wyznaczono obszar rewitalizacji składający się z trzech podobszarów:

1. podobszar rewitalizacji Obkas,
2. podobszar rewitalizacji Orzełek,
3. podobszar rewitalizacji Kamień Krajeński.

Łącznie, wyznaczony obszar rewitalizacji zajmuje powierzchnię **469 ha (2,87%** ogółu powierzchni w Gminie) i zamieszkały jest przez **1 947 osób (27,78%** ogółu mieszkańców w Gminie).

Na **Rycinach 27 i 28** przedstawiono:

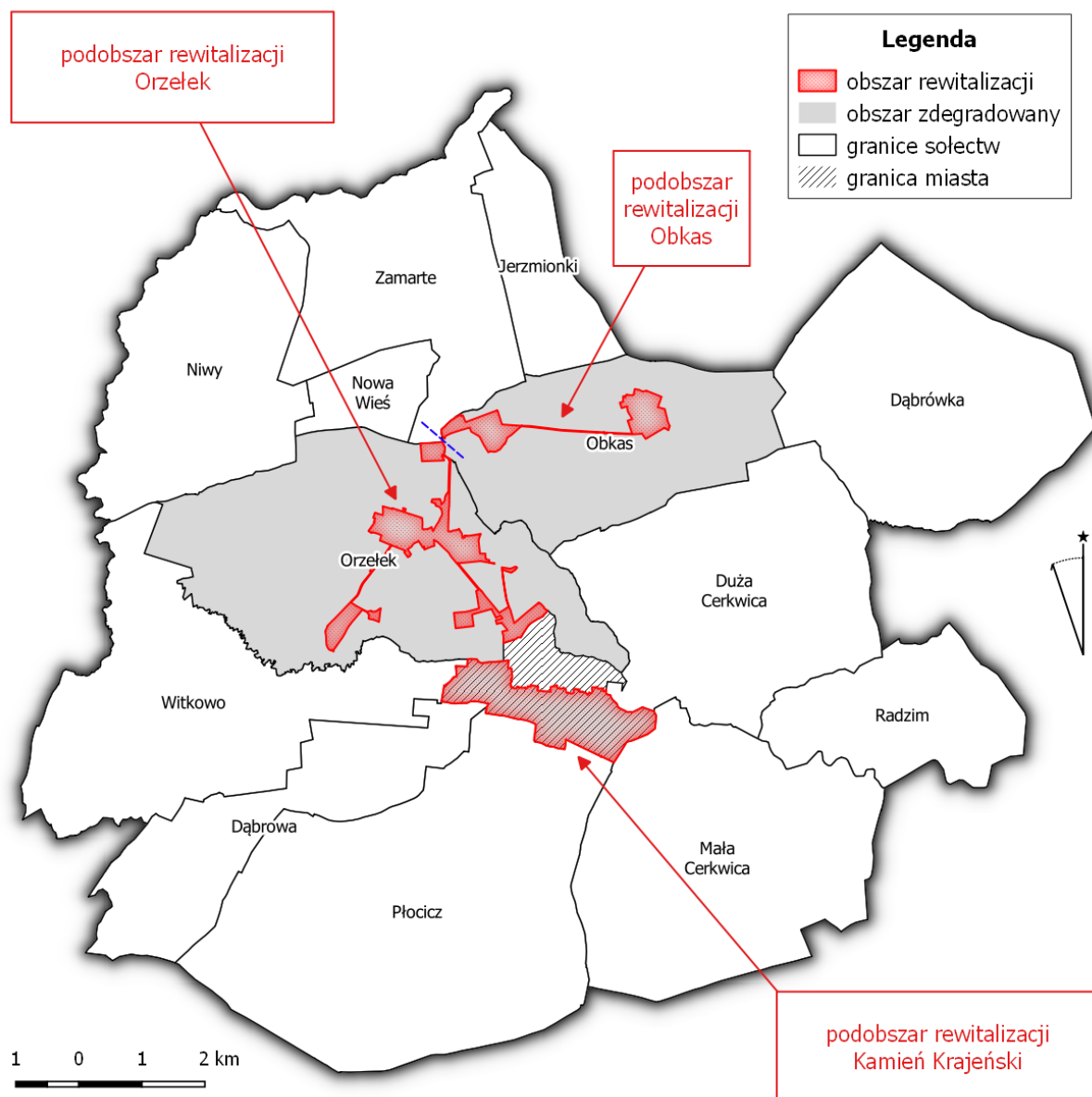
1. granice obszaru zdegradowanego na tle Gminy,
2. granice obszaru rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego i obszaru Gminy.

Ryc. 27. Granice obszaru zdegradowanego na tle Gminy Kamień Krajeński

Źródło: opracowanie własne

Ryc. 28. Granice obszaru rewitalizacji na tle obszary zdegradowanego i obszaru Gminy

Źródło: opracowanie własne

V. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji

Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji została sporządzona dla każdego z podobszarów rewitalizacji.

5.1. Podobszar rewitalizacji Orzełek

Pierwszym zdiagnozowanym problemem w podobszarze rewitalizacji Orzełek jest wysoki udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze. Takim wsparciem jest objętych 49 osób.

Zwrócono się do Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kamieniu Krajeńskim z prośbą o doprecyzowanie zakresu świadczonych usług. Należy pamiętać, że jedna osoba może jednocześnie korzystać z jednej bądź kilku form wsparcia.

Zgodnie z uzyskanymi danymi w roku 2017 trzydzieści dziewięć osób korzystało z usług opiekuńczych. Były to osoby niepełnosprawne oraz osoby starsze, które z różnych przyczyn, między innymi wieku i chorób wymagały pomocy innych osób.

Czworo „podopiecznych” korzystało z Programu Pomoc Państwa w zakresie dożywiania. Podstawą uzyskania takiej pomocy było kryterium dochodowe:

- 150% kryterium dochodowego uprawniającego do świadczeń z pomocy społecznej dla osób samotnie gospodarujących,
- 150% kryterium dochodowego uprawniającego do świadczeń z pomocy społecznej dla osób w rodzinie.

Troje mieszkańców korzystało z zasiłku stałego, sześcioro z zasiłku celowego i trzynaścioro z zasiłku okresowego.

Zasiłek stały przysługuje:

1. pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej,
2. pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

Zasiłek okresowy przysługuje natomiast w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego:

1. osobie samotnie gospodarującej, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej,
2. rodzinie, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego rodziny.

Zasiłek celowy jest to świadczenie fakultatywne przyznawane na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu.

Mieszkańcy podobszaru rewitalizacji Orzełek w największym stopniu korzystają z usług opiekuńczych i są to osoby starsze lub/i niepełnosprawne. Mając na uwadze, iż Gmina wybrała zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej jako cel rewitalizacji konieczne są

działania skierowane do tych grup społecznych, aby ograniczyć występowanie tego problemu.

Kolejnym zdiagnozowanym na tym podobszarze problemem społecznym jest wysoki odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, nieobjętych wychowaniem przedszkolnym. Dzieci w wieku przedszkolnym z Orzełka uczęszczają do przedszkola w Kamieniu Krajeńskim, ale liczba miejsc przedszkolnych jest tam jednak ograniczona. W chwili obecnej brakuje około 25 miejsc. W samej miejscowości także brakuje miejsc, w których mógłby się odbywać zajęcia dla najmłodszej części mieszkańców podobszaru rewitalizacji.

Kolejnym zdiagnozowanym problemem w Orzełku jest niska przedsiębiorczość mieszkańców/osób w wieku produkcyjnym. Problem ten wiąże się również z wcześniej omawianym zjawiskiem, tj. wysokim udziałem osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej, której to przyczyną jest także bierność zawodowa. Aby niwelować zdiagnozowane problemy należy więc ukierunkować pomoc na szkolenia zawodowe oraz wzrost umiejętności społecznych: komunikacyjnych, asertywnych, wyrażania siebie. Wielu osobom brakuje pewności siebie i wiary we własne siły.

Do delimitacji obszaru zdegradowanego na obszarze wiejskim użyto także wskaźnika „Liczba budynków i przestrzeni, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie uniemożliwia ich wykorzystanie dla celów rozwoju społecznego na 100 ha danego obszaru”. W Orzełku znajduje się taki obiekt i jest nim budynek byłej szkoły podstawowej. W chwili obecnej jest całkowicie niewykorzystany, a mógłby służyć celom rozwoju społecznego. Jego charakterystyka oraz zakres niezbędnych prac przedstawiony został w **podrozdziale 3.1.4.1**. Miejsce to stanowi istotny potencjał.

Należy również w tym miejscu wspomnieć także o zapleczu budynku po byłej szkole podstawowej, które w przyszłości również mogłoby służyć mieszkańcom obszaru rewitalizacji. Priorytetem jest oczywiście sam budynek i jego przystosowanie do realizacji celów rozwoju społecznego, ale teren wokół, poprzez odpowiednie zagospodarowanie np. budowę wiaty rekreacyjnej, sceny oraz amfiteatru również mógłby stać się miejscem realizacji projektów społecznych skierowanych do mieszkańców obszaru rewitalizacji. Nie jest to jednak element niezbędny – poprawa jakości przestrzeni nie może być tylko celem samym w sobie, a niska jakość przestrzeni nie jest jeszcze podstawą do uznania, że obecny stan uniemożliwia ich wykorzystanie do celów rozwoju społecznego. Obszar ten można rozpatrywać jedynie w kategorii fakultatywnej.

Jak wspomniano wcześniej, wyznaczenie obszaru rewitalizacji dla obszaru wiejskiego zależne było również od zamierzonego celu rewitalizacji. Aby spełnić wybrany przez Gminę Kamień Krajeński 4. cel rewitalizacji, tj. zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej, konieczne było spełnienie następującego warunku tj. lokalny samorząd może wykazać udokumentowane zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących (np. sektor NGO).

Należy w tym miejscu odnotować obecność Diecezjalnego Centrum Integracji Społecznej i Edukacji Ekologicznej w Orzełku, które od samego początku jest zainteresowane partycypowaniem w rewitalizacji Gminy. Potwierdzeniem tego były m.in. konsultacje społeczne „Diagnozy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Kamień Krajeński” i ich zwieńczenie w postaci spotkania w dniu 11 maja 2018 r. o godz. 13:00 w Urzędzie Miejskim w Kamieniu Krajeńskim. Obecny tam

przedstawiciel DCISiE przedstawił wstępną koncepcję działań, które uruchomiłyby szereg pozytywnych zmian na rewitalizowanym obszarze.

Samo DCISiE zostało erygowane Dekretem Biskupa Pelplińskiego z dnia 13 października 2015 r na mocy kan. 114 Kodeksu Prawa Kanonicznego. Siedzibą jest wieś Orzełek i w ramach integracji społecznej powołane jest do realizacji zadań mających na celu integrację społeczną osób dotkniętych wykluczeniem społecznym, które ze względu na swoją sytuację życiową nie są w stanie własnym staraniem zaspokoić swoich podstawowych potrzeb życiowych i znajdują się w sytuacji powodującej ubóstwo oraz uniemożliwiającej lub ograniczającej uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym, tj.:

1. zajmuje się profilaktyką i edukacją w celu promocji zdrowia i propagowania integralnego rozwoju osoby ludzkiej,
2. służy pomocą osoba niezależnie od ich religii czy wyznania, prowadzi działalność charytatywną i opiekuńczą,
3. działa na rzecz ochrony i promocji zdrowia,
4. działa na rzecz osób niepełnosprawnych,
5. działa na rzecz promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy, zwłaszcza zagrożonych marginalizacją,
6. podejmuje działania wspomagające rozwój gospodarczy, w tym rozwój gospodarki społecznej,
7. wspiera rozwój wspólnot i społeczności lokalnych,
8. wspomaga rozwój nauki, edukacji, oświaty i wychowania,
9. organizuje wypoczynek dzieci, młodzieży i dorosłych,
10. prowadzi działania z zakresu kultury i sztuki,
11. upowszechnia rozwój kultury fizycznej, turystyki i sportu,
12. działa na rzecz ekologii i ochrony dziedzictwa przyrodniczego,
13. podejmuje działania na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami,
14. prowadzi działania szkoleniowe, informacyjne w zakresie swoich celów statutowych.

Możliwość współpracy z DCISiE w ramach Programu Rewitalizacji stanowi poza samymi mieszkańcami oczywiście, chyba największy potencjał obszaru rewitalizacji wyznaczonego dla obszaru wiejskiego.

Podsumowanie

Poniżej wyartykułowano najważniejsze kierunki działań rewitalizacyjnych dla podobszaru rewitalizacji Orzełek:

- ograniczenie zasięgu korzystania z pomocy społecznej poprzez aktywizację osób starszych, niepełnosprawnych oraz biernych zawodowo – wykluczonych społecznie,
- zwiększenie dostępności dzieci w wieku 3-5 lat do przedszkoli poprzez zwiększenie liczby miejsc w przedszkolu w Kamieniu Krajeńskim,
- stworzenie innych poza przedszkolnych form opieki najmłodszych,
- pobudzenie wśród mieszkańców aktywności zawodowej poprzez szkolenia,
- wykorzystanie budynku po byłej szkole podstawowej w Orzełku na cele rozwoju społecznego,

- wykorzystanie zaangażowania Diecezjalnego Centrum Integracji Społecznej i Edukacji Ekologicznej w Orzełku w procesie rewitalizacji.

5.2. Podobszar rewitalizacji Obkas

Podobszar rewitalizacji Obkas również definiuje wysoki udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze. Łącznie ze wszystkich form wsparcia na koniec roku 2017 korzystało 41 osób. W przypadku tego podobszaru „podopieczni” MGOPS korzystają w najszerszym zakresie z Programu Pomoc Państwa w zakresie dożywiania. Takich osób jest czterdzieści. Z programu korzystają w dużym zakresie także dzieci – ciepły posiłek zapewniany jest w szkole, do której uczęszczają. Warunki korzystania z pomocy oraz grupę docelową korzystającą z programu określono w **podrozdziale 5.1.**

Z zasiłku stałego w roku 2017 korzystała tylko jedna osoba, z zasiłku celowego – 15, a z zasiłku okresowego – 12.

Kolejnym zdiagnozowanym problemem w podobszarze rewitalizacji Obkas jest duży udział dzieci nieuczęszczających do przedszkola. Jest ich w miejscowości dziesięcioro. Należy w tym miejscu przejrzeć się bliżej społeczności lokalnej.

Istotną rolę w edukacji przedszkolnej odgrywa bowiem także środowisko rodzinne. Na obszarach wiejskich o statusie rodziny decyduje status społeczny wyznaczony rodzajem wykonywanych zajęć oraz dochody uzyskiwane przez mieszkańców. Dużym problemem polskiej wsi są niskie dochody gospodarstw wiejskich właśnie (których wyrazem jest np. użyty do delimitacji obszaru zdegradowanego i rewitalizacji wskaźnik udziału osób korzystających z pomocy społecznej) oraz ukryte bezrobocie. Problemy te dotyczą, jak pokazują badania, w szczególności obszarów peryferyjnych, z wielkoobszarowymi gospodarstwami utworzonymi w miejsce PGR-ów oraz rolniczych, gdzie dominują małe nietowarowe gospodarstwa rolne oraz brak jest możliwości zatrudnienia poza rolnictwem.

W miejscowości Obkas zlokalizowany był w przeszłości PGR, który dziś z towarzyszącą wielorodzinną zabudową mieszkalną stanowi swego rodzaju enklawę na mapie sołectwa, co również wyartykułowano w uproszczonej diagnozie.

Zbudowanie przedszkola wydaje się mało opłacalne w miejscowości, dlatego też przy programowaniu działań rewitalizacyjnych konieczne jest również zwrócenie uwagi na zapewnienie opieki najmłodszej części mieszkańców na czas aktywizacji rodziców – jako element wspierający poza przedszkolne formy opieki.

Ostatnim zdiagnozowanym problemem podobszaru rewitalizacji jest niska aktywność zawodowa mieszkańców wyrażona poprzez wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze. Problem ten bezpośrednio łączy się z poprzednio wyartykułowanym problemem:

- wysokim udziałem osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej,

W tym względzie należy zaplanować interwencję ukierunkowaną na aktywizację zawodową mieszkańców podobszaru rewitalizacji.

Obszar wiejski Gminy zbadano również pod kątem występowania problemów natury infrastrukturalnej, tj. poprzez wskaźnik liczba budynków i przestrzeni, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie uniemożliwia ich wykorzystanie dla celów rozwoju

społecznego na 100 ha danego obszaru. Wstępnie wytypowano dwa miejsca na opisywanym podobszarze rewitalizacji:

- Teren przy placu zabaw w sołectwie Obkas (bloki),
- Teren przy placu zabaw w sołectwie Obkas (wieś).

Charakteryzują się niską jakością, ale są obecnie wykorzystywane jako miejsce rekreacji mieszkańców wsi. Nie mogły być zatem użyte do wskaźnika autorskiego. W przyszłości, poprzez odpowiednie zagospodarowanie mogły służyć mieszkańcom podobszaru rewitalizacji jako element wspierający prze realizacji innych projektów społecznych.

Podsumowanie

Poniżej wyartykułowano najważniejsze kierunki działań rewitalizacyjnych dla podobszaru rewitalizacji Obkas:

- ograniczenie zasięgu korzystania z pomocy społecznej poprzez aktywizację osób wykluczonych społecznie,
- stworzenie innych poza przedszkolnych form opieki najmłodszych,
- pobudzenie wśród mieszkańców aktywności zawodowej poprzez szkolenia jako sposób na zdiagnozowane problemy w postaci wysokiego udziału osób korzystających z pomocy społecznej oraz niskiego poziomu przedsiębiorczości.

5.2. Podobszar rewitalizacji Kamień Krajeński

Podstawą delimitacji obszaru rewitalizacji dla miasta były trzy problemy społeczne oraz jeden problem ze sfery technicznej. Na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji diagnozowano następujące problemy:

1. wysoki udział ludności w wieku poprodukcyjnym,
2. niski odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym,
3. występowanie budynków i przestrzeni, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie uniemożliwia ich wykorzystanie dla celów rozwoju społecznego

Obszar zbadany został również pod kątem udziału osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej, ale problemu w tym względzie nie zdiagnozowano wobec czego zagadnienie to nie może być elementem działań rewitalizacyjnych na podobszarze rewitalizacji Kamień Krajeński.

W liczbach bezwzględnych zbadane problemy przedstawiają się następująco:

1. 224 spośród 1 217 osób zamieszkujących wyznaczony dla miasta obszar rewitalizacji to osoby starsze – co daje 18,41% ogółu mieszkańców podobszaru rewitalizacji (przy średniej dla Gminy = 16,74%),
2. 18 spośród 37 dzieci w wieku 3-5 lat objętych jest wychowaniem przedszkolnym – co oznacza, że mniej niż połowa dzieci chodzi do przedszkola (średnia dla Gminy to blisko 60%),
3. dwa obiekty na podobszarze rewitalizacji są chwili obecnej całkowicie niewykorzystane, a mogłyby służyć celom rozwoju społecznego.

Na samym początku warto wspomnieć, że rozwój małych miast takich jak Kamień Krajeński, związany jest w przeważającej części z pełnieniem roli ośrodka obsługi rolnictwa oraz zaspokajania potrzeb mieszkańców w zakresie usług społecznych. Potwierdzeniem tej tezy są następujące fakty:

- użytki rolne w Gminie stanowią ponad 2/3 powierzchni⁴⁴, a więc jest to typowo rolnicza gmina, a miasto w jej centrum pełni funkcję lokalnego ośrodka rozwoju.
- wszelkie usługi społeczne są w przeważającej części realizowane w Kamieniu Krajeńskim (mieści się tu m.in. przychodnia, Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury, Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna czy Dom Pomocy Społecznej).

W procesie rewitalizacji Gminy Kamień Krajeński należy mieć na względzie, aby zaproponowane działania rewitalizacyjne nie powodowały negatywnych zmian w pozostałych częściach Gminy.

Problemem, które nie omija podobszaru rewitalizacji Kamień Krajeński jest starzejące się społeczeństwo. Potwierdzają to dane pozyskane od Urzędu Miejskiego i GUS, z których to łatwo wywnioskować, że proces starzenia się ludności dotyczy w szczególnym stopniu miasta (w tym podobszaru rewitalizacji Kamień Krajeński) i co ważne jest procesem trwałym oraz nasilającym się.

Życie w mieście było w przeszłości postrzegane jako korzystne dla osób starszych, ponieważ miały one łatwy dostęp do wielu atrakcji i udogodnień. Jak podaje literatura, dzisiejsze pokolenia zazwyczaj jednak opuszczają miasto upatrując w niej możliwość spędzenia starości bliżej natury – przenoszą się na wieś lub na obszary podmiejskie. Miasta przestają być atrakcyjne dla osób starszych, ponieważ powodują wiele trudności:

1. ograniczenia w poruszaniu się po mieście, przez co osoby starsze skazane są na pozostawanie w swoim mieszkaniu, co skutkuje wykluczeniem społecznym,
2. brak atrakcji skierowanych głównie do osób starszych – są one skazane przeważnie na kontakty sąsiedzkie, które nie zawsze muszą im odpowiadać, są pozbawione możliwości działania, co negatywnie wpływa na ich stan zdrowia i długość życia,
3. brak dostępu do podstawowych funkcji miasta – utrudniony dostęp do urzędzeń infrastruktury społecznej i placówek usługowo-handlowych w najbliższym otoczeniu, konieczność dojazdu do określonych atrakcji, która może stać się przeszkodą nie do pokonania,
4. bariery architektoniczne – trudny dostęp i różnice poziomu terenu, źle utrzymane nawierzchnie, ruchliwe drogi z kilkoma skrzyżowaniami, brak toalet publicznych, wysokie, strome schody itp.

Wiele z tych trudności występuje na podobszarze rewitalizacji Kamień Krajeński właśnie, np. w parku przy Miejsko-Gminnym Ośrodku Kultury w Kamieniu Krajeńskim czy wokół budynku DPS – obecnie bezpieczne przemieszczanie się osób starszych i niepełnosprawnych jest utrudnione, a sami seniorzy nie mają do dyspozycji satysfakcjonującej oferty integracyjnej przeciwdziałającej wykluczeniu społecznemu.

---

⁴⁴ Tabela 4. Kierunki wykorzystywania powierzchni w Gminie Kamień Krajeński

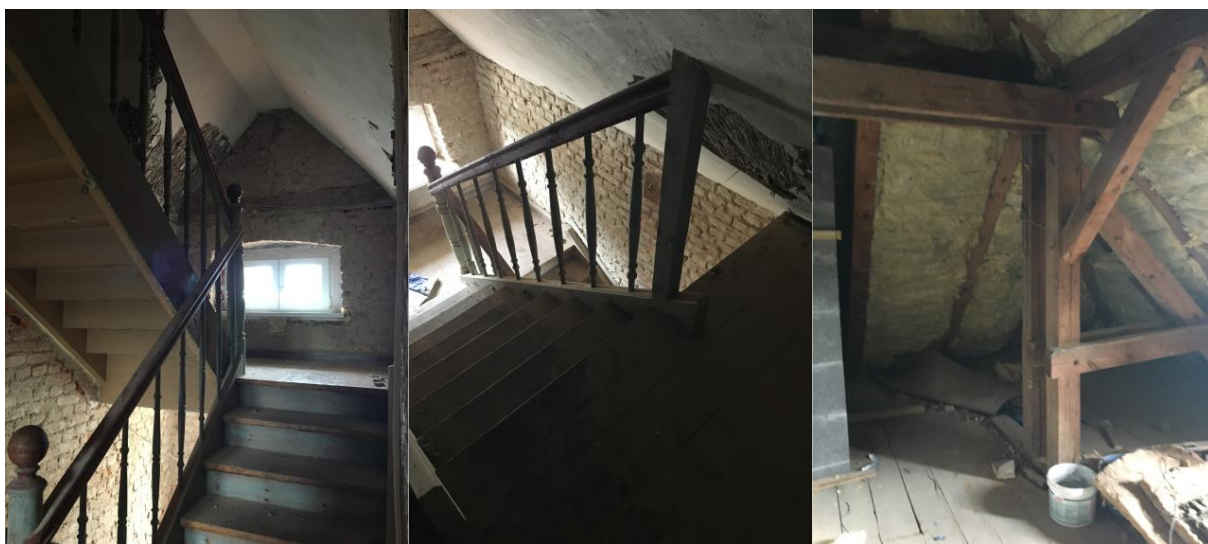
Jak wspomniano wcześniej, potrzeba zachowania zdrowia i sprawności, a także tworzenia warunków pozazawodowej aktywności osób starszych w najbliższych latach musi być priorytetem samorządu lokalnego.

Istnieje koncepcja, by zaadaptować I piętro budynku przy ulicy Sępoleńskiej 6 dla celów rozwoju społecznego. W swym obecnym stanie nie jest możliwe przeprowadzenie działań rewitalizacyjnych, co potwierdza załączona dokumentacja fotograficzna (**Ryciny: 22, 29, 30**), a także użyty do delimitacji wskaźnik liczby budynków i przestrzeni, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie uniemożliwia ich wykorzystanie dla celów rozwoju społecznego. Planuje się także w tym miejscu przeprowadzić projekt skierowany do osób starszych: „Aktywny Senior”. Niezbędne jest jednak przystosowanie obiektu.

Ryc. 29. Budynek przy ul. Sępoleńskiej 6 od wewnątrz (1)

Źródło: Urząd Miejski w Kamieniu Krajeńskim

Ryc. 30. Budynek przy ul. Sępoleńskiej 6 od wewnątrz (2)

Źródło: Urząd Miejski w Kamieniu Krajeńskim

Na podobszarze rewitalizacji Kamień Krajeński znajdują się także budynki i przestrzenie, które charakteryzują się niską jakością. Niska jakość nie jest jeszcze podstawą do uznania, że obecny stan uniemożliwia ich wykorzystanie do celów rozwoju społecznego, dlatego też realizacja działań rewitalizacyjnych uzależniona jest w tych miejscach jest

zakresu podjętych działań rewitalizacyjnych, a poprawa jakości budynków i przestrzeni musi się odbyć tylko z takim zakresem jakim jest to niezbędne do realizacji projektów społecznych.

Pierwszym obszarem o niskiej jakości jest teren wokół budynku DPS. Teren wokół budynku wyłożony jest kamieniem i częściowo zniszczoną kostką brukową. Taka forma nawierzchni jest bardzo nierówna, co zagraża bezpieczeństwu seniorów, poruszających się o własnych siłach, przy lasce, o kuli i na wózkach inwalidzkich.

Zamierza się przeprowadzić na obszarze rewitalizacji projekt społeczny ukierunkowany na aktywizację seniorów poprzez usprawnienie ruchowe. Zainteresowanie wyraził Powiat Sępoleński, ale zagospodarowanie placu wokół budynku DPS jest konieczne do realizacji projektu społecznego.

Ryc. 31. Teren wokół DPS

Źródło: Urząd Miejski w Kamieniu Krajeńskim

Kolejnym obiektem o niskiej jakości jest park wokół MGOK. Jest to to teren (trawniki, chodniki, drogi wewnętrzne, skarpa z drzewami), na którym znajduje się m.in. Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury (w budynku tym mają swoje pomieszczenia również Gminny Ośrodek Wsparcia „Wacław”, punkt konsultacyjny ds. rozwiązywania problemów alkoholowych i przemocy w rodzinie, świetlica środowiskowa „Promyczek”). Jest to przestrzeń ogólnodostępna. W bezpośrednim sąsiedztwie znajduje się budynek biblioteki, OSP, posterunku policji (budynek „Sępoleńska 6”). Po drugiej stronie drogi jest szkoła podstawowa. Przed biblioteką zlokalizowany jest plac zabaw.

Na niską jakość tej przestrzeni składają się następujące elementy:

- nierówne nawierzchnie – utrudnione poruszanie się osób starszych, osób niepełnosprawnych,
- brak właściwego oświetlenia terenu (w tym miejsca nieoświetlone),

- niewłaściwe wykorzystanie terenu (kierowcy każdy fragment wykorzystują do parkowania,
  - miejsce nie jest zaliczane do bezpiecznych po zmroku,
  - ograniczone funkcje – brak miejsca do organizacji imprez, zajęć, plenerów itp.
- Istnieje potrzeba dostosowania obecnego zagospodarowania parku do realizacji projektów społecznych na obszarze rewitalizacji, w tym przede wszystkim projektów:
- Czytelnia letnia,
  - Aktywny senior,
  - Międzypokoleniowa akademія wynalazców.

Ryc. 32. Park wokół MGOK

Źródło: Urząd Miejski w Kamieniu Krajeńskim

Na podobszarze rewitalizacji Kamień Krajeński zdiagnozowano również problem w postaci dużej liczby dzieci nieobjętej wychowaniem przedszkolnym. Problem ten dotyczy również pozostałych podobszarów. Dyrektor Miejsko Gminnego Zespołu Usług Oświatowych wyraził zainteresowanie partycypacji w procesie rewitalizacji Gminy Kamień Krajeński poprzez projekt „Wspieranie rozwoju przedszkoli w Gminie Kamień Krajeński”, który umożliwi rozwiązanie niniejszego problemu.

Podsumowanie

Poniżej wyartykułowano najważniejsze kierunki działań rewitalizacyjnych dla podobszaru rewitalizacji Kamień Krajeński:

- stworzenie atrakcyjnej oferty skierowanej do osób starszych ukierunkowanych na eliminację zagrożenia wykluczeniem społecznym,
- zwiększenie dostępności dzieci w wieku 3-5 lat do przedszkoli poprzez zwiększenie liczby miejsc w przedszkolu w Kamieniu Krajeńskim,
- wykorzystanie budynków, których obecny stan uniemożliwia ich wykorzystanie do celów rozwoju społecznego,
- dostosowanie przestrzeni i obiektów o niskiej jakości w zakresie realizacji projektów społecznych.

VI. Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji

Niniejszy rozdział przedstawia opis wizji stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu procesu rewitalizacji. Uwzględnia ona również analizę lokalnych potencjałów i analizę porównawczą wyznaczonych podobszarów. Wizja odpowiada także na kluczowe pytanie: do jakiego stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzonej interwencji dążymy? Dokładne określenie wizji rozwoju pozwala wyznaczyć odpowiednio ukierunkowane na rozwiązanie problemów cele rewitalizacji i przypisanie do nich właściwych kierunków działań.

W ramach Programu zamierzonym efektem jest wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszaru rewitalizacji. Dzięki przeprowadzeniu odpowiednio skierowanej interwencji można osiągnąć wyrównanie poziomu rozwoju Gminy Kamień Krajeński i zmniejszenie skali kluczowych w kontekście rewitalizacji problemów.

Ponieważ obszar rewitalizacji został wyznaczony osobno dla miasta i osobno dla obszaru wiejskiego i jednocześnie obszary te różnią się między sobą zdiagnozowanymi problemami, ciąg przyczynowo skutkowy procesu rewitalizacji został przeprowadzony osobno.

Tabela 17 przedstawia ciąg przyczynowo - skutkowy procesu rewitalizacji w obszarze rewitalizacji Gminy Kamień Krajeński. Wskazano jaka jest planowana interwencja i z jakich problemów wynika, a także jakie są zamierzone efekty.

Tabela 17. Proces rewitalizacji w obszarze rewitalizacji Gminy Kamień Krajeński

Podobszar rewitalizacji	Zbadane problemy	Planowane działania wynikające z pogłębionej diagnozy	Efekt interwencji
Podobszar rewitalizacji Orzełek	wysoki udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze	animacja mająca na celu włączenie społeczne ⁴⁵	zmniejszenie wykluczenia społecznego mieszkańców spowodowanego wiekiem oraz niepełnosprawnością
	wysoki odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, nieobjętych wychowaniem przedszkolnym	zwiększenie liczby miejsc przedszkolnych w Kamieniu Krajeńskim, stworzenie poza przedszkolnej formy opieki najmłodszej części mieszkańców podobszaru rewitalizacji	zwiększenie udziału dzieci w wieku 3-5 lat uczęszczających do przedszkola
	niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców	szkolenia zawodowe dla mieszkańców obszaru rewitalizacji, zajęcia aktywizacyjne ukierunkowane na podjęcie działalności gospodarczej	pobudzenie przedsiębiorczości mieszkańców, zwiększenie samodzielności mieszkańców poprzez nabycie nowych kompetencji i umiejętności

⁴⁵ beneficjentami opieki społecznej w podobszarze rewitalizacji Orzełek są przede wszystkim osoby starsze i niepełnosprawne

Podobszar rewitalizacji	Zbadane problemy	Planowane działania wynikające z pogłębionej diagnozy	Efekt interwencji
Podobszar rewitalizacji Orzełek	występowanie budynku, którego stan techniczny uniemożliwia wykorzystanie go do celów rozwoju społecznego	adaptacja budynku na cele rozwoju społeczno-zawodowego	zaadaptowanie budynku, którego dotychczasowy stan uniemożliwiało wykorzystanie go dla celów rozwoju społecznego, eliminacja negatywnego zjawiska ze sfery technicznej
Podobszar rewitalizacji Obkas	wysoki udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze	szkolenia zawodowe dla mieszkańców obszaru rewitalizacji ⁴⁶	aktywizacja zawodowa mieszkańców
	wysoki odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, nieobjętych wychowaniem przedszkolnym	stworzenie poza przedszkolnej formy opieki najmłodszej części mieszkańców podobszaru rewitalizacji	zmniejszenie liczby osób zagrożeniem wykluczeniem społecznym
	niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców	szkolenia zawodowe dla mieszkańców obszaru rewitalizacji, zajęcia aktywizacyjne ukierunkowane na podjęcie działalności gospodarczej	pobudzenie przedsiębiorczości mieszkańców, zwiększenie samodzielności mieszkańców poprzez nabycie nowych kompetencji i umiejętności
Podobszar rewitalizacji Kamień Krajeński	duży udział ludności w wieku poprodukcyjnym (osób starszych)	zapewnienie pozazawodowych form aktywności osób starszych, wprowadzenie działań animacyjno-rehabilitacyjnych dla osób starszych	zmniejszenie wykluczenia społecznego osób starszych, integracja i reintegracja społeczna osób starszych
	wysoki odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, nieobjętych wychowaniem przedszkolnym	zwiększenie liczby miejsc przedszkolnych w Kamieniu Krajeńskim	zwiększenie udziału dzieci w wieku 3-5 lat uczęszczających do przedszkola
	występowanie budynków, których stan techniczny uniemożliwia wykorzystanie ich do celów rozwoju społecznego	dostosowanie I piętra budynku przy ulicy Sępoleńskiej 6 w celu przystosowania go do Domu Dziennego Pobytu	realizacja projektów: Aktywny Senior, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób starszych, eliminacja negatywnego zjawiska ze sfery technicznej

⁴⁶ wynika z pogłębionej diagnozy

Podobszar rewitalizacji	Zbadane problemy	Planowane działania wynikające z pogłębionej diagnozy	Efekt interwencji
Podobszar rewitalizacji Kamień Krajeński	występowanie budynków i przestrzeni o niskiej jakości ⁴⁷	przystosowanie budynków i przestrzeni w zakresie niezbędnym do realizacji projektów społecznych	<p>Umożliwienie realizacji projektów społecznych:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Czytelnia letnia, – Aktywny senior, – Międzypokoleniowa – akademia wynalazców, – Aktywizacja seniorów poprzez usprawnienie ruchowe <p>Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób starszych</p>

Źródło: opracowanie własne

Wobec przedstawionych powyżej informacji sformułowano wizję stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzonej interwencji, która uwzględnia najważniejsze przyczyny zbadanego stanu kryzysowego i specyfikę obszaru rewitalizacji w Gminie Kamień Krajeński. Podstawą do wyznaczenia wizji była diagnoza oraz wyniki konsultacji społecznych. Wizja prezentuje się następująco:

Wizja obszaru rewitalizacji w Gminie Kamień Krajeński w roku 2023:

1. Mieszkańcy obszaru rewitalizacji są aktywni społecznie i zawodowo,
2. Mieszkańcy obszaru rewitalizacji chętnie korzystają z usług społecznych,
3. Obszar rewitalizacji jest miejscem, które jest przyjazne dla osób starszych, a także pozostałych grup wiekowych,
4. Zmniejszyła się skala zbadanych problemów społecznych, dzięki przeprowadzeniu szeregu działań na rzecz przeciwdziałania problemom społecznym,
5. Wyeliminowano bariery oraz ograniczenia budynków i przestrzeni poprzez wykorzystanie ich dla celów rozwoju społecznego.

⁴⁷ problem zdiagnozowany na etapie pogłębionej diagnozy

VII. Cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służące eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk

7.1. Cel, kierunki działań oraz przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Przedsięwzięcia i projekty rewitalizacyjne dla Gminy Kamień Krajeński będą prowadzone w oparciu o wyznaczony cel rewitalizacji i przypisane do niego kierunki działań. Cel i kierunki są następstwem określonej wizji obszaru rewitalizacji, a także są dopasowane do lokalnych uwarunkowań i potrzeb mieszkańców obszaru rewitalizacji. Cel i wszystkie kierunki wynikają z przeprowadzonej diagnozy i są ukierunkowane na eliminację lub ograniczenie występowania negatywnych zjawisk: przede wszystkim ze sfery społecznej, a także gospodarczej i technicznej.

Cel i kierunki są również zgodne z założeniami powiązanych dokumentów strategicznych i planistycznych, a także są pochodną wizji obszaru po przeprowadzonej rewitalizacji.

Poniżej zaprezentowano cel programu rewitalizacji, odpowiadające mu kierunki działań i przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Wyznaczono 3 kierunki działań, które odpowiadają na zbadane problemy i potrzeby cechujące obszar rewitalizacji Gminy Kamień Krajeński. Z kierunków działań wynika 5 głównych przedsięwzięć. Poniżej przedstawiono schemat obrazujący cel rewitalizacji, kierunki działań i wynikające z nich przedsięwzięcia główne.

Tabela 18. Cel rewitalizacji oraz odpowiadające mu kierunki działań i przedsięwzięcia rewitalizacyjne

CEL REWITALIZACJI	KIERUNKI DZIAŁAŃ	PRZEDSIĘWZIĘCIA
ZWIĘKSZENIE PARTYCYPACJI W ŻYCIU SPOŁECZNYM I ZAWODOWYM MIESZKAŃCÓW OBSZARU REWITALIZACJI	1. REINTEGRACJA OSÓB ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM I ZAWODOWYM	1.1 AKTYWIZACJA OSÓB WYKLUCZONYCH SPOŁECZNIE
		1.2 AKTYWIZACJA ZAWODOWA MIESZKAŃCÓW
	2. WSPARCIE WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO	2.1 ZWIĘKSZANIE LICZBY MIEJSC PRZEDSZKOLNYCH ORAZ INNYCH FORM OPIEKI DZIECI W WIEKU PRZEDSZKOLNYM
	3. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SŁUŻĄCEJ ROZWOJOWI SPOŁECZNEMU	3.1 ADAPTACJA BUDYNKÓW, KTÓRYCH OBECNY STAN UNIEMOŻLIWIA ICH WYKORZYSTANIE DO CELÓW ROZWOJU SPOŁECZNEGO
		3.2 PRZYSTOSOWANIE BUDYNKÓW I PRZESTRZENI W ZAKRESIE NIEZBĘDNYM DO REALIZACJI PROJEKTÓW SPOŁECZNYCH

Źródło: opracowanie własne

7.2. Wskaźniki realizacji celu

Wyznaczony cel rewitalizacji został opisany poprzez odpowiednio skwantyfikowane wskaźniki obrazujące stopień realizacji. Wskaźniki posiadają wartość bazową i docelową – czyli wartość planowaną do osiągnięcia w 2023 r.

Poniższa tabela przedstawia wybrane wskaźniki realizacji celu rewitalizacji, które są oczekiwane w wyniku realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamień Krajeński.

Tabela 19. Wskaźniki odpowiadające celowi rewitalizacji

Nr	Cel: ZWIĘKSZENIE PARTYCYPACJI W ŻYCIU SPOŁECZNYM I ZAWODOWYM MIESZKAŃCÓW OBSZARU REWITALIZACJI		
	Wskaźniki	Wartość bazowa (2017)	Wartość docelowa (2023)
PODOBSZAR REWITALIZACJI ORZELEK			
1	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze	12,79	10,00
2	Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym	46,67	66,66
3	Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze	3,31	6,33
4	Liczba budynków i przestrzeni, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie uniemożliwia ich wykorzystanie dla celów rozwoju społecznego na 100 ha danego obszaru	0,06	0,00
5	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	0	25
PODOBSZAR REWITALIZACJI OBKAS			
1	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze	11,82	10,00
2	Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym	16,67	16,67
3	Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze	3,62	4,13
4	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	0	35
PODOBSZAR REWITALIZACJI KAMIEŃ KRAJEŃSKI			
1	Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym	48,65	75,67
2	Liczba budynków i przestrzeni, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie uniemożliwia ich wykorzystanie dla celów rozwoju społecznego na 100 ha danego obszaru	0,42	0,00
3	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna z podobszaru rewitalizacji Kamień Krajeński	0	minimum 75
4	Liczba osób starszych objętych usługami społecznymi z obszaru rewitalizacji Kamień Krajeński	0	minimum 75

Źródło: opracowanie własne

Powyższe wskaźniki są jak najbardziej wymierne co do oceny prowadzonych działań rewitalizacyjnych, ponieważ osiągnięcie wartości docelowych pozwoli na ograniczenie skali problemów występujących w danym obszarze. Wybrane wskaźniki odnoszą się do zbadanych na etapie diagnozy negatywnych zjawisk takich jak np. braku samowystarczalności ekonomicznej mieszkańców czy zaawansowania procesu starzenia się społeczeństwa. Wskaźniki ukazują przede wszystkim planowany efekt poprawy sytuacji ekonomicznej mieszkańców i zwiększenie ich samodzielności życiowej i aktywizacji społecznej. Ostatni wskaźnik dotyczy liczby zmodernizowanych obiektów infrastruktury społecznej na terenie Gminy Kamień Krajeński, które to obiekty pozwolą realizować podstawowe zadania miękkie ujęte w projektach głównych w LPR.

Dane wskaźniki będą stanowić podstawę do monitoringu efektywności procesu rewitalizacji, a także będą służyć do sporządzania analiz prowadzonych przez **Zespół rewitalizacji Gminy Kamień Krajeński**.

VIII. Lista planowanych projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych

8.1. Główne (podstawowe) projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Tabela 20. Główne (podstawowe) projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne

OBSZAR REWITALIZACJI (NR/NAZWA) ⁴⁸	PRZEDSIĘWZIĘCIE (NR/NAZWA) ⁴⁹	PROJEKT (NR/NAZWA)	TYP PROJEKTU ⁵⁰	OPIS PROJEKTU					
				PODMIOT/Y REALIZUJĄCY/E PROJEKT	ZAKRES REALIZOWANYCH ZADAŃ	LOKALIZACJA (MIEJSCE PRZEPROWA- DZENIA DANEGO PROJEKTU)	SZACOWANA WARTOŚĆ PROJEKTU (ZŁ)	PROGNOZOWANE REZULTATY	SPOŚÓB OCENY I ZMIERZENIA REZULTATÓW W ODNIESIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
CEL REWITALIZACJI: ZWIĘKSZENIE PARTYCYPACJI W ŻYCIU SPOŁECZNYM I ZAWODOWYM MIESZKAŃCÓW OBSZARU REWITALIZACJI									
KIERUNEK DZIAŁAŃ: 1. REINTEGRACJA OSÓB ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM I ZAWODOWYM									
2. Obszar rewitalizacji Obkas ⁵¹	1.1 AKTYWIZACJA OSÓB WYKLUCZONYCH SPOŁECZNIE	1. Klub młodzieżowy w Orzełku	S	Diecezjalne Centrum Integracji Społecznej i Edukacji Ekologicznej	Projekt skierowany jest przede wszystkim osób w wieku szkolnym wykluczonych społecznie z podobszaru rewitalizacji Obkas, w którym to zdiagnozowano dużą liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w zakresie Programu Pomoc Państwa w zakresie dożywiania. Projekt skierowany jest do 15 osób z podobszaru rewitalizacji Obkas. Projekt zakłada zajęcia aktywizujące dla młodzieży. Dzięki udziałowi w Klubie Młodzieżowym zaktywizowana zostanie młodzież z obszaru rewitalizacji, co zapobiegnie w przyszłości korzystaniu przez nią ze świadczeń pomocy społecznej (powielanie wzorca zachowań wyniesionego z domu rodzinnego). Zajęcia odbywać się będą w budynku po byłej szkole podstawowej w Orzełku, ponieważ na podobszarze rewitalizacji Obkas nie ma odpowiedniego miejsca do realizacji tego projektu.	budynek po byłej szkole podstawowej w Orzełku (dz.ew. nr 530/1)	50 000,00	Wskaźnik rezultatu bezpośredniego: (wskaźnik RPO i LSR) Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna [osoby] – 15 Wskaźnik produktu: (wskaźnik RPO i LSR) Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby] – 15	Wskaźnik rezultatu bezpośredniego – Źródło pomiaru: dokumenty potw. postęp w procesie aktywizacji społecznej np.: opinia psychologa, pedagoga, terapeuty, pracownika socjalnego o samodzielności potwierdzona m.in. zaświadczeniami z różnych instytucji/zaświadczenie o podjęciu nauki; zaśw. o podjęciu/ukończeniu terapii uzależnienia/, zaśw. o rozpoczęciu udziału w zajęciach w ramach CIS, KIS/ zaśw. o podjęciu wolontariatu. Sposób pomiaru: do 4 tygodni następujących po zakończeniu udziału uczestnika w projekcie Wskaźnik produktu – Źródło pomiaru: umowa z uczestnikiem wraz z zaświadczeniem (oświadczeniem) potwierdzającym status osoby wykluczonej np. z ośrodka pomocy społecznej. Sposób pomiaru: w momencie rozpoczęcia przez uczestnika udziału w projekcie lub w momencie przystąpienia do określonej formy wsparcia w ramach projektu.
1. Podobszar rewitalizacji Orzełek	1.1 AKTYWIZACJA OSÓB WYKLUCZONYCH SPOŁECZNIE	2. „Dla Babci, dziadka i wnuka gratka” – reintegracja osób starszych i niepełnosprawnych podobszaru rewitalizacji Orzełek	S	Diecezjalne Centrum Integracji Społecznej i Edukacji Ekologicznej	Jednym ze zdiagnozowanych problemów podobszaru rewitalizacji Orzełek jest wysoki udział osób korzystających z pomocy społecznej. Pogłębiona diagnoza tego podobszaru dała ujawniła, że beneficjentami pomocy społecznej są przede wszystkim osoby starsze oraz niepełnosprawne. Prawidłowym kierunkiem interwencji w takim przypadku jest animacja mająca na celu włączenie społeczne osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Niniejszy projekt skierowany jest do osób dotkniętych wykluczeniem społecznym, które względu na swoją sytuację życiową nie są w stanie własnym staraniem zaspokoić swoich podstawowych potrzeb i znajdują się w sytuacji powodującej ubóstwo oraz uniemożliwiającej uczestnictwo w życiu	budynek po byłej szkole podstawowej w Orzełku (dz.ew. nr 530/1)	40 000,00	Wskaźnik rezultatu bezpośredniego: (wskaźnik RPO i LSR) Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna [osoby] – 15 Wskaźnik produktu: (wskaźnik RPO i LSR) Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub	Wskaźnik rezultatu bezpośredniego – Źródło pomiaru: dokumenty potw. postęp w procesie aktywizacji społecznej np.: opinia psychologa, pedagoga, terapeuty, pracownika socjalnego o samodzielności potwierdzona m.in. zaświadczeniami z różnych instytucji /zaświadczenie o podjęciu nauki; zaśw. o podjęciu/ukończeniu terapii uzależnienia/, zaśw. o rozpoczęciu udziału w zajęciach w ramach CIS, KIS/ zaśw. o podjęciu wolontariatu. Sposób pomiaru: do 4 tygodni następujących po zakończeniu udziału uczestnika w projekcie Wskaźnik produktu – Źródło pomiaru: umowa z uczestnikiem wraz z zaświadczeniem (oświadczeniem) potwierdzającym status osoby wykluczonej np.

⁴⁸ 1 – podobszar rewitalizacji Orzełek, 2 – podobszar rewitalizacji Obkas, 3 – podobszar rewitalizacji Kamień Krajeński⁴⁹ zgodnie z Tabelą 18⁵⁰ S – społeczny, G – gospodarczy, T - techniczny⁵¹ realizacja projektu odbywać się będzie na podobszarze rewitalizacji Orzełek, grupą docelową są mieszkańcy podobszaru rewitalizacji Obkas

OBSZAR REWITALIZACJI (NR/NAZWA) ⁴⁸	PRZEDSIĘWZIĘCIE (NR/NAZWA) ⁴⁹	PROJEKT (NR/NAZWA)	TYP PROJEKTU ⁵⁰	OPIS PROJEKTU					
				PODMIOT/Y REALIZUJĄCY/E PROJEKT	ZAKRES REALIZOWANYCH ZADAŃ	LOKALIZACJA (MIEJSCE PRZEPROWA- DZENIA DANEGO PROJEKTU)	SZACOWANA WARTOŚĆ PROJEKTU (ZŁ)	PROGNOZOWANE REZULTATY	SPOSÓB OCENY I ZMIERZENIA REZULTATÓW W ODNIESIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
					społecznym. Projekt zakłada reintegrację społeczną w postaci następujących zajęć: warsztaty kulinarne, rękodzielnicze, pogadanki tematyczne. Projekt odbywać się będzie w budynku po byłej szkole podstawowej w Orzełku.			wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby] – 15	z ośrodka pomocy społecznej. Sposób pomiaru: w momencie rozpoczęcia przez uczestnika udziału w projekcie lub w momencie przystąpienia do określonej formy wsparcia w ramach projektu.
3. Podobszar rewitalizacji Kamień Krajeński	1.1 AKTYWIZACJA OSÓB WYKLUCZONYCH SPOŁECZNIE	3. Aktywny senior	S	Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kamieniu Krajeńskim	Projekt skierowany jest osób starszych z podobszaru rewitalizacji Kamień Krajeński, które są zagrożone wykluczeniem społecznym. W ramach projektu przewiduje się organizację zajęć dla 25 osób w wieku poprodukcyjnym (seniorów) – 15 osób z obszaru rewitalizacji, a 10 osób spoza. Zatrudniony zostanie wykwalifikowany animator przygotowany do pracy z seniorami. Prowadzić on będzie zajęcia m. in. z zakresu: kulinariów, umiejętności psychospołecznych, rękodzieła, kultury i rekreacji (cykl wyjazdów tematycznych) oraz sportu. Zajęcia mogłyby się odbywać w okresie letnim w zmodernizowanym parku, który będzie dostosowany do osób starszych.	budynek przy ulicy Sępoleńskiej 6 (docelowo: Dom Dziennego Pobytu)	78 000,00	Wskaźnik rezultatu bezpośredniego: Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu projektu – 1 Wskaźnik produktu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie z obszaru rewitalizacji Kamień Krajeński – 15	Sposób zmierzenia: ewidencja uczestników projektu, listy obecności
3. Podobszar rewitalizacji Kamień Krajeński	1.1 AKTYWIZACJA OSÓB WYKLUCZONYCH SPOŁECZNIE	4. Aktywizacja seniorów poprzez usprawnienie ruchowe	S	Powiat Sępoleński	Celem niniejszego projektu jest udostępnienie części rekreacyjno – edukacyjnej w parku przy DPS dla seniorów z obszaru objętego rewitalizacją. W ramach realizacji projektu zakłada się organizację imprez plenerowych – integracyjnych, międzypokoleniowych, edukacyjno - profilaktycznych dla seniorów. Organizacja fitness dla seniorów skierowana jest nie tylko do osób starszych dbających o dobrą aktywność fizyczną, ale również do osób wymagających rehabilitacji po przebytej chorobie. Realizacja projektu pozwoli na różnorodną aktywizację seniorów podobszaru rewitalizacji Kamień Krajeński: społeczną, integracyjną, edukacyjną, profilaktyczną i zdrowotną. Ilość osób: 100 seniorów (41 seniorów DPS – mieszkańcy DPS są jednocześnie mieszkańcami podobszaru rewitalizacji, gdyż budynek znajduje się w podobszarze rewitalizacji Kamień Krajeński + 9 seniorów mieszkań chronionych + 50 seniorów spoza	Kamień Krajeński, ul. Podgórna 2, budynek DPS oraz teren przy DPS dostosowany w zakresie niezbędnym do realizacji projektu	50 000,00	Wskaźnik rezultatu bezpośredniego: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna z podobszaru rewitalizacji Kamień Krajeński [osoby] – 75 Wskaźnik produktu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie z podobszaru Kamień	Sposób zmierzenia: ewidencja uczestników projektu, listy obecności

OBSZAR REWITALIZACJI (NR/NAZWA) ⁴⁸	PRZEDSIĘWZIĘCIE (NR/NAZWA) ⁴⁹	PROJEKT (NR/NAZWA)	TYP PROJEKTU ⁵⁰	OPIS PROJEKTU					
				PODMIOT/Y REALIZUJĄCY/E PROJEKT	ZAKRES REALIZOWANYCH ZADAŃ	LOKALIZACJA (MIEJSCE PRZEPROWADZENIA DANEGO PROJEKTU)	SZACOWANA WARTOŚĆ PROJEKTU (ZŁ)	PROGNOZOWANE REZULTATY	SPOSÓB OCENY I ZMIERZENIA REZULTATÓW W ODNIESIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
					DPS) W ramach projektu zakłada się, że minimalna liczba osób korzystających z projektu z obszaru rewitalizacji to 75%.			Krajeński [osoby] – 75	
3. Podobszar rewitalizacji Kamień Krajeński	1.1 AKTYWIZACJA OSÓB WYKLUCZONYCH SPOŁECZNIE	5. Czytelnia letnia	S	Miejsko – Gminna Biblioteka Publiczna w Kamieniu	Projekt przewiduje wykorzystanie zagospodarowania parku przy MGOK w Kamieniu Krajeńskim poprzez poszerzenie oferty kulturalnej biblioteki o czytelnię letnią. Przestrzeń, dostępna również dla osób starszych lub niepełnosprawnych pozwoli na miłe spędzenie czasu z książką. Będzie również miejscem spotkań skierowanych do mieszkańców miasta i Gminy, głównie w wieku poprodukcyjnym. Organizowane będą spotkania z pisarzami, poetami, a także z psychologiem, policjantem. Będzie to miejsce przyjazne osobom starszym, gdzie spędzą czas przyjemnie i pożytecznie.	Budynek Miejsko – Gminnej Biblioteki Publicznej oraz park przy MGOK	20 000,00	Wskaźnik rezultatu bezpośredniego: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna z podobszaru rewitalizacji Kamień Krajeński [osoby] – 40 Wskaźnik produktu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie z podobszaru rewitalizacji Kamień Krajeński [osoby] – 40	Sposób zmierzenia: ewidencja uczestników projektu, listy obecności
3. Podobszar rewitalizacji Kamień Krajeński	1.1 AKTYWIZACJA OSÓB WYKLUCZONYCH SPOŁECZNIE	6. Międzypokoleniowa akademia wynalazców	S	Miejsko – Gminny Ośrodek Kultury w Kamieniu Krajeńskim	Na obszarze OR Kamień Krajeński zdiagnozowano problem wysokiego udziału ludności w wieku poprodukcyjnym. Brak oferty aktywizacyjnej skierowanej do tej grupy osób może wpłynąć na pogłębianie się problemu wykluczenia społecznego z powodu wieku. Proponowanym sposobem wsparcia tej grupy jest aktywizacja społeczna poprzez integrację międzypokoleniową. Oferta będzie obejmować zajęcia obejmujące elementy eksperymentu, robotyk oraz nauki klockami lego, spotkania pozwalające na wymianę doświadczeń (np. Kiedyś i dziś). Warsztaty skierowane do dzieci wraz z dziadkami/opiekunami (osoby w wieku poprodukcyjnym). Spotkania zaplanowane są dwa razy w miesiącu, przez okres 6 miesięcy. Czas trwania warsztatów dla jednej grupy to 1,5 h. W ramach projektu przewiduje się również imprezę plenerową na placu przed MGOK, mającą na celu umożliwienie uczestnikom zaprezentowania swoich postępów poprzez pokazy, wykład dla	MGOK, latem w plenerze przed Domem Kultury	20 000,00	Wskaźnik rezultatu bezpośredniego: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna z podobszaru rewitalizacji Kamień Krajeński [osoby] – 20 Wskaźnik produktu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie z podobszaru	Sposób zmierzenia: ewidencja uczestników projektu, listy obecności

OBSZAR REWITALIZACJI (NR/NAZWA) ⁴⁸	PRZEDSIĘWZIĘCIE (NR/NAZWA) ⁴⁹	PROJEKT (NR/NAZWA)	TYP PROJEKTU ⁵⁰	OPIS PROJEKTU					
				PODMIOT/Y REALIZUJĄCY/E PROJEKT	ZAKRES REALIZOWANYCH ZADAŃ	LOKALIZACJA (MIEJSCE PRZEPROWA- DZENIA DANEGO PROJEKTU)	SZACOWANA WARTOŚĆ PROJEKTU (ZŁ)	PROGNOZOWANE REZULTATY	SPOSÓB OCENY I ZMIERZENIA REZULTATÓW W ODNIESIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
					dorosłych pn.: „Klocki lego w edukacji”, ciepły posiłek w ramach zajęć. Zadanie obejmuje grupę 28 osób uczęszczających na warsztaty z czego 20 z OR, oraz 8 spoza obszaru rewitalizacji. W wykładzie udział może wziąć dowolna liczba osób. Celem zadania jest częsty udział rodzin w programie kulturalnym i edukacyjnym wysokiej jakości, dzięki czemu zmniejszone zostaną różnice społeczne wynikające z niedostatecznego dostępu do atrakcyjnej oferty kulturalnej, integracja rodzinna, wspólne spędzanie czasu, poszerzanie kompetencji interpersonalnych.			rewitalizacji Kamień Krajeński [osoby] – 20	

OBSZAR REWITALIZACJI (NR/NAZWA) ⁴⁸	PRZEDSIĘWZIĘCIE (NR/NAZWA) ⁴⁹	PROJEKT (NR/NAZWA)	TYP PROJEKTU ⁵⁰	OPIS PROJEKTU					
				PODMIOT/Y REALIZUJĄCY/E PROJEKT	ZAKRES REALIZOWANYCH ZADAŃ	LOKALIZACJA (MIEJSCE PRZEPROWADZENIA DANEGO PROJEKTU)	SZACOWANA WARTOŚĆ PROJEKTU (ZŁ)	PROGNOZOWANE REZULTATY	SPOSÓB OCENY I ZMIERZENIA REZULTATÓW W ODNIESIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. Podobszar rewitalizacji Orzełek 2. Podobszar rewitalizacji Obkas ⁵²	1.2 AKTYWIZACJA ZAWODOWA MIESZKAŃCÓW	7. „Bądź własnym szefem” – zajęcia aktywizacyjne ukierunkowane na podjęcie działalności gospodarczej oraz aktywizację zawodową podobszaru rewitalizacji Orzełek oraz podobszaru rewitalizacji Obkas	G	Diecezjalne Centrum Integracji Społecznej i Edukacji Ekologicznej	Projekt skierowany jest dla mieszkańców podobszaru rewitalizacji Orzełek oraz podobszaru rewitalizacji Obkas. Projekt będzie realizowany przez Diecezjalne Centrum Integracji Społecznej i Edukacji Ekologicznej i będzie obejmował działania podnoszące kompetencje i/lub dające nowe umiejętności zawodowe i społeczne tj. grupowe warsztaty poradnictwa zawodowego oraz indywidualne wsparcie, kursy i szkolenia zawodowe. Projekt przewiduje także szkolenia dotyczące zasad prowadzenia działalności gospodarczej. W projekcie weźmie udział 20 osób: 15 osób z podobszaru rewitalizacji Obkas i 5 z podobszaru rewitalizacji Orzełek.	budynek po byłej szkole podstawowej w Orzełku (dz.ew. nr 530/1)	150 000,00	Wskaźnik rezultatu bezpośredniego: (wskaźnik RPO i LSR) 1. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu [osoby] – 12 2. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) [osoby] - 8 Wskaźnik produktu: (wskaźnik RPO i LSR) Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby] - 20	Wskaźnik rezultatu bezpośredniego (1) – Źródło pomiaru: zaświadczenie z PUP; dokumenty potwierdzające poszukiwanie pracy u pracodawców, oświadczenie uczestnika, Sposób pomiaru: do 4 tygodni następujących po zakończeniu udziału uczestnika w projekcie. Wskaźnik rezultatu bezpośredniego (2) – Źródło pomiaru: kopie umowy o pracę; um. cywilno-prawnej; dokumenty potwierdzające fakt prowadzenia działalności gosp. (CEIDG) Sposób pomiaru: do 4 tygodni następn. po zakończeniu udziału uczestnika w projekcie Wskaźnik produktu – Źródło pomiaru: umowa z uczestnikiem wraz z zaświadczeniem (oświadczeniem) potwierdzającym status osoby wykluczonej np. z ośrodka pomocy społecznej. Sposób pomiaru: w momencie rozpoczęcia przez uczestnika udziału w projekcie lub w momencie przystąpienia do określonej formy wsparcia w ramach projektu.
CEL REWITALIZACJI: ZWIĘKSZENIE PARTYCYPACJI W ŻYCIU SPOŁECZNYM I ZAWODOWYM MIESZKAŃCÓW OBSZARU REWITALIZACJI									
KIERUNEK DZIAŁAŃ: 2. WSPARCIE WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO									
1. Podobszar rewitalizacji Orzełek 3. Podobszar rewitalizacji Kamień Krajeński	2.1 ZWIĘKSZANIE LICZBY MIEJSC PRZEDSZKOLNYCH ORAZ INNYCH FORM OPIEKI DZIECI W WIEKU PRZEDSZKOLNYM	8. Wspieranie rozwoju przedszkoli w Gminie Kamień Krajeński	S	Gmina Kamień Krajeński / MGZUO	W ramach projektu przewiduje się zwiększenie liczby miejsc przedszkolnych w Kamieniu Krajeńskim o 25 miejsc, szczególnie dla dzieci w wieku 3-5 lat, co jest odzwierciedleniem potrzeb mieszkańców. W okresie przerwy wakacyjnej przedszkola organizowane będzie turnus wyrównujący szansę dla dzieci z różnymi dysfunkcjami, dla dzieci których rodzice mają kłopot z zapewnieniem opieki	Zespół Szkolno-Przedszkolny Szkoły Podstawowej i Przedszkola Samorządowego w Kamieniu Krajeńskim	400 000,00	Wskaźnik rezultatu bezpośredniego: Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu	Sposób zmierzenia: ewidencja uczestników projektu, kopie dokumentów potwierdzające zdobyte kwalifikacje, dane MGZUO / GUS

⁵² realizacja projektu odbywać się będzie na podobszarze rewitalizacji Orzełek, grupą docelową są mieszkańcy obu podobszarów rewitalizacji wyznaczonych na obszarze wiejskim

OBSZAR REWITALIZACJI (NR/NAZWA) ⁴⁸	PRZEDSIĘWZIĘCIE (NR/NAZWA) ⁴⁹	PROJEKT (NR/NAZWA)	TYP PROJEKTU ⁵⁰	OPIS PROJEKTU					
				PODMIOT/Y REALIZUJĄCY/E PROJEKT	ZAKRES REALIZOWANYCH ZADAŃ	LOKALIZACJA (MIEJSCE PRZEPROWA- DZENIA DANEGO PROJEKTU)	SZACOWANA WARTOŚĆ PROJEKTU (ZŁ)	PROGNOZOWANE REZULTATY	SPOSÓB OCENY I ZMIERZENIA REZULTATÓW W ODNIESIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
					<p>w wakacje. Przewiduje się, że w ramach projektu skorzysta piętnaścioro dzieci z obszaru rewitalizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 10 z podobszaru rewitalizacji Kamień Krajeński, - 3 z podobszaru rewitalizacji Orzełek 			<p>[osoby] – 3</p> <p>Wskaźnik produktu: Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie – 25</p> <p>Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie – 3</p> <p>Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych zarezerwowanych dla obszaru rewitalizacji – 13</p>	

OBSZAR REWITALIZACJI (NR/NAZWA) ⁴⁸	PRZEDSIĘWZIĘCIE (NR/NAZWA) ⁴⁹	PROJEKT (NR/NAZWA)	TYP PROJEKTU ⁵⁰	OPIS PROJEKTU					
				PODMIOT/Y REALIZUJĄCY/E PROJEKT	ZAKRES REALIZOWANYCH ZADAŃ	LOKALIZACJA (MIEJSCE PRZEPROWADZENIA DANEGO PROJEKTU)	SZACOWANA WARTOŚĆ PROJEKTU (ZŁ)	PROGNOZOWANE REZULTATY	SPOSÓB OCENY I ZMIERZENIA REZULTATÓW W ODNIESIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. Podobszar rewitalizacji Orzełek 2. Podobszar rewitalizacji Obkas	2.1 ZWIĘKSZANIE LICZBY MIEJSC PRZEDSZKOLNYCH ORAZ INNYCH FORM OPIEKI DZIECI W WIEKU PRZEDSZKOLNYM	9. Klub Malucha w Orzełku	S	Diecezjalne Centrum Integracji Społecznej i Edukacji Ekologicznej w Orzełku	Projekt zakłada wyrównanie szans rozwoju dzieci nieobjętych wychowaniem przedszkolnym w formie cyklicznych zajęć. Częstotliwość będzie uzależniona od innych projektów zawartych w programie ukierunkowanych na aktywizację społeczno-zawodową mieszkańców podobszaru rewitalizacji Orzełek oraz Obkas. "Przechowalnia Maluszków" zapewni dzieciom opiekę na czas uczestnictwa rodziców w formach aktywizacji. Projekt ma za zadanie wyrównanie szans, a nie stworzenie miejsc przedszkolnych. Nie da się objąć wszystkich dzieci opieką przedszkolną, a dzięki projektowi dzieci nie uczęszczające do przedszkola będą miały lepszy start na początku edukacji. Poza tym możliwość pozostawienia dziecka pod opieką „klubu” umożliwi zintensyfikowanie działań mających na celu poszukiwanie pracy, a co za tym idzie pośrednio przyczyni się do zmniejszenia odsetka osób korzystających z pomocy społecznej. W projekcie będzie uczestniczyć pięcioro dzieci z podobszaru rewitalizacji Orzełek i pięcioro dzieci z podobszaru rewitalizacji Obkas.	budynek po byłej szkole podstawowej w Orzełku (dz.ew. nr 530/1)	50 000,00	Wskaźnik rezultatu bezpośredniego: (wskaźnik RPO i LSR) Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna [osoby] – 10 Wskaźnik produktu: (wskaźnik RPO i LSR) Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby] – 10	Sposób zmiernia: ewidencja uczestników projektu, dane DCISiEE
CEL REWITALIZACJI: ZWIĘKSZENIE PARTYCYPACJI W ŻYCIU SPOŁECZNYM I ZAWODOWYM MIESZKAŃCÓW OBSZARU REWITALIZACJI									
KIERUNEK DZIAŁAŃ: 3. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SŁUŻĄCEJ ROZWOJOWI SPOŁECZNEMU									
1. Podobszar rewitalizacji Orzełek ⁵³	3.1 ADAPTACJA BUDYNKÓW, KTÓRYCH OBECNY STAN UNIEMOŻLIWIA ICH WYKORZYSTANIE DO CELÓW ROZWOJU SPOŁECZNEGO	10. Dostosowanie obiektu po byłej szkole podstawowej w Orzełku na potrzeby Diecezjalnego Centrum Integracji Społecznej i Edukacji Ekologicznej	T	Diecezja Pelplińska	Projekt zakłada dostosowanie budynku po byłej szkole podstawowej w Orzełku poprzez jego przebudowę oraz nadbudowę wraz ze zmianą sposobu użytkowania do potrzeb Diecezjalnego Centrum Integracji Społecznej i Edukacji Ekologicznej, a także niezbędne wyposażenie obiektu. Realizacja tego projektu jest niezbędna z punktu widzenia realizacji innych projektów na obszarze rewitalizacji.	Orzełek, dz. ew. nr 530/1	800 000,00	Wskaźnik rezultatu bezpośredniego: (wskaźnik RPO i LSR) Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów – 60 Wskaźnik produktu: (wskaźnik RPO i LSR) Liczba wspartych	Sposób zmiernia: protokoły odbioru robót budowlanych, dane DCISiEE

⁵³ z obiektu korzystać będą mieszkańcy obu podobszarów rewitalizacji wyznaczonych na obszarze wiejskim

OBSZAR REWITALIZACJI (NR/NAZWA) ⁴⁸	PRZEDSIĘWZIĘCIE (NR/NAZWA) ⁴⁹	PROJEKT (NR/NAZWA)	TYP PROJEKTU ⁵⁰	OPIS PROJEKTU					
				PODMIOT/Y REALIZUJĄCY/E PROJEKT	ZAKRES REALIZOWANYCH ZADAŃ	LOKALIZACJA (MIEJSCE PRZEPROWA- DZENIA DANEGO PROJEKTU)	SZACOWANA WARTOŚĆ PROJEKTU (ZŁ)	PROGNOZOWANE REZULTATY	SPOSÓB OCENY I ZMIERZENIA REZULTATÓW W ODNIESIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
								obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 1	
3. Podobszar rewitalizacji Kamień Krajeński	3.1 ADAPTACJA BUDYNKÓW, KTÓRYCH OBECNY STAN UNIEMOŻLIWIA ICH WYKORZYSTANIE DO CELÓW ROZWOJU SPOŁECZNEGO	11. Zmiana na lepsze – utworzenie Domu Dziennego Pobytu	T	Gmina Kamień Krajeński	<p>Potrzeba stworzenia nowego miejsca dla Domu Dziennego Pobytu wynika z problemu starzejącego się społeczeństwa na obszarze miejskim objętym rewitalizacją. Kiedy piątro budynku przy ul. Sępoleńskiej 6 zostanie przystosowane na Dom Dziennego Pobytu będzie można poszerzyć ofertę dla większej ilości seniorów (obecny Dom Dziennego Pobytu mieści maksymalnie 15 osób). Nowe miejsce, w którym prowadzony będzie Dom Dziennego Pobytu pomieści 25 osób (będą to podopieczni stali), a w przypadku organizacji imprez okolicznościowych przez członków Domu Dziennego Pobytu na placu przed budynkiem, udział będzie mogło wziąć więcej seniorów. Seniorzy ci nie będą stałymi członkami Domu Dziennego Pobytu, a jedynie członkami wspierającymi. W budynku przy ul. Sępoleńskiej 6 będzie możliwość realizacji projektu „Aktywny senior”.</p> <p>Dom Dziennego Pobytu będzie miejscem przyjaznym dla seniorów, będących niejednokrotnie w trudnej sytuacji życiowej, samotnych, chorych, niepełnosprawnych, wymagających wsparcia, a co najważniejsze stworzy im możliwość przebywania wśród innych ludzi i zniweluje poczucie osamotnienia. W Domu Dziennego Pobytu pracować będzie animator, którego rolą będzie dbanie o zagospodarowanie czasu wolnego seniorów (m. in. organizowanie zajęć manualnych, ruchowych, integracyjnych, kulturalnych i rekreacyjnych). Dom Dziennego Pobytu czynny będzie od poniedziałku do piątku w godzinach od 7:30 do 15:30. Realizacja projektu jest niezbędna do realizacji projektu społecznego.</p> <p>W ramach projektu przewiduje się remont I piętra budynku przy ulicy Sępoleńskiej 6 w celu przystosowania go do Domu Dziennego Pobytu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - likwidacja barier architektonicznych, - zamontowanie zewnętrznej windy dla niepełnosprawnych, - generalny remont wszystkich pomieszczeń (otynkowanie ścian, wstawienie stolarki drzwiowej, zrobienie podłóg), - zakup niezbędnych sprzętów i wyposażenia, podłączenie mediów). 	Kamień Krajeński, dz. ew. nr 190	300 000,00	<p>Wskaźnik rezultatu bezpośredniego: Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów ogółem – 25 Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów z podobszaru rewitalizacji – 15 Liczba nowoutworzonych usług na obszarze rewitalizowanym – 1</p> <p>Wskaźnik produktu: Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach - 1 Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją – 0,17 ha</p>	Sposób zmierzenia: protokoły odbioru robót budowlanych, dane MGOPS

OBSZAR REWITALIZACJI (NR/NAZWA) ⁴⁸	PRZEDSIĘWZIĘCIE (NR/NAZWA) ⁴⁹	PROJEKT (NR/NAZWA)	TYP PROJEKTU ⁵⁰	OPIS PROJEKTU					
				PODMIOT/Y REALIZUJĄCY/E PROJEKT	ZAKRES REALIZOWANYCH ZADAŃ	LOKALIZACJA (MIEJSCE PRZEPROWA- DZENIA DANEGO PROJEKTU)	SZACOWANA WARTOŚĆ PROJEKTU (ZŁ)	PROGNOZOWANE REZULTATY	SPOSÓB OCENY I ZMIERZENIA REZULTATÓW W ODNIESIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
CEL REWITALIZACJI: ZWIĘKSZENIE PARTYCYPACJI W ŻYCIU SPOŁECZNYM I ZAWODOWYM MIESZKAŃCÓW OBSZARU REWITALIZACJI									
KIERUNEK DZIAŁAŃ: 3. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SŁUŻĄCEJ ROZWOJOWI SPOŁECZNEMU									
3. Podobszar rewitalizacji Kamień Krajeński	3.2 PRZYSTOSOWANIE BUDYNKÓW I PRZESTRZENI W ZAKRESIE NIEZBĘDNYM DO REALIZACJI PROJEKTÓW SPOŁECZNYCH	12. Zagospodarowanie zdegradowanego terenu wokół budynku DPS	T	Powiat Sępoleński	<p>Teren wokół budynku wyłożony jest kamieniem i częściowo zniszczoną kostką brukową. Taka forma nawierzchni jest bardzo nierówna, co zagraża bezpieczeństwu seniorów, poruszających się o własnych siłach, przy lasce, o kuli i na wózkach inwalidzkich.</p> <p>Celem projektu jest zagospodarowanie placu wokół budynku DPS - ułożenie kostki brukowej (umożliwienie bezpiecznego przemieszczania się osobom starszym i niepełnosprawnym).</p> <p>- Zagospodarowanie terenów zielonych wokół budynków – trwale nasadzenie drzew i krzewów i utworzenie strefy rekreacyjnej dla seniorów, siłowni plenerowej przeznaczonej do użytku dla seniorów o różnym stopniu sprawności.</p> <p>Będzie przede wszystkim bezpieczny dla mięśni i stawów osób starszych z zastosowaniem nowoczesnych urządzeń fitness na zewnątrz. Senior korzystając z nowoczesnego sprzętu rekreacyjnego będzie wzmacniał ciało, co będzie sprzyjające podnoszeniu jego kondycji fizycznej.</p> <p>Samodzielnie prowadzony fitness dla osób starszych będzie skupiał się wokół ćwiczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozciągających – za pomocą sprzętu: do rozciągania, drążki, pompki, - wzmacniających mięśnie – za pomocą sprzętu: talerze, skoki, koordynatory niskie i wysokie, podwójne ławeczki z rowerkiem i z platformą, - zachowujących równowagę i balans całego ciała – za pomocą sprzętu: specjalne ścieżki, twistery i schody. <p>Projekt jest niezbędny do realizacji projektu społecznego pt. " Aktywizacja seniorów poprzez usprawnienie ruchowe".</p>	Kamień Krajeński, dz. ew. nr 548/4	100 000,00	<p>Wskaźnik rezultatu bezpośredniego: Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów z podobszaru rewitalizacji Kamień Krajeński – 75</p> <p>Wskaźnik produktu: Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich – 1 Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją – 1,60 ha</p>	Sposób zmiernia: protokoły odbioru robót budowlanych, dane DPS

OBSZAR REWITALIZACJI (NR/NAZWA) ⁴⁸	PRZEDSIĘWZIĘCIE (NR/NAZWA) ⁴⁹	PROJEKT (NR/NAZWA)	TYP PROJEKTU ⁵⁰	OPIS PROJEKTU					
				PODMIOT/Y REALIZUJĄCY/E PROJEKT	ZAKRES REALIZOWANYCH ZADAŃ	LOKALIZACJA (MIEJSCE PRZEPROWA- DZENIA DANEGO PROJEKTU)	SZACOWANA WARTOŚĆ PROJEKTU (ZŁ)	PROGNOZOWANE REZULTATY	SPOSÓB OCENY I ZMIERZENIA REZULTATÓW W ODNIESIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3. Podobszar rewitalizacji Kamień Krajeński	3.2 PRZYSTOSOWANIE BUDYNKÓW I PRZESTRZENI W ZAKRESIE NIEZBĘDNYM DO REALIZACJI PROJEKTÓW SPOŁECZNYCH	13. Modernizacja parku przy ul. Sępoleńskiej w Kamieniu Krajeńskim w zakresie niezbędnym do realizacji celów rozwoju społecznego	T	Gmina Kamień Krajeński	<p>Obecny stan techniczny infrastruktury parku ogranicza wykorzystanie tej przestrzeni dla celów rozwoju społecznego. Nierówna nawierzchnia, niewystarczające oświetlenie, brak placu do zajęć plenerowych, dziki parking uniemożliwiają lub zniechęcają do korzystania z tej przestrzeni.</p> <p>Celem projektu jest dostosowanie istniejącej infrastruktury do potrzeb rozwoju społecznego. Należy zaadaptować przestrzeń parku do realizacji licznych inicjatyw aktywizujących mieszkańców OR:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Projekt społeczny „Czytelnia letnia”, - Międzypokoleniowa akademia wynalazców, - Projekt społeczny „Aktywny senior” <p>Przewiduje się w ramach projektu</p> <p>Zakres rzeczowy projektu obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - utworzenie miejsc do realizacji projektów społecznych - dostosowanie terenu do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych (likwidacja barier architektonicznych); - montaż elementów małej architektury, - budowa oświetlenia parkowego. 	Kamień Krajeński, dz. ew. nr 1071/2, 1071/8, 189, 1071/9, 1071/1	600 000,00	<p>Wskaźnik rezultatu bezpśredniego: Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów z podobszaru rewitalizacji Kamień Krajeński – 75</p> <p>Wskaźnik produktu: Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich – 1</p> <p>Liczba nowoutworzonych usług na obszarze rewitalizowanym - 3</p> <p>Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją – 1,63 ha</p>	Sposób zmierzenia: protokoły odbioru robót budowlanych, dane Urzędu Miejskiego

Źródło: opracowanie własne

8.2. Uzupełniające (pozostałe) przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Tabela 21. Uzupełniające (pozostałe) przedsięwzięcia rewitalizacyjne

OBSZAR REWITALIZACJI (NR/NAZWA) ⁵⁴	LP.	TYP PRZEDSIĘWZIĘCIA ⁵⁵	UZUPEŁNIAJĄCE PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE
1	2	3	4
-	CEL REWITALIZACJI: ZWIĘKSZENIE PARTYCYPACJI W ŻYCIU SPOŁECZNYM I ZAWODOWYM MIESZKAŃCÓW OBSZARU REWITALIZACJI		
-	KIERUNEK DZIAŁAŃ: 3. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SŁUŻĄCEJ ROZWOJOWI SPOŁECZNEMU		
1 podobszar rewitalizacji Orzełek	1	T	Zagospodarowanie terenu wokół dawnego budynku dydaktycznego na potrzeby lokalnej społeczności (Orzełek, dz. ew. nr 530/1) - budowa wiaty rekreacyjnej, sceny oraz amfiteatru. Modernizacja zaplecza budynku na rzecz działalności Diecezjalnego Centrum Integracji Społecznej i Edukacji Ekologicznej ma na celu utworzenie atrakcyjnej infrastruktury społecznej. Przedsięwzięcie ma na celu stworzenie ogólnodostępnej infrastruktury społecznej, której brakuje na obszarze rewitalizacji, szczególnie dla rodzin z dziećmi zależnych od pomocy społecznej i osób starszych, celem wsparcia ich aktywizacji i integracji zaplanowanej w projektach głównych.
2 podobszar rewitalizacji Obkas	2	T	Zagospodarowanie terenu przy placu zabaw w sołectwie Obkas (bloki po byłym PGR) dla celów rozwoju społecznego. Przedsięwzięcie ma na celu stworzenie ogólnodostępnej infrastruktury społecznej, której brakuje na obszarze rewitalizacji, szczególnie dla rodzin z dziećmi zależnych od pomocy społecznej i osób starszych, celem wsparcia ich aktywizacji i integracji zaplanowanej w projektach głównych.
2 podobszar rewitalizacji Obkas	3	T	Zagospodarowanie terenu przy placu zabaw w sołectwie Obkas (wieś) dla celów rozwoju społecznego. Przedsięwzięcie ma na celu stworzenie ogólnodostępnej infrastruktury społecznej, której brakuje na obszarze rewitalizacji, szczególnie dla rodzin z dziećmi zależnych od pomocy społecznej i osób starszych, celem wsparcia ich aktywizacji i integracji zaplanowanej w projektach głównych.

Źródło: opracowanie własne

⁵⁴ 1 – podobszar rewitalizacji Orzełek, 2 – podobszar rewitalizacji Obkas, 3 – podobszar rewitalizacji Kamień Krajeński

⁵⁵ S – społeczny, G – gospodarczy, T - techniczny

IX. Opis powiązań PR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

9.1. Opis powiązań lokalnego programu rewitalizacji z dokumentami na szczeblu ponadlokalnym

9.1.1. Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 Plan modernizacji 2020+

Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 zakłada 4 priorytety rozwoju województwa wynikające z misji rozwoju (Kujawsko-Pomorskie – człowiek, rodzina, społeczeństwo), i są to:

- konkurencyjna gospodarka,
- modernizacja przestrzeni wsi i miast,
- silna metropolia,
- nowoczesne społeczeństwo.

Z powyższych priorytetów najbardziej w założenia celu rewitalizacji niniejszego Programu wpisuje się nowoczesne społeczeństwo i modernizacja wsi i miast. Nowoczesne społeczeństwo posiada bezpośrednie odniesienie do kwestii ożywienia społecznego obszaru rewitalizacji Gminy Kamień Krajeński. W Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Kamień Krajeński jest poruszone w kontekście aktywizacji i integracji społecznej mieszkańców. Ma to prowadzić do poprawy sytuacji społecznej mieszkańców i budować spójną, aktywną i współpracującą społeczność lokalną.

Priorytet odnoszący się do modernizacji przestrzeni wsi i miast ma swoje odniesienie w przedstawionych w programie projektach infrastrukturalnych mających na celu rozwój infrastruktury społecznej, która jest również istotna z punktu widzenia realizacji projektów społecznych w Programie.

W związku z powyższym założenia LPR wpisują się w misję rozwoju i priorytety rozwoju Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego.

9.1.2. Strategia Obszaru Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Powiatu Sępoleńskiego

SORS-G PS stanowi instrument umożliwiający podjęcie wspólnych działań na rzecz rozwiązywania problemów społeczno-gospodarczych ORSG Powiatu Sępoleńskiego. Ponadto Strategia uwzględnia różne źródła finansowania, a w odniesieniu do przedsięwzięć realizowanych w ramach alokacji dla polityki terytorialnej w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020, uwzględnia zarówno inwestycje z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, jak i Europejskiego Funduszu Społecznego.

Określona na podstawie diagnozy oraz analizy potrzeb inwestycyjnych i społecznych jak cel nadrzędny stawia zwiększanie dochodów i podnoszenie standardu życia mieszkańców poprzez cele główne:

1. Tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości,
2. Podnoszenie jakości edukacji na wszystkich poziomach kształcenia,

3. Rozwój i poprawa jakości infrastruktury technicznej,
4. Poprawa jakości świadczonych usług publicznych,
5. Wykorzystanie potencjału walorów przyrodniczych i kulturowych.

PR realizuje wiele wymienionych celów. W ramach „tworzenia warunków do rozwoju przedsiębiorczości” przygotowano projekt „Bądź własnym szefem”. W ramach drugiego celu np. Klub Malucha w Orzełku, w ramach 4. celu przygotowano szereg działań wspierających – skierowanych dla osób starszych, a w ramach „Wykorzystania potencjału walorów przyrodniczych i kulturowych” zaplanowano np. poprawę stanu technicznego obiektów kultury.

Z całą stanowczością można powiedzieć, że Program Rewitalizacji dla Gminy Kamień Krajeński jest zgodny i spójny z SORS-G PP.

9.2. Opis powiązań lokalnego programu rewitalizacji z dokumentami na szczeblu lokalnym

9.2.1. Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność na lata 2016 – 2023

Stowarzyszenie „NASZA KRAJNA”, które swoim działaniem obejmuje teren powiatu sępoleńskiego, tj. gminy Kamień Krajeński, Sępólno Krajeńskie, Sośno oraz Więcbork jako główne cele i zadania wyznaczyła m.in:

1. aktywizowanie lokalnej społeczności,
2. mobilizowanie społeczności lokalnej do wzięcia udziału w procesie zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich położonych na obszarze działania Stowarzyszenia,
3. przeciwdziałanie ubóstwu, wykluczeniu społecznemu i patologiom społecznym oraz
4. podejmowanie inicjatyw i działań dla rozwoju obszaru działania Stowarzyszenia, mających na celu np. działalność wspomagającą rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości czy działalność na rzecz dzieci i młodzieży.

STRATEGIA ROZWOJU LOKALNEGO KIEROWANEGO PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ (LSR) - Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenie NASZA KRAJNA 2016 – 2023 jako misję określiła tworzenie warunków rozwoju gospodarczego oraz dążenia do poprawy jakości życia i aktywizacji społeczności lokalnej. Misja ta realizowana ma być poprzez dwa cele:

1. Zwiększenie atrakcyjności lokalnego rynku pracy (wraz z celem szczegółowym: Rozwój przedsiębiorczości oraz wzrost aktywności zawodowej mieszkańców obszaru),
2. Rozwój lokalnych inicjatyw na rzecz budowania kapitału społecznego (wraz z celem szczegółowym: Pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców).

Oba cele również celnie wpisują się w niniejszy Program. Dla przykładu, ukierunkowany na tworzenie nowych miejsc pracy poprzez wsparcie inwestycyjne na tworzenie i rozwój lokalnych firm cel pierwszy realizowany będzie poprzez projekt gospodarczy, a cel drugi realizowany poprzez dwa przedsięwzięcia: „obszar LGD NASZA KRAJNA aktywny kulturalnie i społecznie” oraz „rozwój lokalnej infrastruktury” ma swoje odbicie w programach społecznych (np. Aktywny senior) i infrastrukturalnych (np. Rewitalizacja obiektu po byłej szkole podstawowej w Orzełku na potrzeby Diecezjalnego Centrum Integracji Społecznej i Edukacji Ekologicznej).

Z niniejszej strategii realizowane będą następujące wskaźniki LSR:

1. liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu,
2. liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących (łącznie z pracującymi na własny rachunek) po opuszczeniu programu
3. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna,
4. liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów.

9.2.2. Strategia rozwoju Gminy Kamień Krajeński

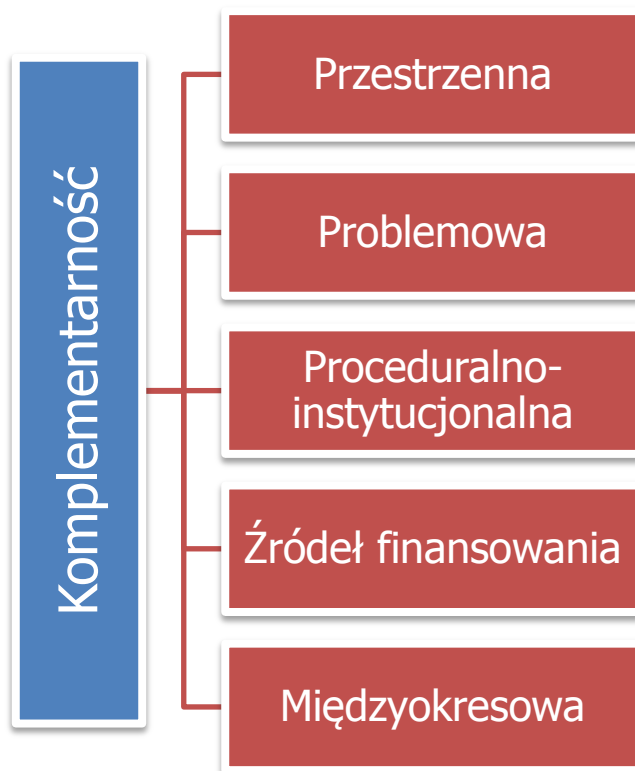
W przyjętej uchwałą Nr XVI/116/08 Rady Miejskiej w Kamieniu Krajeńskim z dnia 30 czerwca 2008 r. Strategii rozwoju Gminy Kamień Krajeński nie wyznaczono terminu (horyzontu) realizacji zapisanych w strategii: wizji, a także poszczególnych celów i kierunków rozwoju, ale wizję rozwoju dostosowano do wtedy obowiązującego w polityce regionalnej okresu programowania - obejmującego lata 2007-2013. Można więc powiedzieć, że Strategia w dużej mierze jest zdezaktualizowana.

Niemniej jednak wyartykułowana w niej wizja rozwoju Gminy Kamień Krajeński, tj. zapewnienie mieszkańcom możliwie wysokich standardów życia – realizujących aspiracje mieszkańców i władz, która według założeń ma się odbywać poprzez np. stwarzanie warunków do rozwoju gospodarczego – mającego na celu tworzenie miejsc pracy na terenie gminy, ograniczanie sfery bezrobocia i ubóstwa społecznego oraz prawidłową realizację zadań własnych samorządu gminnego – zwłaszcza zadań w zakresie dostępu i jakości infrastruktury społecznej i technicznej (np. zadania związane z edukacją) również będzie realizowana poprzez katalog projektów społecznych, gospodarczych i technicznych, a więc PR jest z nią spójny.

X. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym PR

W niniejszym rozdziale przedstawiono mechanizmy integrowania działań rewitalizacyjnych, których celem jest wyjście z sytuacji kryzysowej obszarów zdegradowanych. Wszystkie przedsięwzięcia i wynikające z nich projekty są zgodne z cechami charakteryzującymi właściwie wykonany program rewitalizacji przedstawiony w „Zasadach Programowania...”. W następnych podrozdziałach opisano mechanizmy zapewniania komplementarności Programu.

Zachowanie komplementarności projektów rewitalizacyjnych w różnych wymiarach jest koniecznym wymogiem dla wspierania projektów w ramach RPO WK-P. Poszczególne wymiary zostały przedstawione na **Rycinie 33**.

Ryc. 33. Wymiary komplementarności projektów rewitalizacyjnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 - 2020”

10.1. Komplementarność przestrzenna

Komplementarność przestrzenna PR zostanie zachowana na dwóch płaszczyznach. Pierwszą było określenie obszaru rewitalizacji, który zgodnie z obowiązującymi wymogami nie może obejmować obszaru większego niż 20% powierzchni gminy. Zasada ta została zachowana, ponieważ wyznaczony obszar rewitalizacji zajmuje powierzchnię 469 ha, co stanowi 2,87% powierzchni Gminy.

Drugą płaszczyzną komplementarności przestrzennej PR było skoncentrowanie poszczególnych projektów rewitalizacyjnych na rewitalizowanym obszarze, co pozwoli na dostateczne ich wyjście ze stanu kryzysowego. Dodatkowo, należy nadmienić, że część projektów społecznych realizowana będzie w jednym budynku (np. zrewitalizowany obiektu po byłej szkole podstawowej w Orzełku na potrzeby Diecezjalnego Centrum Integracji Społecznej i Edukacji Ekologicznej).

Wszelkie projekty związane z rozwojem infrastruktury dla celów rozwoju społecznego odbywać się będą w granicach obszaru rewitalizacji i nie przewiduje się działań infrastrukturalnych poza obszarem rewitalizacji.

Należy również nadmienić, iż zaplanowana interwencja nie będzie powodowała negatywnych zmian w pozostałych częściach Gminy, gdyż z usług (np. Dziennego Domu Pobytu) korzystać będą mogły osoby także spoza obszaru rewitalizacji, a więc interwencja jest korzystna dla ogółu mieszkańców Gminy.

10.2. Komplementarność problemowa

Zachowanie komplementarności problemowej niniejszego PR również można rozpatrywać na kilku płaszczyznach.

Etapem wstępnego doboru wskaźników służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w Gminie była uproszczona diagnoza. Na jej podstawie ustalono, które problemy natury społecznej i pozaspółecznej dotyczą Gminy. Na etapie uproszczonej diagnozy zdiagnozowano następujące problemy:

- starzenie się społeczeństwa na obszarze miejskim Gminy,
- niski udział w wieku przedszkolnym uczęszczających do przedszkola,
- niski poziom samowystarczalności ekonomicznej mieszkańców Gminy,
- niski poziom przedsiębiorczości.

Warto w tym miejscu wspomnieć jeszcze o tym, iż zarówno cały obszar miejski jak i cały obszar miejski zbadano jednakowym zestawem wskaźników, aby wskazać te sołectwa czy jednostki, które charakteryzują się faktyczną i obiektywnie ocenioną koncentracją negatywnych zjawisk.

Komplementarność problemową należy również rozpatrywać w tym, iż zaplanowana interwencja została zaplanowana w oparciu o zdiagnozowane problemy obszaru rewitalizacji, tzn. zakłada wyeliminowanie lub ograniczenie negatywnych zjawisk na rewitalizowanym obszarze i jest odpowiedzią na nie.

Powiązanie problemowe można również zauważyć również w samych projektach rewitalizacyjnych, które są „projektami zintegrowanymi”. Przytoczyć można tu przykład zakładający realizację projektów społeczno-gospodarczych skierowanych dla podobszarów rewitalizacji wyznaczonych dla obszaru wiejskiego Gminy Kamień Krajeński w zrewitalizowanym budynku po byłej szkole podstawowej w Orzełku. Do realizacji projektów jest bowiem niezbędna odpowiednia infrastruktura, a tą zapewni przystosowany do tego budynek. Podobnie jest w przypadku projektu „Aktywny Senior”. Do jego realizacji jest niezbędne przeprowadzenie remontu I piętra budynku przy ulicy Sępoleńskiej 6 w celu przystosowania go do Domu Dziennego Pobytu. Zintegrowanie projektów zostało oznaczone w **Tabela 24**, ale dla pełnej czytelności w **Tabeli 22** przedstawiono na czym polega zintegrowanie projektów.

Tabela 22. Powiązania projektów głównych

Projekt 1	Projekt 2	Powiązanie
1. Klub młodzieżowy w Orzełku	10. Dostosowanie obiektu po byłej szkole podstawowej w Orzełku na potrzeby Diecezjalnego Centrum Integracji Społecznej i Edukacji Ekologicznej	Projekty 1, 2 i 9 ukierunkowane są na animację lokalną mieszkańców spowodowaną wykluczeniem społecznym, natomiast projekt 7 ukierunkowany jest na aktywizację zawodową mieszkańców. Budynek po byłej szkole podstawowej jest w chwili obecnej całkowicie niewykorzystany i niezbędne jest przeprowadzenie działań modernizacyjnych, które przystosują go na potrzeby Diecezjalnego Centrum Integracji Społecznej i Edukacji Ekologicznej. Bez przystosowania, realizacja projektów 1, 2, 7 i 9 nie będzie możliwa.
2. „Dla Babci, dziadka i wnuka gratka” – reintegracja osób starszych i niepełnosprawnych podobszaru rewitalizacji Orzełek		
7. „Bądź własnym szefem” – zajęcia aktywizacyjne ukierunkowane na podjęcie działalności gospodarczej oraz aktywizację zawodową podobszaru rewitalizacji Orzełek oraz podobszaru rewitalizacji Obkas		
9. Klub Malucha w Orzełku		
3. Aktywny Senior	11. Zmiana na lepsze utworzenie Domu Dziennego Pobytu	Projekt 3 ukierunkowany jest animację lokalną osób starszych. Realizacja projektu uzależniona jest realizacji projektu technicznego, tzn. przystosowania budynku do pełnienia takiej funkcji.
	13. Modernizacja parku przy ul. Sępoleńskiej w Kamieniu Krajeńskim w zakresie niezbędnym do realizacji celów rozwoju społecznego	Zajęcia w ramach projektu Aktywny Senior mogłyby się odbywać w przystosowanej do osób starszych strefie aktywności. W chwili obecnej brak jest takiego zagospodarowania
4. Aktywizacja seniorów poprzez usprawnienie ruchowe	12. Zagospodarowanie zdegradowanego terenu wokół budynku DPS	W ramach projektu społecznego nr 4 zakłada się różnorodną aktywizację seniorów (społeczną, integracyjną, zdrowotną). Należy jednak wcześniej, odpowiednio przygotować obszar wokół DPS, aby mogły się tam odbywać różne formy aktywności w ramach realizacji projektu społecznego.
5. Czytelnia letnia	13. Modernizacja parku przy ul. Sępoleńskiej w Kamieniu Krajeńskim w zakresie niezbędnym do realizacji celów rozwoju społecznego	W ramach projektu społecznego zamierza się poszerzyć ofertę Biblioteki poprzez uruchomienie tzw. czytelni letniej, która będzie w okresie wiosenno-letnim miejscem realizacji projektu społecznego.
6. Międzypokoleniowa akademia wynalazców	13. Modernizacja parku przy ul. Sępoleńskiej w Kamieniu Krajeńskim w zakresie niezbędnym do realizacji celów rozwoju społecznego	Zajęcia w ramach działalności realizacji projektu społecznego mają odbywać także w przystosowanym do tego miejscu w parku przy ulicy Sępoleńskiej.

Źródło: opracowanie własne

10.3. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna polega na wypracowaniu odpowiedniego systemu zarządzania i oceny PR. W ramach realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamień Krajeński utworzono system, który zapewnia aktywny udział wszystkich interesariuszy.

Głównym podmiotem odpowiedzialnym za realizację programu rewitalizacji jest Gmina Kamień Krajeński, która wspólnie z pozostałymi interesariuszami rewitalizacji będzie prowadziła proces rewitalizacji na danym obszarze. System zarządzania został opisany szczegółowo w rozdziale **XIII. System zarządzania realizacją programu rewitalizacji**.

10.4. Komplementarność źródeł finansowania

Komplementarność źródeł finansowania została zachowana we wszystkich przedsięwzięciach, co oznacza, że w kontekście polityki spójności 2014-2020 projekty opierają się na konieczności umiejętnego uzupełniania i łączenia wsparcia ze środków EFRR i EFS z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania.

Projekty zakładają różne źródła finansowania, w tym: środki własne podmiotów realizujących dane zadania. Wszystkie źródła finansowania wzajemnie się uzupełniają celem uzyskania korzystnych efektów rewitalizacji. Projekty rewitalizacyjne mogą zostać dofinansowane z różnych źródeł, także krajowych, które wskazano w projektach.

Dokładne wskazanie źródeł finansowania i szacunkowa wielkość została przedstawiona w rozdziale **XII. Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych**.

10.5. Komplementarność międzyokresowa

Zachowanie komplementarności międzyokresowej było możliwe dzięki kontynuacji projektów o charakterze społecznym i infrastrukturalnym zrealizowanych lub będących w trakcie realizacji na obszarze Gminy Kamień Krajeński – w tym na obszarze rewitalizacji. Dane działania są komplementarne z zaplanowanymi projektami i przedsięwzięciami ujętymi w PR, ponieważ zakładały bądź zakładają rozwój społeczny rewitalizowanych obszarów oraz poprawę infrastruktury dla celów rozwoju społecznego.

Tabela 23 przedstawia zrealizowane projekty o charakterze rewitalizacyjnym na terenie Miasta Gminy Kamień Krajeński.

Tabela 23. Wykaz projektów zrealizowanych i w trakcie realizacji

Podmiot realizujący	Nr	Tytuł projektu	Źródło dofinansowania	Lata realizacji
Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Kamieniu Krajeńskim	1	Projekt "Aktywni po zdrowie"	Fundacja Lokalna Grupa Działania – Naszyjnik Północy Debrzno, środki własne	czerwiec – wrzesień 2017
	2	Projekt "Działajmy razem"	Fundacja Lokalna Grupa Działania – Naszyjnik Północy środki własne	lipiec - wrzesień 2016
	3	Projekt pn. „Artystyczne dusze w gminie Kamień Krajeński”	Fundacja Lokalna Grupa Działania – Naszyjnik Północy Debrzno środki własne	czerwiec-październik 2015
	4	Działajmy Lokalnie w Gminie Kamień Krajeński	Dom Kultury +Inicjatywy Lokalne NCK Warszawa - całość	I etap: luty-kwiecień 2018 II etap: lipiec-wrzesień 2018
	5	Z Ekonomią za pan brat	Fundacja Banku Zachodniego WBK SA im. Stefana Bryły Warszawa środki własne	marzec-czerwiec 2018
Gmina Kamień Krajeński	6	Kamieńska Przystrzeń Rekreacyjna - rozbudowa, przebudowa, wyposażenie oraz zagospodarowanie terenu wokół budynku zaplecza obsługi plaży nad jeziorem Mochel w Kamieniu Krajeńskim <i>(amfiteatr – główne miejsce letnich imprez kulturalnych)</i>	PROW 2007-2013	2012-2014
	7	Rewitalizacja miejscowości Kamień Krajeński poprzez remont budynku Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury <i>(w zakresie termomodernizacji i elewacji)</i>	PO RYBY 2007-2013	2012-2013
	8	Budowa placu zabaw z bezpieczną nawierzchnią dla najmłodszych dzieci przy ulicy Sępoleńskiej w Kamieniu Krajeńskim	PROW 2007-2013	2012-2014

Podmiot realizujący	Nr	Tytuł projektu	Źródło dofinansowania	Lata realizacji
Gmina Kamień Krajeński/MGZUO/ Zespół Szkolno-Przedszkolny Szkoły Podstawowej i Przedszkola Samorządowego	9	Dajmy szansę maluchom <i>(145 dzieci z gminy Kamień Krajeński, 2 nowe oddziały przedszkolne Zespołu Szkolno-Przedszkolnego Szkoły Podstawowej i Przedszkola Samorządowego im. I Armii Wojska Polskiego w Kamieniu Krajeńskim w Dąbrówce i w Płociczu)</i>	Europejski Fundusz Społeczny POKL.9.1.1	2013-2015
	10	Kariera poprzez edukację <i>(130 uczniów Publicznego Gimnazjum im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Kamieniu Krajeńskim)</i>	Europejski Fundusz Społeczny POKL.9.1.2	2014-2015
Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Kamieniu Krajeńskim	11	Projekt „Multimedialne Centrum Informacji w Miejsko-Gminnej Bibliotece Publicznej”	Fundacja Lokalna Grupa Działania „Naszyjnik Północy”	2010/2011
	12	Projekt „Dzieło ręcznie wykonane naszym sposobem na kultury poznanie”	Fundacja Lokalna Grupa Działania „Naszyjnik Północy”	sierpień-październik 2012
	13	Projekt „Ręczne robótki sposobem na jesienne smutki”	Fundacja Lokalna Grupa Działania „Naszyjnik Północy”	sierpień – listopad 2015
	14	Projekt „Mali odkrywcy”	Fundacja Lokalna Grupa Działania „Naszyjnik Północy”	czerwiec – wrzesień 2017
	15	Projekt „Rękodzieło-arcydzieło”	Fundacja Lokalna Grupa Działania „Naszyjnik Północy”	lipiec – październik 2018
MGOPS	16	Projekt systemowy „Człowiek w potrzebie nie wymaga współczucia tylko skutecznej pomocy”	EFS	2008-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Kamieniu Krajeńskim

Gmina Kamień Krajeński realizowała zarówno projekty społeczne jak i infrastrukturalne. Zaplanowane projekty w niniejszym PR są działaniami będącymi w części kontynuacją, a także uzupełnieniem wcześniej zrealizowanych projektów. Szczególnie projekty społeczne są ukierunkowane do grupy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Diagnoza wykazała potrzebę dalszego przeciwdziałania problemom społecznym w zakresie procesu starzenia się społeczeństwa czy zależności od pomocy społecznej.

XI. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców oraz innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Kamień Krajeński jest dokumentem o charakterze strategicznym dla wyznaczonego obszaru gminy, który znajduje się w stanie kryzysowym. Dlatego zachodzi konieczność zaangażowania różnych grup interesariuszy do prac na etapie przygotowania programu, jak i w proces jego wdrażania, monitorowania i oceny. Interesariusze powinni pochodzić z obszaru rewitalizacji lub powinni być z nim związani.

Warunkiem koniecznym do skutecznego przeprowadzenia procesu rewitalizacji jest aktywny udział interesariuszy. Główne grupy interesariuszy w Gminie Kamień Krajeński to:

- Gmina Kamień Krajeński i jej jednostki organizacyjne,
- mieszkańcy Gminy Kamień Krajeński, a w szczególności mieszkańcy obszaru rewitalizacji,
- organizacje pozarządowe działające na terenie gminy Kamień Krajeński,
- pozostali interesariusze zainteresowani realizacją Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamień Krajeński.

LPR został opracowany dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji obejmującego trzy podobszary rewitalizacji:

1. podobszar rewitalizacji Orzełek,
2. podobszar rewitalizacji Obkas,
3. podobszar rewitalizacji Kamień Krajeński.

Prowadzenie rewitalizacji jest zadaniem własnym gminy, dlatego realizując zadania własne Gmina Kamień Krajeński przystąpiła do opracowania „Diagnozy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Kamień Krajeński”. Pierwszym krokiem było zbadanie negatywnych zjawisk występujących w mieście i na obszarze wiejskim.

W celu włączenia interesariuszy rewitalizacji przeprowadzono szereg działań zapewniających ich udział na różnych etapach procesu rewitalizacji. Wybrano następujące formy konsultacji społecznych:

- spotkania,
- zbieranie uwag ustnych i pisemnych.

Pierwszym etapem procesu rewitalizacji było przeprowadzenia analiz zmierzających do wyznaczenia obszaru koncentracji negatywnych zjawisk. Po opracowaniu projektu

„Diagnozy...” przeprowadzono konsultacje społeczne dotyczące propozycji wyznaczonego obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Kamień Krajeński.

Konsultacje odbyły się w dniach od 4 do 11 maja 2018 r. Wybrano następujące formy konsultacji społecznych:

- Spotkanie otwartego z interesariuszami rewitalizacji, na którym przedstawiono propozycje wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, a także możliwość wyrażenia uwag, opinii i propozycji oraz składanie ich do protokołu. Spotkanie odbyło się w dniu 11 maja 2017 r. w Urzędzie Miejskim w Kamieniu Krajeńskim
- Zbieranie uwag ustnych – uwagi można było składać w okresie od dnia 4 do 11 maja 2018 r. w Urzędzie Miejskim w Kamieniu Krajeńskim,
- Zbieranie uwag w postaci papierowej lub elektronicznej, w tym za pomocą środków komunikacji elektronicznej, w szczególności poczty elektronicznej lub formularza zamieszczonego na stronie Urzędu Miejskiego w Biuletynie Informacji Publicznej. Uwagi również można było składać w terminie od dnia 4 do 11 maja 2018 r.

The screenshot shows the website of the Office of Public Information (BIP) of the Municipality of Kamień Krajeński. The main heading is "Konsultacje społeczne obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Kamień Krajeński". The text states that the Municipality is conducting a Local Revitalization Program and is inviting citizens to participate in social consultations by submitting comments, opinions, and proposals regarding the designated degraded area and revitalization area. The consultation period is from May 4 to May 11, 2018. Comments can be submitted electronically on the website (<https://mst-kamien-krajeński.rbip.mojregion.info/>) or in paper form at the Municipal Office, Plac Odrodzenia 3, 89-430 Kamień Krajeński (Room II, Room 31). The deadline for comments is May 11, 2018. Comments submitted after this deadline will not be considered. The competent authority for their review is the Mayor of Kamień Krajeński. Comments and opinions should be submitted in writing, either directly or via postal mail to the address: promocja@um.kamienkr.pl, with the subject "rewitalizacja". A meeting with residents is planned for May 11, 2018, at 10:00 AM in the Municipal Office.

Ryc. 34. Zrzut ekranu ze strony BIP UM w Kamieniu Krajeńskim na temat konsultacji społecznych „Diagnozy...”

Źródło: <http://mst-kamien-krajeński.rbip.mojregion.info/konsultacje-spoeczne-obszaru-zdegradowanego-i-obszaru-rewitalizacji-na-terenie-gminy-kamien-krajeński/> (dostęp: 25.05.2018 r.)

W trakcie konsultacji społecznych nie wpłynęły żadne uwagi w formie pisemnej za pomocą formularza konsultacyjnego.

W trakcie spotkania przedstawiono projekt diagnozy obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w formie prezentacji. Omówiono także następujące zagadnienia: definicja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, sposób wyznaczenia tych obszarów i wskaźniki które zaproponowano do delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Poruszono także podstawowe zagadnienia związane z rewitalizacją, a także możliwości jakie daje rewitalizacja i realizacja lokalnego programu rewitalizacji co pozwoliło interesariuszom lepiej zrozumieć tematykę rewitalizacji. Uczestnicy spotkania, których było 19, nie wyrazili sprzeciwu co do wyznaczonego obszaru zdegradowanego i rewitalizacji.

Spotkanie to, oprócz dużej roli informacyjnej, miało jednak na celu już na tym etapie prac nad programem wyartykułować wstępny kształt projektów rewitalizacyjnych. Obecny na spotkaniu przedstawiciel Diecezjalnego Centrum Integracji Społecznej i Edukacji Ekologicznej w Orzełku przedstawił możliwości zaangażowania się w proces rewitalizacji Gminy. Podobnie zresztą jak przedstawiciel Stowarzyszenia „NASZA KRAJNA”. Na spotkaniu aktywni byli również przedstawiciele jednostek organizacyjnych Gminy (MGOPS, MGOK czy MGZUO).

KONSULTACJE SPOŁECZNE !!!

Zapraszamy do udziału w konsultacjach w ramach opracowania "Diagnozy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Kamień Krajeński"

TERMIN KONSULTACJI
4 - 11 maja 2018 r.

formy uczestnictwa

Uwagi, wnioski, opinie dostarczone w formie pisemnej bezpośrednio lub drogą korespondencyjną do Urzędu Miejskiego w Kamieniu Krajeńskim, Plac Odrodzenia 3, 89-430 Kamień Krajeński albo za pomocą środków komunikacji elektronicznej na adres promocja@um.kamienkr.pl, z dopiskiem "rewitalizacja"

więcej informacji

1. www.kamienkrajenski.pl
2. <http://mst-kamien-krajenski.rbip.mojregion.info>

W ramach konsultacji społecznych odbędzie się spotkanie

11 maja 2018 r. (piątek)

o godz. 13:00 w Urzędzie Miejskim
w Kamieniu Krajeńskim (parter, sala narad)

Urząd Miejski
w Kamieniu Krajeńskim
Plac Odrodzenia 3
89-400 Kamień Krajeński
tel. (52) 389 45 10

Ryc. 35. Plakat informujący o konsultacjach społecznych „Diagnozy...”

Źródło: opracowanie własne

Po zakończonych konsultacjach społecznych przystąpiono do opracowania Programu Rewitalizacji.

W maju 2018 r. rozesłano tzw. „fiszki projektowe”, dzięki którym możliwe stało się opracowanie wstępnej wersji PR.

Kolejnym etapem włączania mieszkańców i innych interesariuszy w proces rewitalizacji były konsultacje społeczne przeprowadzone dla PR. Trwały one o 7 do 15

czerwca 2018 r. i ich podsumowaniem było spotkanie 14 czerwca 2018 r. w Urzędzie Miejskim. W spotkaniu uczestniczyło 6 osób, które aktywnie włączyły się proces rewitalizacji już na wcześniejszym etapie prac.

W trakcie spotkania przedyskutowano harmonogram prac, możliwości finansowe, doprecyzowano zakres interwencji.

W konsultacjach społecznych skorzystano także z następujących form:

- Zbieranie uwag ustnych – uwagi można było składać w okresie od dnia 7 do 15 czerwca 2018 r. w Urzędzie Miejskim w Kamieniu Krajeńskim,
- Zbieranie uwag w postaci papierowej lub elektronicznej, w tym za pomocą środków komunikacji elektronicznej, w szczególności poczty elektronicznej lub formularza zamieszczonego na stronie Urzędu Miejskiego w Biuletynie Informacji Publicznej. Uwagi również można było składać w terminie od dnia 7 do 15 czerwca 2018 r.

Do ogłoszenia na stronie BIP Gminy dołączona była także fiszka projektowa, dzięki której można było zgłaszać własne propozycje projektów. Nie wpłynął jednak żaden projekt.

W trakcie konsultacji społecznych wpłynął natomiast formularz konsultacyjny od Stowarzyszenia NASZA KRAJNA. Zawarte w nim uwagi uwzględniono w finalnej wersji PR.

Ryc. 36. Plakat informujący o konsultacjach społecznych PR

Źródło: opracowanie własne

W Lokalnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Kamień Krajeński zaplanowano także udział interesariuszy na dalszych etapach procesu rewitalizacji, a mianowicie wdrażania, monitoringu i oceny LPR. Program Rewitalizacji ma charakter otwarty i w trakcie jego realizacji kluczową rolę będą odgrywać mieszkańcy, lokalni przedsiębiorcy, organizację pozarządowe i pozostali interesariusze zainteresowani aktywnym uczestnictwem we wdrażaniu założeń programu.

Włączenie interesariuszy w proces monitoringu i oceny programu będzie polegało na możliwości zgłaszania uwag dotyczących realizacji dodatkowych projektów i przedsięwzięć

możliwych do wpisania w program rewitalizacji, a także pozostałych zapisów programu. Uwagi będą zbierane przez członków Zespołu ds. rewitalizacji Gminy Kamień Krajeński, pracowników Urzędu Miejskiego w Kamieniu Krajeńskim, pracowników MGOPS, a także Radnych.

Zbieranie uwag jest procesem ciągłym i będą one rozpatrywane podczas przeprowadzonej co najmniej **raz na dwa lata** ocenie aktualności i realizacji programu rewitalizacji. Dana ocena będzie sporządzana w formie raportu, który będzie podany do publicznej wiadomości za pośrednictwem BIP (szczegółowy opis w rozdziale XIV. System monitoringu i oceny skuteczności działań oraz system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu Lokalnego Programu Rewitalizacji.

Będzie możliwość zgłoszenia projektów przez interesariuszy, które będą mogły być realizowane z udziałem kapitału prywatnego.

LPR może zostać aktualizowany w zależności od zmieniającej się dynamicznie sytuacji społeczno-gospodarczej i potrzeb interesariuszy rewitalizacji. Zespół ds. rewitalizacji Gminy Kamień Krajeński jest również odpowiedzialny za współpracę ze wszystkimi interesariuszami rewitalizacji. Daje to możliwość organizacji dodatkowych spotkań informacyjno-edukacyjnych dotyczących prowadzonego procesu rewitalizacji, a także zachęcających mieszkańców, przedsiębiorców i pozostałych interesariuszy do aktywnego udziału w procesie rewitalizacji.

Za promocję zaplanowanych w programie przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych odpowiedzialny będzie Zespół ds. rewitalizacji Gminy Kamień Krajeński. W tym celu zostaną wykorzystane dostępne środki przekazu tj. prasa lokalna, Internet, media społecznościowe. tak aby dotrzeć do jak najszerszego grona odbiorców z Gminy Kamień Krajeński. W ramach działań informacyjnych będą również wykorzystane ogłoszenia, plakaty, ulotki, a także spotkania organizowane przez Zespół.

XII. Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Tabela 24. Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe

OBSZAR REWITALI- ZACJI (NR/NAZWA) ⁵⁶	TERMIN REALIZACJI PROJEKTU	PROJEKT (NR/NAZWA)		TYP PROJEKTU	PRZEDSIĘWZIĘCIE (NR/NAZWA)	PODMIOT/Y REALIZUJĄCY/E PROJEKT	SZACOWANA WARTOŚĆ PROJEKTU (ZŁ)	POZIOM DOFINASOWANIA		ŹRÓDŁO FINANSOWANIA				DZIAŁA- NIE SZOOP RPO	POD- DZIAŁA- NIE SZOOP RPO	ZINTEGRO- WANIE ⁵⁷
								%	Zł.	ŚRODKI PUBLICZNE			ŚRODKI PRYWA- TNE			
										EFS	EFRR	INNE				
1	2	3a	3b	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1. Podobszar rewitalizacji Orzełek ⁵⁸	2021-2023	1	Klub młodzieżowy w Orzełku	S	1.1. Aktywizacja osób wykluczonych społecznie	Diecezjalne Centrum Integracji Społecznej i Edukacji Ekologicznej	50 000,00	85	42 500,00	42 500,00	-	7 500,00 (Budżet DCISiEE)	-	11.1	-	10
1 Podobszar rewitalizacji Orzełek	2021	2	„Dla babci, dziadka i wnuka gratka” – reintegracja osób starszych i niepełnosprawnych podobszaru rewitalizacji Orzełek	S	1.1. Aktywizacja osób wykluczonych społecznie	Diecezjalne Centrum Integracji Społecznej i Edukacji Ekologicznej	40 000,00	b.d.	b.d.	-	-	Program ASOS, budżet DCISiEE	-	-	-	10
3 Podobszar rewitalizacji Kamień Krajeński	2020-2021	3	Aktywny senior	S	1.1. Aktywizacja osób wykluczonych społecznie	Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kamieniu Krajeńskim	78 000,00	85	66 300,00	66 300,00	-	11 700,00 (Budżet Gminy)	-	9.3	9.3.2	11, 13
3 Podobszar rewitalizacji Kamień Krajeński	2021-2022	4	Aktywizacja seniorów poprzez usprawnienie ruchowe	S	1.1. Aktywizacja osób wykluczonych społecznie	Powiat Sępoleński	50 000,00	85	42 500,00	42 500,00	-	7 500,00 (Budżet Powiatu)	-	11.1.	-	12
3 Podobszar rewitalizacji Kamień Krajeński	2021-2022	5	Czytelnia letnia	S	1.1. Aktywizacja osób wykluczonych społecznie	Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Kamieniu Krajeńskim	20 000,00	85	17 000,00	17 000,00	-	3 000,00 (Budżet Gminy)	-	11.1	-	13
3 Podobszar rewitalizacji Kamień Krajeński	2021	6	Międzypokoleniowa akademia wynalazców	S	1.1. Aktywizacja osób wykluczonych społecznie	Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Kamieniu Krajeńskim	20 000,00	85	17 000,00	17 000,00	-	3 000,00 (Budżet Gminy)	-	11.1	-	13
1,2 Podobszar rewitalizacji Orzełek, podobszar rewitalizacji Obkas	2021-2022	7	„Bądź własnym szefem” – zajęcia aktywizacyjne ukierunkowane na podjęcie działalności gospodarczej oraz aktywizację zawodową podobszaru rewitalizacji Orzełek oraz podobszaru rewitalizacji Obkas	G	1.2. Aktywizacja zawodowa mieszkańców	Diecezjalne Centrum Integracji Społecznej i Edukacji Ekologicznej	150 000,00	85	127 500,00	127 500,00	-	22 500,00 (Budżet DCISiEE)	-	11.1	-	10
1, 3 Podobszar rewitalizacji Orzełek, Podobszar rewitalizacji Kamień Krajeński	2019-2023	8	Wspieranie rozwoju przedszkoli w Gminie Kamień Krajeński	S	2.1. Zwiększanie liczby miejsc przedszkolnych oraz innych form opieki dzieci w wieku przedszkolnym	Gmina Kamień Krajeński / MGZUO	400 000,00	85	340 000,00	340 000,00	-	60 000,00 (Budżet Gminy)	-	10.2	10.2.1	-

⁵⁶ 1 – podobszar rewitalizacji Orzełek, 2 – podobszar rewitalizacji Obkas, 3 – podobszar rewitalizacji Kamień Krajeński⁵⁷ nr projektu zgodnie z kolumną 3a⁵⁸ grupą docelową projektu są mieszkańcy podobszaru rewitalizacji Obkas

OBSZAR REWITALI- ZACJI (NR/NAZWA) ⁵⁶	TERMIN REALIZACJI PROJEKTU	PROJEKT (NR/NAZWA)		TYP PROJEKTU	PRZEDSIĘWZIĘCIE (NR/NAZWA)	PODMIOT/Y REALIZUJĄCY/E PROJEKT	SZACOWANA WARTOŚĆ PROJEKTU (ZŁ)	POZIOM DOFINASOWANIA		ŹRÓDŁO FINANSOWANIA				DZIAŁA- NIE SZOOP RPO	POD- DZIAŁA- NIE SZOOP RPO	ZINTEGRO- WANIE ⁵⁷
								%	ZŁ	ŚRODKI PUBLICZNE			ŚRODKI PRYWA- TNE			
										EFS	EFRR	INNE				
1	2	3a	3b	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1, 2 Podobszar rewitalizacji Orzełek, podobszar rewitalizacji Obkas	2021-2023	9	Klub Malucha w Orzełku	S	2.1. Zwiększenie liczby miejsc przedszkolnych oraz innych form opieki dzieci w wieku przedszkolnym	Diecezjalne Centrum Integracji Społecznej i Edukacji Ekologicznej	50 000,00	85	42 500,00	42 500,00	-	7 500,00 (Budżet DCiSiEE)	-	11.1	-	10
1 Podobszar rewitalizacji Orzełek ⁵⁹	I 2019-XII 2020	10	Dostosowanie obiektu po byłej szkole podstawowej w Orzełku na potrzeby Diecezjalnego Centrum Integracji Społecznej i Edukacji Ekologicznej	T	3.1. Adaptacja budynków, których obecny stan uniemożliwia ich wykorzystanie do celów rozwoju społecznego	Diecezja Pelplińska	800 000,00	85	680 000,00	-	680 000,00	120 000,00 (Budżet DCiSiEE)	-	7.1	-	1, 2, 7, 9
3 Podobszar rewitalizacji Kamień Krajeński	2019-2020	11	Zmiana na lepsze – utworzenie Domu Dziennego Pobytu	T	3.1. Adaptacja budynków, których obecny stan uniemożliwia ich wykorzystanie do celów rozwoju społecznego	Gmina Kamień Krajeński	300 000,00	80	240 000,00	-	240 000,00	60 000,00 (Budżet Gminy)	-	6.2	-	3
3 Podobszar rewitalizacji Kamień Krajeński	2020	12	Zagospodarowanie zdegradowanego terenu wokół DPS	T	3.2. Przystosowanie budynków i przestrzeni w zakresie niezbędnym do realizacji projektów społecznych	Powiat Sępoleński	100 000,00	80	80 000,00	-	80 000,00	20 000,00 (Budżet Powiatu)	-	6.2	-	4
3 Podobszar rewitalizacji Kamień Krajeński	2019-2020	13	Modernizacja parku przy ul. Sępoleńskiej w Kamieniu Krajeńskim w zakresie niezbędnym do realizacji celów rozwoju społecznego	T	3.2. Przystosowanie budynków i przestrzeni w zakresie niezbędnym do realizacji projektów społecznych	Gmina Kamień Krajeński	600 000,00	80	480 000,00	-	480 000,00	120 000,00 (Budżet Gminy)	-	6.2	-	3, 5, 6

Źródło: opracowanie własne

⁵⁹ docelowo grupą odbiorczą projektu są zarówno mieszkańcy podobszaru rewitalizacji Orzełek jak i mieszkańcy podobszaru rewitalizacji Obkas

Tabela 25. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe

OBSZAR REWITALIZACJI (NR/NAZWA)	LP.	TYP PRZEDSIĘ- WZIECIA	UZUPEŁNIAJĄCE PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE	SZACOWANA WARTOŚĆ PRZEDSIĘWZIĘCIA (ZŁ)	ŹRÓDŁO FINANSOWANIA			
					ŚRODKI PUBLICZNE			ŚRODKI PRYWATNE
					EFS	EFRR	INNE	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1 podobszar rewitalizacji Orzełek	1	T	Zagospodarowanie terenu wokół dawnego budynku dydaktycznego na potrzeby lokalnej społeczności (Orzełek, dz. ew. nr 530/1) - budowa wiaty rekreacyjnej, sceny oraz amfiteatru. Modernizacja zaplecza budynku na rzecz działalności Diecezjalnego Centrum Integracji Społecznej i Edukacji Ekologicznej ma na celu utworzenie atrakcyjnej infrastruktury społecznej. Przedsięwzięcie ma na celu stworzenie ogólnodostępnej infrastruktury społecznej, której brakuje na obszarze rewitalizacji, szczególnie dla rodzin z dziećmi zależnych od pomocy społecznej i osób starszych, celem wsparcia ich aktywizacji i integracji zaplanowanej w projektach głównych.	100 000,00	-	-	PROW 2014-2020	-
2 podobszar rewitalizacji Obkas	2	T	Zagospodarowanie terenu przy placu zabaw w sołectwie Obkas (bloki po byłym PGR) dla celów rozwoju społecznego. Przedsięwzięcie ma na celu stworzenie ogólnodostępnej infrastruktury społecznej, której brakuje na obszarze rewitalizacji, szczególnie dla rodzin z dziećmi zależnych od pomocy społecznej i osób starszych, celem wsparcia ich aktywizacji i integracji zaplanowanej w projektach głównych.	25 000,00	-	-	PROW 2014-2020 i/lub środki własne	-
2 podobszar rewitalizacji Obkas	3	T	Zagospodarowanie terenu przy placu zabaw w sołectwie Obkas (wieś) dla celów rozwoju społecznego. Przedsięwzięcie ma na celu stworzenie ogólnodostępnej infrastruktury społecznej, której brakuje na obszarze rewitalizacji, szczególnie dla rodzin z dziećmi zależnych od pomocy społecznej i osób starszych, celem wsparcia ich aktywizacji i integracji zaplanowanej w projektach głównych.	25 000,00	-	-	PROW 2014-2020 i/lub środki własne	-

Źródło: opracowanie własne

XIII. System zarządzania realizacją programu rewitalizacji

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Kamień Krajeński wymaga także odpowiedniego systemu zarządzania, ze względu na swoją złożoność. Konieczne jest odpowiednie przygotowanie informacyjne i aktywna partycypacja wszystkich interesariuszy rewitalizacji. LPR jest narzędziem do rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru rewitalizacji. Jednak, żeby jego realizacja przyniosła oczekiwane efekty potrzebne jest sukcesywne wdrażanie wyznaczonych przedsięwzięć i stały monitoring ich realizacji.

Za realizację LPR odpowiedzialny jest Burmistrz Kamienia Krajeńskiego. Organem wspomagającym Burmistrza realizację LPR będzie **Zespół ds. rewitalizacji Gminy Kamień Krajeński** powołany przez Burmistrza. Zespół będzie funkcjonował w strukturze Urzędu Miejskiego i tam również będzie jego siedziba. W skład Zespołu wejdą przedstawiciele sektorów gospodarczego, społecznego i publicznego – reprezentujący interesariuszy LPR.

Za organizację prac Zespołu odpowiedzialny będzie Burmistrz Kamienia Krajeńskiego. Za obsługę administracyjną prac Zespołu odpowiada Urząd Miejski w Kamieniu Krajeńskim.

Zespół będzie aktywnie współpracował ze wszystkimi interesariuszami rewitalizacji i będzie odpowiedzialny za:

- koordynację wdrażania PR,
- aktualizację założeń Programu (zmiany granic obszarów zdegradowanych i rewitalizacji, weryfikacji efektywności prowadzonych działań)⁶⁰,
- aktualizację danych dotyczących sytuacji kryzysowych w mieście,
- organizację systemu monitoringu PR,
- aktywną współpracę z interesariuszami rewitalizacji,
- opracowywanie raportów z realizacji LPR i przedstawienie ich opinii publicznej,
- promocję projektów rewitalizacyjnych (działania marketingowe mające na celu pozyskanie inwestorów, włączenie w proces rewitalizacji społeczności lokalnej).

Proces rewitalizacji zamierza się prowadzić niezwłocznie po tym jak dokument **Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Kamień Krajeński**, czyli narzędzie niezbędne do podjęcia działań rewitalizacyjnych otrzyma pozytywne oceny od podmiotów opiniujących. Od tego czasu, w odstępach kwartalnych prowadzony będzie proces ewaluacji PR.

Zespół realizować będzie zadania związane z wdrażaniem, monitoringiem i oceną Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamień Krajeński w ramach swoich dotychczasowych obowiązków służbowych, dlatego nie określa się kosztów zarządzania programem rewitalizacji. Zespół zostanie powołany niezwłocznie po uchwaleniu programu (na podstawie zarządzenia Burmistrza Kamienia Krajeńskiego, gdzie zostanie określony jego skład i regulamin organizacyjny) i będzie funkcjonował do zakończenia jego realizacji.

Zespół będzie również odpowiedzialny za aktywną partycypację społeczną w sprawach dotyczących aktualizacji programu czy promowania poszczególnych projektów. Celem dialogu społecznego jest poznanie aktualnych potrzeb lokalnej społeczności, aby możliwie w najbardziej efektywny sposób realizować PR.

---

⁶⁰ tylko gdy będzie konieczna

Dlatego Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Kamień Krajeński ma charakter otwarty i w trakcie jego realizacji kluczową rolę będą odgrywali mieszkańcy, lokalni przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe i inni interesariusze zainteresowani aktywnym uczestnictwem we wdrażaniu PR.

Członkowie Zespołu będą zbierać od pozostałych interesariuszy propozycje zmian dotyczących działań możliwych do ujęcia w dokumencie, a także występujących problemów. Uwagi będą mogły być zgłaszane bezpośrednio u członków Zespołu, jak również do:

- pracowników Urzędu Miejskiego bezpośrednio zaangażowanych w proces rewitalizacji,
- pracowników MGOPS – zgłaszanie potrzeb i propozycji, w szczególności przez osoby będące podopiecznymi danej jednostki,
- za pośrednictwem Radnych, którzy są bezpośrednimi przedstawicielami mieszkańców,

Interesariusze rewitalizacji będą mogli brać czynny udział w procesie przygotowania, wdrażania i monitoringu LPR w ramach sporządzanej co najmniej raz na dwa lata ocenie aktualności i realizacji programu.

Dana ocena będzie sporządzana w formie raportu, którego zakres został opisany w rozdziale XIV. System monitoringu i oceny skuteczności działań oraz system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu Lokalnego Programu Rewitalizacji.

Raport zostanie podany do publicznej wiadomości za pośrednictwem Biuletynu Informacji Publicznej. Umożliwi to aktywny udział interesariuszy, którzy będą mogli zapoznać się oceną prowadzonego procesu rewitalizacji w gminie i będą mogli zgłaszać swoje uwagi, pomysły i własne projekty.

Taka procedura zarządzania programem umożliwi wpływ interesariuszy na kształt procesu rewitalizacji, dostosowany do zmieniającej się sytuacji w Gminie i lokalnych potrzeb w zakresie rewitalizacji. Uwagi zgłoszone przez interesariuszy będą rozpatrzone i brane pod uwagę podczas ewentualnej aktualizacji programu.

W uzasadnionych przypadkach będzie można na tej podstawie aktualizować **Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Kamień Krajeński** np. o nowe projekty rewitalizacyjne.

XIV. System monitoringu i oceny skuteczności działań oraz system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu PR

Jak wspomniano w rozdziale XIII proces ewaluacji PR rozpocznie się wraz z rozpoczęciem realizacji projektów rewitalizacyjnych i trwać będzie do końca 2023 roku. Skuteczna i efektywna realizacja PR jest niezbędna tylko dzięki sprawnemu systemowi stałego monitorowania, kontroli i oceny efektów realizacji jego ustaleń.

Osobą odpowiedzialną za monitoring będzie Burmistrz Kamienia Krajeńskiego, który korzystać będzie z pomocy Zespołu ds. rewitalizacji Gminy Kamień Krajeński.

Monitoring polegać będzie na zbieraniu i analizie informacji od podmiotów realizujących projekty rewitalizacyjne i wykonaniu końcoworocznego sprawozdania z osiągniętych efektów rewitalizacji (począwszy od roku 2018) – zgodnie z **Tabelą 19**.

Jednostki zaangażowane w wdrażanie Programu również zobowiązane będą do rocznych sprawozdań dotyczących stopnia zaawansowania realizacji działań zawartych w Programie. Przekazywane one będą do Burmistrza, który na ich podstawie będzie mógł sporządzić końcoworoczne sprawozdanie (przekazane Radzie Miejskiej w Kamieniu Krajeńskim najpóźniej do 30 marca każdego roku). Opracowanie formy raportów i sprawozdań będzie zadaniem Burmistrza.

Spotkania Zespołu odbywać się będą dwa razy w roku, pod koniec II i IV kwartału każdego roku. Zwołanie Zespołu powierza się Burmistrzowi Kamienia Krajeńskiego.

Niezależnie od monitoringu wewnątrzgminnego, mając na uwadze wymogi formalne „Zasad programowania...”, z którymi niniejszy PR jest zgodny, Gmina Kamień Krajeński jako realizująca projekty dofinansowane ze środków RPO WK-P jest zobowiązana do:

1. przekazywania sprawozdań z osiągniętych wskaźników produktu i rezultatu określonych działań i poddziałań RPO WK-P w okresach kwartalnych według zamieszczonego na stronie internetowej www.mojregion.eu wzoru,
2. przekazywania raz na dwa lata sprawozdań zawierających informacje w zakresie wskaźników stanu kryzysowego (wraz z podaniem wartości aktualnej, wartości bazowej oraz wyjaśnieniem w przypadku, gdy analizowane wskaźniki stanu kryzysowego będą wskazywały na niską efektywność prowadzonych działań rewitalizacyjnych).

Po sporządzeniu, zaopiniowaniu i publikacji oceny stopnia realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, Burmistrz, jako najwyższy rangą urzędnik w Gminie Kamień Krajeński nie podejmuje dalszych działań (w przypadku stwierdzenia aktualności LPR) albo występuje do Rady Miejskiej z wnioskiem o zmianę LPR. Program Rewitalizacji może utracić walor aktualności wówczas gdy nie realizuje założonego celu rewitalizacji i odpowiadających mu kierunków działań, a także gdy realizacja zaplanowanych projektów i przedsięwzięć nie prowadzi do ograniczenia lub eliminacji skali negatywnych zjawisk na obszarze rewitalizacji, co obrazują wskaźniki rozwoju odnoszące się do problemów cechujących obszar rewitalizacji (Tabela 19).

Postępowanie w przedmiocie zmiany PR może wynikać z oceny (opisanej powyżej), lecz może być również efektem innych działań (np. aktualizacji listy przedsięwzięć).

Zmiana programu rewitalizacji będzie się odbywać w trybie jakim został on uchwalony mając na uwadze możliwość realizacji przedsięwzięć ujętych w programie nie będącym gminnym programem rewitalizacji do 31 grudnia 2023 r., co wynika z art. 52 ust. 1 ustawy o rewitalizacji (Dz.U. 2018 poz. 1398).

XV. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

Zgodnie z art. 48 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2016, poz. 353 ze zm.) organ opracowujący projekt dokumentu, może po uzgodnieniu z właściwymi organami odstąpić od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, jeżeli uzna, że realizacja postanowień danego dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko, a projekt dokumentu dotyczy obszaru jednej gminy.

W związku z powyższym wystąpiono z upoważnienia Burmistrza Kamienia Krajeńskiego z wnioskiem do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Warszawie o wyrażenie zgody na odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Kamień Krajeński.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy pismem z dnia 15 czerwca 2018 r. (znak pisma WOO.410.248.2018.AT), w odpowiedzi na pismo z dnia 7.06.2018 r. w sprawie uzgodnienia odstąpienia od przeprowadzenia Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko, stwierdził, iż projekt dokumentu nie wymaga przeprowadzenia SOOnŚ.

Podobnie, Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Bydgoszczy, pismem z dnia 4 lipca 2018 r. (znak pisma: NNZ.9022.1.336.2018) również uzgodnił możliwość odstąpienia od przeprowadzenia SOOnŚ dla projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Kamień Krajeński.

SPIS TABEL

Tabela 1.	Powierzchnia i ludność poszczególnych sołectw w Gminie Kamień Krajeński	16
Tabela 2.	Podstawowe dane o wyznaczonych jednostkach strukturalnych w mieście Kamień Krajeński	19
Tabela 3.	Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem dla wybranych skal odniesienia	23
Tabela 4.	Kierunki wykorzystywania powierzchni w Gminie Kamień Krajeński	28
Tabela 5.	Zdiagnozowane na terenie Gminy Kamień Krajeński problemy społeczno-gospodarcze wraz z wstępnym określeniem przyczyn	32
Tabela 6.	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze – wyniki analizy wskaźnikowej.....	35
Tabela 7.	Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym – wyniki analizy wskaźnikowej	37
Tabela 8.	Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze – wyniki analizy wskaźnikowej	38
Tabela 9.	Liczba budynków i przestrzeni, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie uniemożliwia ich wykorzystanie dla celów rozwoju społecznego na 100 ha danego obszaru – wyniki analizy wskaźnikowej.....	43
Tabela 10.	Podsumowanie analizy wskaźnikowej obszaru wiejskiego w Gminie Kamień Krajeński ...	45
Tabela 11.	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze – wyniki analizy wskaźnikowej.....	47
Tabela 12.	Zmiana liczebności poszczególnych grup ekonomicznych w Kamieniu Krajeńskim na przestrzeni lat 2007-2017	48
Tabela 13.	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze – wyniki analizy wskaźnikowej	49
Tabela 14.	Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym – wyniki analizy wskaźnikowej	50
Tabela 15.	Liczba budynków i przestrzeni, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie uniemożliwia ich wykorzystanie dla celów rozwoju społecznego na 100 ha danego obszaru – wyniki analizy wskaźnikowej.....	53
Tabela 16.	Podsumowanie analizy wskaźnikowej dla miasta Kamień Krajeński.....	55
Tabela 17.	Proces rewitalizacji w obszarze rewitalizacji Gminy Kamień Krajeński	72
Tabela 18.	Cel rewitalizacji oraz odpowiadające mu kierunki działań i przedsięwzięcia rewitalizacyjne	76
Tabela 19.	Wskaźniki odpowiadające celowi rewitalizacji.....	77
Tabela 20.	Główne (podstawowe) projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne.....	79
Tabela 21.	Uzupełniające (pozostałe) przedsięwzięcia rewitalizacyjne	89
Tabela 22.	Powiązania projektów głównych	95
Tabela 23.	Wykaz projektów zrealizowanych i w trakcie realizacji	97
Tabela 24.	Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe	104
Tabela 25.	Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe	106

SPIS RYCIN

Ryc. 1.	Podział Gminy Kamień Krajeński na sołectwa będące przedmiotem analizy służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	16
Ryc. 2.	Podział miasta Kamień Krajeński na jednostki strukturalne	18
Ryc. 3.	Położenie Gminy Kamień Krajeński na tle województwa, powiatu i sąsiednich gmin	22
Ryc. 4.	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym dla wybranych skal odniesienia	23
Ryc. 5.	Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej dla wybranych skal odniesienia	24
Ryc. 6.	Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego dla wybranych skal odniesienia	24
Ryc. 7.	Przestępstwa stwierdzone przez Policję przeciwko rodzinie i opiece na 1000 mieszkańców dla wybranych skal odniesienia	25
Ryc. 8.	Przestępstwa stwierdzone przez Policję o charakterze kryminalnym na 1000 mieszkańców dla wybranych skal odniesienia	26
Ryc. 9.	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w roku 2006 i 2016 dla wybranych skal odniesienia	27
Ryc. 10.	Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w roku 2006 i 2016 dla wybranych skal odniesienia	27
Ryc. 11.	Uwarunkowania środowiskowo-kulturowe Gminy Kamień Krajeński.....	29
Ryc. 12.	Układ drogowy Gminy Kamień Krajeński.....	30
Ryc. 13.	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze – ujęcie graficzne	36
Ryc. 14.	Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym – ujęcie graficzne.....	37
Ryc. 15.	Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze – ujęcie graficzne.....	39
Ryc. 16.	Budynek byłej szkoły podstawowej w sołectwie Orzełek – dokumentacja fotograficzna .	41
Ryc. 17.	Budynek szkoły w sołectwie Płocicz – dokumentacja fotograficzna.....	42
Ryc. 18.	Liczba budynków i przestrzeni, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie uniemożliwia ich wykorzystanie dla celów rozwoju społecznego na 100 ha danego obszaru – ujęcie graficzne	44
Ryc. 19.	Granice obszaru zdegradowanego obszaru wiejskiego Gminy Kamień Krajeński na tle Gminy.....	46
Ryc. 20.	Liczebność poszczególnych grup ekonomicznych w Kamieniu Krajeńskim na przestrzeni lat 2007-2017.....	48
Ryc. 21.	Odsetek dzieci zamieszkujących dany obszar w wieku 3-5 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym – ujęcie graficzne.....	50
Ryc. 22.	Budynek przy ulicy Sępoleńskiej 6 na obszarze JS2 – dokumentacja fotograficzna	52
Ryc. 23.	Liczba budynków i przestrzeni, których stan konstrukcji lub zagospodarowanie uniemożliwia ich wykorzystanie dla celów rozwoju społecznego na 100 ha danego obszaru – ujęcie graficzne	53
Ryc. 24.	Granice wyznaczonego obszaru zdegradowanego dla miasta	56
Ryc. 25.	Obszar rewitalizacji wyznaczony dla obszaru wiejskiego Gminy Kamień Krajeński.....	59
Ryc. 26.	Obszar rewitalizacji miasta Kamień Krajeński	60
Ryc. 27.	Granice obszaru zdegradowanego na tle Gminy Kamień Krajeński.....	61
Ryc. 28.	Granice obszaru rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego i obszaru Gminy	62
Ryc. 29.	Budynek przy ul. Sępoleńskiej 6 od wewnątrz (1)	69

Ryc. 30.	Budynek przy ul. Sępoleńskiej 6 od wewnątrz (2)	69
Ryc. 31.	Teren wokół DPS	70
Ryc. 32.	Park wokół MGOK	71
Ryc. 33.	Wymiary komplementarności projektów rewitalizacyjnych	93
Ryc. 34.	Zrzut ekranu ze strony BIP UM w Kamieniu Krajeńskim na temat konsultacji społecznych „Diagnozy...”	100
Ryc. 35.	Plakat informujący o konsultacjach społecznych „Diagnozy...”	101
Ryc. 36.	Plakat informujący o konsultacjach społecznych PR.....	102

ZAŁĄCZNIKI

1. Pismo z Powiatowego Urzędu Pracy w Sępólnie Krajeńskim z dnia 3.04.2018 r. dotyczące pozyskania danych na cele opracowania LPR.

POWIATOWY URZĄD PRACY W SĘPÓLNIE KRAJEŃSKIM
ul. Tadeusza Kościuszki 11, 89-400 Sępólno Krajeńskie
<http://sepolnokrajenskie.praca.gov.pl>, e-mail: tose@praca.gov.pl
tel.: 523881350, fax: 523885367

UPO-715-1/MT/2018

Sępólno Kraj., dn 03.04.2018 r.

GREEN KEY
ul. Nowy Świat 10a/15
60-583 Poznań

Powiatowy Urząd Pracy w Sępólnie Krajeńskim informuje, że nie posiada wykazu osób bezrobotnych z terenu gminy Kamień Krajeński zarejestrowanych według sołectw i ulic gdyż najmniejszą jednostką terytorialną w generowanych sprawozdaniach statystycznych jest gmina.

Dane w tym zakresie możliwe są do uzyskania w Głównym Urzędzie Statystycznym lub ich publikacjach statystycznych

DYREKTOR
Powiatowego Urzędu Pracy
w Sępólnie Kraj.

Artur Żychalski

WYBRANA LITERATURA

1. *Organizacja wychowania przedszkolnego na terenach wiejskich*, Wojciech Marchlewski, współpraca Stefan Bobrowski, Uniwersytet Warszawski, Warszawa 2011,
2. *Przedsiębiorczość na wsi – współczesne wyzwania i koncepcja rozwoju*, Praca zbiorowa zespołu autorów: prof. dr hab. Jerzy Bański, dr inż. Paweł Chmieliński, dr Konrad Czapiewski, mgr Marcin Mazur, mgr inż. Monika Szymańska, prof. dr hab. Jerzy Wilkin, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi (dostęp: Biuletyn Informacji Publicznej z 23.05.2018 r.),
3. *Rozwój małych miast – stymulatory i bariery*, Małgorzata Kowalczyk, Człowiek i Środowisko 32 (3-4) 2008, s. 73-85,
4. *Odnowa miast a starzejące się społeczeństwa europejskie na wybranych przykładach*, Agnieszka Labus, publikacja internetowa na stronie <http://cejsh.icm.edu.pl/>

Uzasadnienie

do uchwały Nr XLII/264/2018 Rady Miejskiej w Kamieniu Krajeńskim z dnia 16 października 2018r. w sprawie przyjęcia „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Kamień Krajeński”

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Kamień Krajeński został przygotowany na podstawie ustawy o samorządzie gminnym oraz w ścisłym nawiązaniu do „Zasad programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020”.

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

Gmina Kamień Krajeński zamierza prowadzić proces rewitalizacji zarówno w mieście jak i na obszarach wiejskich. Celem rewitalizacji jest wzrost aktywności społecznej i ożywienie społeczne oraz gospodarcze.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy pismem z dnia 15 czerwca 2018 r. (znak pisma: WOO.410.248.2018.AT) stwierdził, że projekt dokumentu nie wymaga przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Bydgoszczy pismem z dnia 4 lipca 2018 r. (znak pisma: NNZ.9022.1.336.2018) również uzgodnił możliwość odstąpienia od przeprowadzenia SOOnŚ dla projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Kamień Krajeński.